İSTANBULUM

55

Lodoslaraltında Bostancı... Ve...

Bağdat Caddesi

Hikmet Temel Akarsu

İstanbul 2010 AVRUPA KÜLTÜR BAŞKENTİ

heyamola yayınları

Bağdat Caddesi ve Lodoslaraltında Bostancı

Hikmet Temel Akarsu

Heyamola - 2010

Hikmet Temel Akarsu

Romancı, öykücü, hiciv ve oyun yazarı Hikmet Temel Akarsu 1960 yılında Gümüşhane'de doğdu. Dokuz yaşında ailesi ile birlikte İstanbul'a yerleşti. İTÜ Mimarlık Fakültesini bitirdi. Mimarlık yapmayıp, yaşam düşü olan yazarlığa kendini adadı. Roman, öykü, deneme, makale, eleştiri, oyun ve senaryo yazarlığı da dahil olmak üzere edebiyatın hemen tüm alanlarında ürün verdi. Sadece seri romanları değil, hiciv ve eleştiri yazıları da toplumda yankı buldu. Ülkemizin zor yıllarını anlattığı romanları belleklerde hüzünlü tatlar bıraktı. Kayıp Kuşak, İstanbul Dörtlüsü ve Ölümsüz Antikite gibi roman serileri saygın yayınevlerince kitaplaştırıldı. Yazıları Varlık, Gösteri, Radikal Kitap, Cumhuriyet Kitap, Yasak Meyve,Yüxexes gibi dergilerce yayınlandı. Bir dönem köşe yazarlığı yaptı. Öyküleri "Babalar ve Kızları" adıyla 2005 yılında İnkılap Yayınları ve "Dekadans Geceleri" adıyla Varlık Yayınları tarafından 2008 yılında yayınlandı. Pen Club, Türkiye Yazarlar Sendikası ve Mimarlar Odası üyesidir.

Yayımlanmış Romanları:

Kayıp Kuşak dörtlemesi: Aleladelik Çağı (İnkılap Yayınları) (1989) - Çaresiz Zamanlar (İnkılap Yayınları) (1992) - Yeniklerin Aşkı (İnkılap Yayınları) (1991) - Sevgili Süperi (İnkılap Yayınları) (1988).

Kaybedenlerin Öyküsü dörtlemesi: İstanbul Dörtlüsü (İnkılap Yayınları) (1998), İngiliz (İnkılap Yayınları) (1999), Küçük Şeytan (İnkılap Yayınları) (1999) Media (İnkılap Yayınları) (2000).

Aseksüel Koloni ya da Antiope üçlemesi: Ölümsüz Antikite (Telos) (2002), Siber Tragedya ya da İphigeneia (Telos) (2003), Casus Belli ya da Helena (Telos) (2003).

Özgürlerin Kaderi (Nefti) (2008)

Nihilist (Reddedilenlerin Risaleleri) (Doğan Kitap) (2010)

Yayınlanmış Öykü Kitapları:

Babalar ve Kızları (İnkılap Yayınları) (2005) - Dekadans Geceleri (Varlık Yayınları) (2008)

Yayınlanmış Çocuk Kitabı:

Güzelçamlı'nın Kayıp Panteri (Can Yayınları)(2005)

Repertuara Alınmış Radyo Oyunları:

Çalınan Tez (TRT) - Taşhan - Arkası Yarın (TRT) - Yurtdışı Sevdası-Arkası Yarın (TRT)

Repertuara Alınmış Oyunları:

Yazar Ajanı-Oyun (3 Perde) (Devlet Tiyatroları) - Asilzadeler-Oyun (3 Perde) (Devlet Tiyatroları) - Ekodekalog-Oyun (3 Perde) (Devlet Tiyatroları) - Osmanlı Sefiri-Oyun (3 Perde) (Devlet Tiyatroları) - Çevreci Dede-Çocuk Oyunu (3 Perde) (Devlet Tiyatroları) - Çariçenin Fendi-Oyun (3 Perde) (Devlet Tiyatroları) - Malazgirt: Özgürlerin Kaderi-Oyun (4 Perde) (Devlet Tiyatroları) - Yurtdışı Sevdası-Oyun (4 Perde) (Devlet Tiyatroları)

“Bohem Burjuva Bobolar Diyarı: Bağdat Caddesi”

“Anlatılan aslında senin hikâyendir ey sevgili okur... ”

“Anlatılan aslında senin ironik, tatlı hikâyendir ey Türkiyeli Orta Burjuva... ”

“Anlatılan aynı zamanda senin de ironik, sevimli, sempatik ve şaşıracaksın ama; aynı zamanda patetik hikâyendir ey sevgili Bohem Burjuva; ‘Bobo’... ”

Her ülkenin bir prestij caddesi vardır. Fransa’nın Paris’te Champs Elysee’si, İngiltere’nin Londra’da Oxford Street’i, Almanya’nın Berlin’de Kurfursterdamn; yani Kudamn’ı olduğu gibi... Türkiye’nin prestij caddesi ise Bağdat Caddesi’dir.

Türkiye’nin prestij caddesini diğerlerinden ayrı kılan; görkemli törenler, resm-i geçitler, askeri zafer kutlamaları gibi faaliyetlerin yürütüldüğü, devlet tarafından geliştirilmiş, oluşturulmuş, teşvik edilmiş ve desteklenmiş bir cadde değil, sivil yaşantının bağrından çıkmış, sadece ve sadece bu ülkenin modernist arzu ve idealleri oluşurken yaşanan avangardizm, heves ve tutkuların ürünü bir caddenin prestij caddesi ünvanına kavuşmuş olmasıdır.

Bu, düşünüldüğünden de daha önemli bir dinamizmi ve özgün bir hikâyeyi barındıran bir fenomendir.

Bağdat Caddesi belki de dünyanın en sivil prestij caddesidir. Olumlu-olumsuz, iyi-kötü, başarılı-başarısız, zevkli-zevksiz bütün özellikleriyle toplumumuzım ideallerini, arzularını, tutkularını ve daha iyi bir yaşama olan heves ve niyetini; gayret ve azmini yansıtır. Bu tutkulu, naif duyguların bu caddeyi ön plana çıkarması, resmi kuruluşların prestij caddeleri oluşturma çabalarına daima zıt gitmiştir. Daima başka yerler prestij caddesi olarak ön plana çıkarılmaya çalışılmıştır. Ama ne Vatan Caddesi, ne Millet Caddesi, ne Halaskargazi Caddesi, ne Cumhuriyet Caddesi ve hatta ne de İstiklal Caddesi bu sivil teveccühün uygun gördüğü ünvanı Bağdat Caddesi’nin elinden alamamıştır.

Türk toplumunun orta sınıfı ve üst tabakası; gelişen modernist Türkiye burjuvazisi Bağdat Caddesi’ni seçmiştir. Seçmiş, sevmiş, kutsamış ve

ondan hiç ayrılamamıştır. Yaşamını orada kurmuştur.

Sadece İstanbul'da yaşayan üst-orta sınıf mı burayı seçmiştir? Hayır! Ülkemizde yaşayan herkesin aklı oradadır. Kimi sever, kimi nefret eder, kimi orada yaşamak ister, kimi sürekli eleştirir, aşağılamaya çalışır, kimi dedikodusunu yapar, kimi oradan kaçmak istediğini söyler, kimi kültürün, sanatın oraya adım atmadığını iddia eder; ama üzerinde "defakto" birleşilen bir konu vardır; o da şudur ki; herkesin her zaman aklı Bağdat Caddesi'ndedir.

Peki de neden?

Nedir bu tutkulu ilginin kaynağı? Ne olmuştur da Bağdat Caddesi böylesi bir ilgi-alakanın odağına yerleşmiştir, İstanbul'da, bunca anıtsal tarihi kalıntı, geleneksel özellikler taşıyan eski ve nostaljik semt, nice imparatorlara mekan olmuş, saraylar vermiş sahil mahalleleri, nice nice doğal güzelliklerin ateşlediği olağanüstü ilgi çekici semtler varken; bu ortalama görünümlü Cadde neden ülkenin sevgilisi olmuştur? işte elinizde tutmuş olduğunuz kitapta, bu tatlı Cadde'nin, çevresini süsleyen binbir değişik sokakla, semtle, anıyla ve doğal güzellikle örülmüş tatlı, "eksantrik", kimi zaman hüzünlü, kimi zaman sevinçli, kimi zaman tutucu, kimi zaman avangard, kimi zaman içine kapalı, kimi zaman heveskâr; ama her zaman iddialı hikâyesini okuyacaksınız...

Aslında bu hikâye bir bakıma sizin de hikâyenizdir ey sevgili okur.

Elinizde tutmuş olduğunuz bu kitapta, aynı zamanda, bu toplumun gecikmiş düşlerinin, sanayileşme, kapitalistleşme, varsıllaşma, Batılılaşma, kentlileşmek ve buıjuvalaşmanın en masum, en tatlı, en içli hikâyesini; bize özgü ironik sergüzeştini okuyacaksınız...

O nedenle; anlatılan aynı zamanda senin de ironik, sevimli, sempatik ve patetik hikâyendir ey sevgili Türkiyeli Bohem Burjuva; Bobo...

Kısacası; modern Türkiye'nin 20. Yüzyıl hayallerinin en çocuksu düşlerde somutlaştığı bir masal alemidir Bağdat Caddesi.

Ve sırf bu nedenle bile olsa; bu güzel ülkenin, Türkiye'nin trajikomik serüvenlerine meftunsan eğer; bu hikâye şenindir de aynı zamanda ey -her kesimden- sevgili okur...

Bu güzide "Cadde" senindir de aynı zamanda ey sevgili okur...

“Nereden başlasam; bu aşk hikâyesini nasıl anlatsam”

Yetmişli yılların en başı. Bağdat Caddesi’nin bir bıçak gibi boydan boya kestiği Kadıköy ilçesi hüzünlere gömülmüş. Herkeste bir telaş... Sanki sonraki yıllarda memleketi kaplayacak toz bulutunun, artan siyasi çekişme ve kavgaların yası erkenden tutuluyor. Yine de 60’lardan çıkıyor olmamızın nikbinliği hâlâ üzerimizde. Bir şeyler olacak ve her şey düzelecek... Ama hayır. O güzel şey bir türlü olmuyor. Başka şeyler oluyor.

Sanki bu bir işaret. O yıl çok kar yağıyor Kadıköy’e ve her tarafta aynı şarkı: “Where do I begin?”... Shirley Bassey’nin o olağanüstü, unutulmaz şarkısı. Love Story filminin eşsiz “soundtrack”i... Her yerde o çalıyor. Bağdat Caddesi akın akın Bahariye’ye akıyor. Şaşkın’daki Atlantik’i saymazsak Cadde’de henüz doğru düzgün sinema yok. Bütün o masalsı yaratıklar, o yürek hoplatan güzellikteki narin ve uzun, zarif ve pür, havalı ve modern o tatlı kızlar hepsi Kadıköy yolunda. Belki kimsecikler bilmez; o yıllarda bile dünyanın en güzel kızları Bağdat Caddesi’nde yaşardı. 70’lerin modasına uygun kesilmiş saçları, Fransız Yeni Dalga Filmleri’ndeki kadınları andıran görünümleri, Nathalie Wood-vari “cool” görünümleriyle, bereler başlarda, pançolarüstlerde, İspanyol paça pantalonlarla Kadıköy’e aktı o güzelim yaratıklar. O filmi izlediler...

Where do I begin?

To tell the story of how great a love can be

The sweet love story that is older than the sea

The simple truth about the love he brings to me

Where do I start?

Like a summer rain

That cools the pavement with a patent leather shine

He came into my life and made the living fine

And gave a meaning to this empty world of mine

He fills my heart

.../...

Nereden başlamalı?

Bir aşkın ne kadar büyük olabileceğinin hikâyesini anlatmaya

Denizlerden daha yaşlı bu tatlı aşk hikâyesini

Bana sunduğu aşkın saf gerçekliğini

Nereden başlamalı?

Kaldırımı rugan cilalarla serinleten

Bir yaz yağmuru gibi

Girdi hayatıma ve hayatı güzelleştirdi

Ve bu boş dünyama bir mana verdi

O kalbimi dolduruyor...

Filmi izlediler ve... Gözyaşlarına boğularak sinemadan çıktılar.

Ve büyü bozuldu!

Love Story, 1970

Her şey bitti!

Çünkü Ali Mc Graw öldü... Bu dayanılmaz bir acı verdi herkese. Ve Bağdat Caddesinin hüzünlü ama uçarı genç kızları bir daha asla bunu unutmadılar. Onlar bir daha asla "Aşk hiçbir zaman pişmanlık duymamaktır!" demediler. Çünkü biliyorlardı onlar. Asıl olan aşk hikâyesindeki "retorik" değildi. Daha acı işaretler geliyordu. Başka bir dünyaya evriliyorduk. Masalsı güzel günler sona eriyordu. Yepyeni bir dünyaya adımlar atılıyordu. Ve bu yeni dünya hakkındaki ilk izlenimler hiç de neşelendirici değildi... Biz bunu istemiyorduk. Çünkü biz böyle güzeldik...

Oysa korunaklı, güzel günler bitiyordu. Masalsı 60'lar sona eriyordu... Mini etekli kızların ortalığı kapladığı, gençlerin Hafif Batı Müziği aranjmanlarıyla coştuğu, doğum günü ve ev partilerinde masumane, üst sınırı öpücükten ibaret flörtlerin edildiği, Maseratilerin, Mustangların, Chevroletlerin yarışlar yaptığı Bağdat Caddesi de hüzün kervanına katılıyordu. 70'ler zor geçecekti bu belliydi... Ama burası da Bağdat Caddesi'ydi... Her zaman hayatın bir bölümüne aymazca yaklaşma marjını ruhunun bir köşesinde taşıyan meydan okuyucu, masum ve saf küçük burjuvalar; çılgın insanlar diyarı...

Türkiye'nin kan ağlayacağı sonraki yıllarda Bağdat Caddesi'nin söyleyecekleri olacaktı. Aykırı bir mecradan...

Bu kimilerine bir tür vurdumduymazlık olarak gözükebilir ya da başkalarına burjuva egosantrizmi veyahut da Bağdat Caddesi insanlarına özgü düzeysizlik... Ama bana göre bu, başka bir "survivor" tarzıydı. Başka tür bir meydan okumaydı... Ve çok sonra gelecek olan ölümcül neo-liberal yıllarda ülkeyi ayakta tutacak olan, yabancı sermaye gruplarına karşı göze göz, dişe diş rekabet edecek, elde bond çanta yedi kıtada ihracat ve taahhüt peşinde koşacak olan yerel bıçkın burjuvazi işte bu "survivor" tazı ile hayatta kalmayı deniyordu şimdilik...

Kendine özgü sosyetik gettolarını, kapalı yaşam alanlarını kurarak... Ve her şeye rağmen pesimizmden uzak durmaya çalışarak.

Tahkim olarak.

“Komünizm o kış da gelmedi!”

Ertesi yıl da kar çok yağdı. Kar o yıllarda zaten hem çok yağardı, hem de çok güzel yağardı. İki yanı ağaçlıklı, ferah, geniş bir cadde olan Bağdat Caddesi karın yağmasıyla bir peri masalı platosuna dönüşürdü. Eskiden kalma yazlık köşklerin klasik Türk mimarisinin ahşap bezemeleri üzerinden sarkan buzlar, cumbaların üzerini, çatıları kaplayan karlar, gerçek bir hayal alemi yaratırdı.

Karlı ikinci yılda hüzün yine bitmemişti. Bu kez Dr. Jivago gelmişti sinemalara. Çocuktuk; o yıllarda farkında değildik tabii ki; ama Soğuk Savaş tüm dehşetiyle sürüyordu. Amerikalılar başarılı bir operasyonla Boris Pastemak’ın ünlü eserini Batıya kaçırmış ve de romana Nobel ödülünü vermişlerdi. Şimdi de bu devrim karşıtı romanın filmi geliyordu. Hollywood propaganda alanındaki tüm yeteneğini göstermişti ve Dr. Jivago hepimizi ruhen paralayıp geçmişti. “Yuri, Tonya, Komarowsky arkadaştılar...” tümcesi hâlâ dilimin ucundadır.

Rusya’da devrimi yapan proleteryanın, aristokrasi ve burjuvazi üzerinde uyguladığı dehşet Bağdat Caddesi’nde travmatik etki, daha doğrusu kaygı yaratmıştı. Çünkü yeni yeni oluşan “Türkiş” sanayi burjuvazisi ve komprador sınıfı yaklaşmakta olan servet düşmanı dalgadan zaten huylanıyordu. Doctor Zhivago, bu kaygıların üstüne tuz biber ekti. Filmin en sonunda Ömer Şerif'in karlar altındaki yazlık köşküne gidişi ve kaybetmiş olduğu bütün servetini ve tüm hatıralarını, dondurulmuş, gaspedilmiş, kamulaştırılmış şekilde görüşü itiraf etmeliyim ki; o yılların bir sol sempatizanı olarak benim bile gözyaşı dökmeme neden olmuştu. Henüz on üç yaşındaydım ama ilk defa proleteryadan o gün şüphe etmiştim. Bende bu etkiyi yapan bu filmin, Bağdat Caddesi’nin sınıfsal olarak tahkim olmuş gençlerinde yapacağı etkiyi varın siz düşünün.

Sol, işte o yıl Bağdat Caddesi’nde yenildi. Yenildiğiyse burjuvazi ya da aristokrasi veya oligarşi filan değildi. Hollywood’un ta kendisiydi...

Karlı o yılda Bağdat Caddesi’nin bütün kızları maxi modasının cerbezesine kapılmıştı. Balalayka çalmaya başlayan kızlar bile belirmişti çevremizde. Herkes sanki bir Pasternak romanındaymış gibi yaşıyordu. Karlar altında, hüzünlü kızlar, pahalı paltolar, buğulu gözler, kürk başlıklar ve kederli, ıslak, “cool” bakışlar... David Lean filmlerini Arabistanlı Lawrence’dan (1962) sonra bir daha asla seyretmemeye yeminler etmiş Cadde’li genç Türk entelektüelleri Doctor Zhivago ile bu fikirlerinden caymışlar ve ilk defa ait oldukları

sınıfa doğru adımlar atmalarının daha akılcı olacağı yönünde fikirler edinmişlerdi...

Bunlara ben dahil değildim kuşkusuz. Zaten ben o sınıftan da değildim. Sadece ve sadece gençlik yıllarında kendini Bağdat Caddesi'nde bulmuş evkaftan bir memur ailesinin çocuğu olarak büyük kentte tutunmaya çabalayan biriydim. Yazar olmayı sekiz yaşında kafaya koymuş bir budala olduğum için böyle davranmam doğaldı. Yani o zaman da bugünkü gibi; gerçekler dünyasında değil, hayal aleminde yaşardım. Doğrusu Bağdat Caddesi de o zamanki yoksul dünyayla kıyaslandığında hiç fena bir hayal âlemi sayılmazdı...

Neyse; konumuza dönelim...

Sınıf kavgası toplumda yayılıyordu. Sol yükseliyor, rejim baskısını artırıyordu. Avangard gençlik sola meylediyordu ve ilk başlarda buna Bağdat Caddesi gençliği bile intisab ediyordu. Fakat ortada büyük bir sınıfsal çelişki vardı. Bir yandan tecrübeli politikacılar "Komünizm bu kış geliyor!" diye demeçler veriyordu ve herkes hazır nazır bekliyordu; diğer yandan kimse ne yapacağını bilemiyordu. Çünkü Bağdat Caddesi'nin snob, çok devranlar görmüş, süslü ve zarif gençleri artık bir şeyi çok çok iyi biliyorlardı. Komünizm gelirse de onlar suçluydular; gelmezse de onlar suçluydu...

Bir bakışa göre, onların yaşam tarzını gören halk komünizme meyletmiş olacaktı; yani komünizm onların yüzünden gelmiş olacaktı. Diğer bakış açısına göre ise komünizm gelmemişti çünkü onlar bile bu fikriyata meyledince kimsenin güveni müveni kalmamıştı bu ideolojiye. Yani her zaman olduğu gibi, her şekilde Bağdat Caddesi gençleri birinci suçlu; olağan şüpheliydi. Çünkü onlar yaşamayı seviyorlardı; onlar hüzünlerinin arkasına saklanıp yaşama küsmüyorlardı, onlar trendlerin hep en önündeydiler, onlar büyük yaşamayı seviyorlardı, onlar Devlerin Aşkı'ndaki James Dean gibi, Liz Taylor gibi hissediyorlardı...

Tek bir sorun vardı ortada: Kimse onları anlamıyordu...

Çünkü burası Türkiye'ydi...

Burada hayallere hürmet etmek için vakit henüz çok erkendi...

“Bağdat Caddesi’nde Solcu Olmak…”

'61 Anayasasından sonra gelen yıllardaki nispi özgürlük ortamı Türkiye’de de bazı evrensel fikirlerin dolaşıma girmesine sebep olmuştu. Başta Ankara Siyasal ve ODTÜ’de patlak veren fikirsel uyanış giderek İstanbul Hukuk ve İTÜ’yü de etki alanına alıyordu ama TİP (Türkiye İşçi Partisi)’in yükselen oy oranları ve gelişen işçi hakları dışında ortada pek başka bir şey yoktu. Yine de alttan alta büyüyen dalgalar gelip Paris '68 olaylarını ateşlediğinde, bu olaylar tam zamanlı olarak İstanbul’da yankı buldu. Hemen ardından İstanbul, Paris’e dönüştü. Öğrenci olayları, nümayişler, anti-emperyalist eylemler, sosyalizm mefkuresi uğruna atılan ateşli nutuklar, üniversite işgalleri, gösteriler her yanı sarmıştı. Eğer bir avangard dalga Paris’ten geliyorsa Bağdat Caddesi gençliği buna bigâne kalabilir miydi?

Asla!

Kısa sürede sosyete solculuğu trend oldu. Hepsi de hali vakti yerinde ailelerin çocukları olan bütün gençler sosyalist klasikleri ve propaganda kitaplarını hatmetmeye başladılar. Ama her zaman olduğu gibi, bu iş de Bağdat Caddesi’nde farkı gelişti. Sovyet ekolüne yakın Stalinist-Leninist çizgideki sosyalist grupların söylemleri yerine, Paris’ten esen dalgalar, hatta hatta Atlantik ötesinden gelen dalgalar yankı buldu Cadde’de. Avangard gençler, o sırada yükselişte olan Maoculuk ve Troçkizmde kendilerini ifade etmeye başladılar. Bir ara Gueverist maceracılık ve devrimci romantizm de moda olur gibi olduysa da bu işin Bağdat Caddesi’nde hiçbir şansının olamayacağı kısa sürede ortaya çıktı. O rüzgâr çabuk geçti. Çünkü riskleri, dirimsel Bağdat Caddesi gençliğinin marjlarını aşıyordu. Cadde’de kimsenin dünyayı kurtarmak için kendini feda etmeye niyeti yoktu aslında.

Onların tarzı böyleydi işte...

Ama yine de moda söylem coşkuyla benimsendi. Bir müzik akımı gibi kullanıma alındı. Nedense Cadde’deki sosyetik gençlerimiz Maoculukta avangardizm buldu. Bunda Fransız entelektüellerinin o yıllarda Çin’de iyi bir şeyler olduğu zahabına kapılması etkili oldu bence. Ama kısa sürede bu rüzgâr da yerini “ileri aydınlanmaya”(!) bıraktı ve Bağdat Caddesi’nde Birikim rüzgârları esmeye başladı.

Artık Köhne yılları gelmiş çatmıştı. Kalamış’taki salaş çay bahçesi

bütün ilerici gençlerin buluşma noktası olmuştu ve her gece her masada ay ışığına, yakamozlara ve kotralara karşı hararetli ideolojik tartışmalar yapılıyordu. Ayağı kırık her tahta masada bir fraksiyon kuruluyor, ertesi haftaya varmadan o fraksiyonlar da ikiye üçe bölünüyordu. Türkiye gençliği Lenin, Stalin, Marx, Engels kitapları okuyup o retorikle meşgul olurken, Kalamış Köhne'de Menşeviklerden, Narodniklerden ve hatta Nihilistlerden başlanarak kuramsal meseleler tanışılıyordu. Mortovlar, Martinovlar, Axelrodlar, Lunaçarskiler, Plekhanoflar'dan giriliyor; Gramschiler, Dimitrovlar, Troçkiler, Althousserler'den çıkılıyordu. Her kuram masaya yatırılıyor, enine boyuna irdeleniyor, ancak bir felsefe fakültesinde olabilecek kadar manasız bir ciddiyetle analiz ediliyordu. Kitaplardan ezbere alıntılar okunuyor, ateşli tartışmalarla parti kongreleri mahkum ediliyordu. En sofistike alıntıları yapanlar en havalı duruşları sergiliyor,diğerlerini şöyle bir ezmenin gururuyla devrimci ajitatörlüğün o kahredici cezbesini; süksesini yaşıyordu.

Burada durulmuyor, Mayakovsky'den şiirler okunuyor, Rosa Luxemburg için gözyaşı dökülüyor, Germinal romanından fragmanlar, Nazım'dan dizeler okunuyor ve denize uzanan küçük tahta iskeleye çıkılıp gruptan biraz uzaklaşıldığında şiir gibi, incecik, sarışın, 18'lik kızlara kalpler açılıyor, ilân-ı aşklar ediliyordu. Dokunmak içten geliyordu ama bu "devrimci etik"e sığmadığı için erteleniyor, bir başka gece, bir ev buluşmasında daha yakın dostlar arasındaki derin ideolojik tartışmalar, Yves Montand şarkıları ile bölündüğü sırada öpücükler devreye sokuluyordu. Derken gençlik ateşi ve ev partilerinde sabahlara kadar süren sevişmeler... Devrimin unutuluşu... Yerini daha soft bir muhalif(!) müziğin alışı "Simon and Garfunkel"...

Hello darkness, my old friend,

I've come to talk withyou again,

Because a vision softly creeping,

Left its seeds while I was sleeping,

And the vision that was planted in my brain

Still remains

Within the sound of silence.

.../...

Selam karanlık, eski dostum

Yine seninle konuşmaya geldim

Çünkü usulca yanıma sokulan bir hayal

Ben uyurken tohumlarını bırakmış

Ve beynime kazınan bu görüntü

Hala orada

Sessizliğin sesinde...

Simon & Garfunkel

İşte Bağdat Caddesi'nde devrimcilik, aykırılık, muhaliflik buraya kadardı... Simon & Garfunkel'e kadar yani...

Ahh; ilahi o yıllar... Köhne'ye ve Cadde'ye dair entelektüel dekadans anlatmakla bitmez. Bunu burada keselim. Konumuza dönecek olursak:

Kısa süre içinde Bağdat Caddesi gençliği Türk solu içinde marjinalize oldu ve kovuldu. Onlar da zaten Türk solunu tüm benlikleriyle yadsıdılar. Kovulmaktan dolayı memnun oldular. '80 darbesi vasıl olduğunda Bağdat Caddesi solculuk meseleleri hakkındaki ununu elemiş eleğini çoktan duvara asmıştı. O nedenle birkaç yıl öncesinin anarşizan gençleri yeni monetarist düzene şevkle ve süratle ayak uydurdular. Artık eskinin komünist sempatizanı burjuva çocukları, bileşik faiz, libor, kur, arbitraj, sıcak para söylemine doğru bebe adımları atmaya hazırdı.

Zaten parkalar çoktan rafa kaldırılmış, kayak takımları da saklandıkları yerlerden çıkarılmıştı. Artık Kızıl Ordu'nun Beyaz Ordu'ya karşı cenk verdiği, Çarcı Kolçak ve Danikin'in ordularının lanetlendiği o aymaz karlı platolar gidiyordu. Rusya steplerindeki beyaz dünyanın sonsuz sınırsız büyüsü sona eriyordu.

Kar artık Uludağ'ın sosyetik otellerinde, kaçak viski ve uzun Marlboro eşliğinde şömine başında idrak edilmeye başlanacaktı...

“Naif 60’lar…”

Yetmişlerin dağdağası, çalkantıları ve siyasi hercümerçlerinden önce “naif '60”lar yaşandı Bağdat Caddesi’nde.... İstanbul’un artık dolduğu, arsa sıkıntısının baş gösterdiği, metropole göçün önü alınamaz bir dalga halinde başlayacağı ve akın akın Anadolu’nun İstanbul’a akacağı yılların başlarıydı '60’lar. Göç '50’lerden itibaren başlamıştı ama ilk başta kımıltı denecek kadar hafifti. Fakat 60’lardaki nispi özgürlük ortamları, kentte gelişen sanayiye gerekli kol gücü ve Türkiye’nin Marshall Yardımlarının rüzgârını arkasına alması ve İkinci Dünya Savaşı sonrası kalkınma hamleleri kervanına katılması işleri değiştirdi. Dengini, bohçasını toplayan, yalın ayak başı kabak soluğu İstanbul’da alıyordu. Çünkü artık İstanbul’un taşı toprağı altındı...

O yıllarda Bağdat Caddesi civarı, asude köşklerle dolu bir cennet bahçesi gibiydi. Çoğu varsıl aile yaz tatilini geçirmek için Erenköy’deki, Suadiye’deki köşklerine gelirdi. Ya da uzlette yaşamayı seçenler orada ikamet ederdi. Betonlaşma başlamıştı ama yeterince vahşi değildi henüz. Bağdat Caddesi hâlâ İstanbul’a çok uzak, yaşanması olanaksız bir semt olarak görülüyordu. Yeşilin ezici üstünlüğü vardı. Sahiller bakir, doğa kirlenmemiş, nüfus yoğunluğu düşüktü. Masal alemi hâlâ geçerliliğini sürdürüyordu. Neredeyse; şu şarkı sözlerinin betimlediği gibi asude, nezih eğlentiler tertip olurdu yaz bahçelerinde, köşklerde:

“Dün Göztepe'nin neşeli bir alemi vardı,

Şen kahkahanız bahçelerin koynunu sardı... ”

Fakat İstanbul üzerindeki göç baskısı giderek daha çok sayıdaki varsıl aileyi yeni yaşam alanları aramaya yöneltti. Giderek kimi aileler İstanbul’daki evlerini göç eden yeni hemşehrilerine kiraya verip, yaz-kış yazlık köşklerinde oturmaya başladılar. Derken bu köşkler yavaş yavaş müteahhitlere kat karşılığı verilip yerine modern apartman daireleri alınmaya başlandı.

Ve büyü bir kez daha; üstelik bu sefer çok daha acımasız nedenlerle bozuldu. Masal alemi Bağdat Caddesi’nin geleceğini zehirleyecek olan o korkunç itki; rant hırsı ufukta gözükmüştü bir kez...

Ondan sonraki kırk yıl boyunca Bağdat Caddesi hattında yayılmış dünyanın en güzel evleri sayılabilecek, estetik harikası ahşap Türk köşkleri gümbür gümbür yıkılarak yerlerine beton apartmanlar

yapıldı. Bu korkunç bir sosyo-ekonomik dönüşümdü ve o giden dünya güzeli sivil mimari örnekleri, o giden yemyeşil doğa için ne kadar vahlansak azdır. Bugün o güzelim ahşap Türk konaklarından geriye sadece birkaç örnek kalmıştır. Onlar da Cadde'deki pahalı bazı markaların prestij mekanı olarak korunmuş ve kullanıma sunulmuştur. Bunların en başanlı uygulamalarından biri Suadiye'de Cadde üstündeki Vakko mağazasının binasıdır. Yani eski Mehmet Küçük Deveci Bey köşkü...

O binaya bakıp hep yutkunur, hüzünlenirim. Bir zamanlar Bostancı, Suadiye, Erenköy masal bahçeleriyken evler işte böyleymiş... Tanrım nasıl bir Vandalizm bizi bu hale getirdi; bütün bu estetik yapıları yok edip aptal apartmanlara doluştuk hep birlikte.

İşte bu trajedinin adı da Bağdat Caddesi'dir aynı zamanda...

Naif 60'lar, Kalamış'ın Kalamış olduğu, Caddebostan'ın Caddebostan olduğu, Fenerbahçe'nin Fenerbahçe olduğu, Suadiye'nin Suadiye olduğu, Bostancı'nın ise küçük bir kasaba havasını taşıdığı gerçekten de naif yıllardı. Artık köklü tacir aileleri yavaş yavaş Bağdat Caddesi cihetine doğru naklediyorlardı ikametgâhlarını... Yanlarında getirdikleri misyoner mekteplerinde okumuş, yabancı dil bilen, bir kısmı Avrupa'da tahsil terbiye eyleyen evladan da apayrı bir bohem duruşunu yansıtıyorlardı o yıllarda. Egzistansiyalizm çok modaydı. Sartre, Camus okunuyor, lodos rüzgârları altında yapılan baygın yürüyüşlerde güneşin altında yapılacak ne kadar da az şey olduğuna vahlanılıp nihilist haletlere giriliyordu. Bunalım ve bulantı edası satmak en gözde tarzdı... Her ne kadar sosyal-gerçekçi dalga kültür ortamlarına ağırlığını koymak üzere idiyse de; her ne kadar Köy Enstitüsü kökenli köy romanı yazarları büyük bir dalga halinde gelmeye hazırlanıyorlar idiyse de; Bağdat Caddesi'nin ayrıksı gençleri varoluşsal sancılar çekiyor ve ancak Demir Özlü noktasına kadar Türk edebiyatına yaklaşabiliyorlardı. Tezer Özlü, Ferit Edgü, Yusuf Atılgan, Vüsat O' Bener Türk okuru için henüz birer muammayken Bağdat Caddesi gençleri onların yarattığı varoluşçu labirentlerde hayatla hesaplaşıyordu o yıllarda.

Giderek bu varsıl ailelerin iyi eğitimli çocukları "sanat"a da ağırlığını koymaya başladı. Anadolu Rock akımları, hippiizmle anlaşılması zor bir paralellik içinde ortalığı kaplarken, uzun saç, sakal modası Bağdat Caddesi'nde yayılıyordu. San Fransisco kökenli bireyci hippiizm, Avrupa kökenli sosyal-gerçekçi siyasal hippiizmden daha fazla itibar görüyordu Bağdat Caddesi'nde. Herkes Beatles, Elvis, Tom Jones dinliyor gençlik partilerinde ve diskolarda coşuyordu. MFÖ, Banş Manço, Fikret Kızılok, Timur Selçuk, Bülent Ortaçgil, İskender Doğan

gibi sayısız değerli müzisyenin o dönemde, o bölgeden neşet ettiğini burada kaydedelim.

60'ların sonlarına doğru Vietnam muhaliflerinin dalgası da Türkiye sahillerine vuracak, Joan Beaz, Bob Dylan gibi sol muhalif Amerikalılar'ın da sesi duyulacaktı. Ama Bağdat Caddesi gençleri için Beatles her zaman bir numara olacaktı. Çünkü onların hayat felsefesinde aşk ve sabun köpüğü en öndeydi... "All you need is love..." ya da "Lucy in the sky with diamonds..." fark etmez olan olmuştu ve bulut olmuş Cadde gençleri, hippiizmin de ittirmesiyle dumanı keşfediyordu. Eyvah ki ne eyvah, yeni bir dekadans, yeni bir problematik gözüküyordu ufukta. Keşlik gelişmeye başladı birdenbire...

"Lucy in the sky with diamonds" eşliğinde...

Picture yourself in a boat on a river

With tangerine trees and marmalade skies

Somebody calls you, you answer quite slowly

A girl with kaleidoscope eyes

Cellophane flowers of yellow and green

Towering over your head

Look for the girl with the sun in her eyes

And she's gone

Lucy in the sky with diamonds

Lucy in the sky with diamonds

Lucy in the sky with diamonds

.../...

Kendini nehir üzerinde bir geminin içinde hayal et

Mandalina ağaçları ve marmelat gökyüzü eşliğinde

Biri sana seslenir, sen de yavaşça cevap verirsin

Kaleydeskop gözlü bir kız

Sarı ve yeşil jelatinden çiçekler

Kafanın üzerinde kule gibi yükselir

Güneş gözlü kızı ara

Ve kız gitmiştir

Lucy elmaslarla gökyüzünde

Lucy elmaslarla gökyüzünde...

The Beatles

Neyse ki ahlak bekçisi sosyalist gençlerin bu kokuşmuşluğa izin vermeye niyeti yoktu. Gerginlik büyüdü ve yine arada uçurumlar oluşturan kopmalar yaşandı. Devrimci proleteryanın şanlı gençlik örgütleri uyuşturucuyu mahkum etti. Bu kokuşmuş burjuva iptilasına bulaşanları telin etti ve köprüler atıldı. Toplumun "kahir ekseriyeti" devrimci olduğunu düşündükleri sınıfların peşinden devrimin şanlı yoluna doğru meylederken geç hippiizimin peşinden giden Cadde'li gençler çok geçmeden kendilerini disko yıllarında buldular. Fenerbahçe inkişaf halindeydi ve Belvü önüne park etmiş arabalar içinde minileri kukularında, bebek gibi kızlar, Jane Fonda kesimi saçlarla flört ediyor, araba içlerinde meşk eyliyorlardı. Suadiye'de ise Suadiye Otelin yanıbaşında Quadro Set Disco ve Club Reşat vardı. Orası da ayrı bir devrandı ve daha çok uzun saçlı, favorili, İspanyol paça giyen disko "boy"lar oraya takılırdı. Caddedeki "cafe"lerse şimdi de olduğu gibi her zaman hazır ve nazır; süper elegan müşteri ile dolup taşıyordu. Divan, Ergun, vs...

Bu tarz takılmacalar giderek çoğaldı ve ilk başta Fenerbahçe'nin lüks apartmanlarla dolu sahil caddesi en son moda piyasa yeri haline geldi. Fransız modelleri andıran güzelim, bebek yüzlü, selvi boylu kızlar, minicik etekleriyle kotralar önünden geçit yaparken son model arabalarına yaslanmış bekleyen Grease kesimi saçlı bıçkın erkekler kavga çıkarmak için fırsatlar kolluyordu. Artık her gece muhakkak bir çete kavgası çıkıyordu ve her gece kalbi kırık bir çıtır kızı, ağzı burnu dağılmış sevgilisinin üzerine kapanmış gözyaşı dökerken görüyorduk Fenerbahçe'de.

Giderek hırs daha da azdı. Kavgalar yetmez oldu. Araba yarışları başladı ve bütün Bağdat Caddesi'ne yayıldı. Geceleri Fenerbahçe'den kopan yarışçı gençler bütün Bağdat Caddesi'ni dehşete boğuyor, sabaha kadar gacır gıcır patinaj sesleriyle yarışları sokak aralarına kadar taşıyorlardı. Kimi zaman anahtarına yapılan bu yarışlarda mirasyedi ailelerin hayırsız evlattan arabalarını kaybetmiş olarak eve dönüyordu ve sabah kahvaltısında orta burjuva ailesinin mahkemesi kuruluyordu.

Azar, azar üstüne...

Nereye kadar?

Bir sonraki geceye, bir sonraki yarışa; ya da daha korkuncunu söyleyeyim, gizlice gerçekleştirilmeye çalışılan kürtaj operasyonlarının korkusu baskın çıkıncaya kadar...

Yüz kırk kilometre süratle gecenin bir vakti, Bağdat Caddesi'nde hız yaparken, Çatalçeşme-Suadiye arasında el frenine asılıp Cadde üzerinde dört çarpı dönen bir beyaz Renault 12 içinde çokça seyretmişliğim vardır. O duyguyu size anlatamam. Adrenalin ayyuka çıkmışken, kalpler duracak gibi olur, nasıl sağa sola çarpmadığımıza hayretler edip kendimize gelmeye çalıştığımız sırada beynimizi dağlayan klakson sesleri ile kendimize gelirdik. Bütün ışıklar yanar, perdeler açılır, camlara çıkan durmuş oturmuş beyler "cık-cık-cık-cık" diyerek şikayet için telefonlara sarılırken biz çoktan rüzgâr olup uçmuşolurduk.

Neyse ki 74'e doğru yeni köprünün çevre yolları yapılmaya başlandı da araba yarışlarının ağırlığı o bölgeye kaydı. En tehlikeli yarışlar o bölgeye kaydı da ne oldu?! Millet kurtuldu mu? Neredeeee?... Bağdat Caddesi'nin araba yarışı takıntısı bugün bile hâlâ bitmemiştir. Cadde'de, sahilde, Fener'de, Bostancı'da, Suadiye'de... İki genç nerede göz göze gelirse hemen gazlar köklenir ve ölümcül bir yarış başlar... Nedensiz yere, birbirini öldürmecesine, yok etmecesine...

Bu, gerçekten de akıldışıdır.

Ama Bağdat Caddesi bundan hiçbir zaman vazgeçememiştir.

Denebilir ki bu araba yarışları; Bağdat Caddesi'nin alametifarikasıdır...

“Bağdat Yolu…”

60’lar ya da 70’ler… Naif, hızlı, canlı, tutkulu, devinimsel, enerjik ve çılgın… Türkiye’nin gerçek dinamiği ve gerçek tutkusu, kim ne derse desin, hep Bağdat Caddesi’nden neşet etti. Tüm absürdlüğü, çocuksuluğu ve kabul edilemezliğiyle… Belki saçmaydı ama çok tatlıydı. Sadece o yıllar mı? Daha öncesi de var! 50’ler… 30-40’lar… Birinci Dünya Savaşı yılları ve Bağdat Caddesi’ne ilk ciddi varsıl yerleşimlerinin gerçekleştiği Sultan Hamid devri. Saraya yakın olmak isteyen uzak eyaletlerdeki güç sahipleri, tacirler ve zenginlerin Anadolu yakasında konaklar yaptırmaya başlamaları…

Ya da saray entrikaları, devlet baskısı ve jurnalizmden yılmış, merkez otoriteden birazcık uzağa kaçmaya çabalayan kudret sahipleri…

Tabii bunlardan çok daha öncesi de var… Sultan IV. Murad Han’ın Bağdat-Revan seferinden zaferle dönüşünde bölgenin ilk defa Bağdat Yolu adıyla anılması ve Orduy-u Hümayun’un rahat intikal eylemesi için bu mecranın çeşmelerle donatılması… Şimdi mevcut olmayan, Haydarpaşa’daki Ayrılık Çeşmesi, Söğütlüçeşme, Selamiçeşme, Çatalçeşme gibi…

Edindiğimiz tarihsel bilgilere göre ilk başta Bağdat Yolu şimdikinin aynı değilmiş. Orduy-u Hümayun doğu seferleri için Haydarpaşa Çayırı’nda toplanırmış. Bağdat Yolu ise Üsküdar Meydanı’ndan başlayıp Karaca Ahmet Mezarlığı ve Haydarpaşa Çayırı üzerinden Bostancı Köprüsü’ne uzanırmış. Tabii burada kastedilen Bostancı Köprüsü’nün, şimdiki, Ankara Asfaltı üzerindeki ünlü Bostancı Köprüsü olmadığını hemen anlamak gerekiyor. Tarihsel olarak kastedilen köprü halihazırda Bostancı sahilde, meydan ile Kasaplar Çarşısı’nı birbirine bağlayan, bir başka deyişle de Kadıköy ilçesini Maltepe ilçesine bağlayan, Sinan devri mimari özelliklerini yansıtan, harikulade taş işçiliğine sahip kemerli tarihi köprü.

Bu değerli köprünün çok güzel korunduğunu ve çevresindeki diğer tarihsel yadigârlarla birlikte geçmiş görkemli günlerin hatırasını yansıtacak bir şekilde muhafaza edildiğini söyleyebilmek olanaksız. Kadıköy ilçesini Maltepe ilçesinden ayıran sınırı çizen Çamaşırcı Deresi üzerindeki köprü belki berhava edilmemiş ama ne yazık ki ölümcül bir şekilde yalnızlaştırılmış. Çevresinde tarihsel dokuya ve maziye ait hiçbir şey bırakılmamış. Yine de bu kadarına da şükür diyoruz. Bostancımızı Maltepe’ye bağlayan bu tarihi taş köprüyü bundan böyle daha ciddi savunmayı diliyoruz.

Her ne kadar Bağdat Caddesi resmi olarak Kızıltoprak'tan başlayarak Maltepe'ye kadar uzanıyorsa da, Bostancı meydanındaki final noktasından sonraki bölümün bizim anlattığımız ünlü ve "havalı"(!) Bağdat Caddesi ile hiçbir alakası olamayacak kadar önemsiz olduğunu söylemek zorundayız. Bu tamamen tarihsel gelişimden artakalan bir kentsel adlandırma. Bizim kült mekanımız Bağdat Caddesi boydan boya Kadıköy ilçesini kateder. Hemen Kadıköy'ün merkezinin bitiminde Kızıltoprak'ta başlar, Kalamış, Feneryolu, Fenerbahçe, Göztepe, Caddebostan, Erenköy, Şaşkınbakkal, Çatalçeşme, Bostancı güzergâhı ile Anadolu sahiline paralel olarak uzanır.

Cadde'nin sahil tarafındaki kıyı şeridi dünyadaki en güzel manzarayı teşkil eder desem beni fanatiklikle suçlayabilirsiniz. Fakat gidip baktığınızda aynı hislerle dolacağınızdan eminim. Karşı tarafta gözüken Prenses Adaları inci gibi dizilmiş güzellik yarışması yapar gibidir. Arka planda hayal meyal seçilen Yalova, Çınarcık tepeleri, pırıl pırıl bir mavi deniz, kuğular gibi süzülen vapurlar, deniz otobüsleri, hiçbir zaman eksik olmayan martı çığlıkları ve dünyanın en güzel kadınlarının "promenad" yaptığı günbatımı saatleri... Bu güzelliği anlatmaya kalemler muktedir değildir. Gitmek ve yaşamak gerekir.

Cadde neden Cadde'dir?

Bunun yanıtı lodoslar altında binbir devran yaşamış ve asla neşesinden, esrikliğinden, savrukluk ve aymazlığından ve dahi çılgınlığından geri adım atmamış bu varsıl mahallesinin doğal güzelliğindedir. Cadde sahilleri erişilemez güzelliktedir ve iddiasını, karizmasını, neşesini asla kaybetmez. Bunu lodosun İstanbul için ne anlama geldiğini bilenler daha da iyi anlarlar...

Hüznü, kederi, mağlubiyet ve yıkımı, pesimizm ve nihilizmi akla düşüren kederli lodos rüzgârları koca İstanbul'u her mevsim bir çok kez yakar yıkar... İnsanları kedere, içsel hüzünlere, melankoliye ve uzlete yöneltir. Mağlubiyet ve feragat duygularına garkeder. Lâkin lodosun pesimistleştiremediği yegane insan türü işte bizim -kimilerine göre- "aymaz" Cadde'mizin sakinleridir. Lodos dolayısıyla havada azalan oksijenin sarhoş ettiği dimağlar bile bu meşum rüzgâr karşısında geri adım atmazlar bizim bu çılgın ilçede. Lodos'un getirdiği hüzne ve kedere karşı yapacak çok şeyi vardır Caddeliler'in...

Çünkü burası Cadde'dir.

Eğlencenin, aşırılığın, hedonizm ve aymazlığın, çılgınlık ve fantezinin sonu, sınırı, ölçüsü tanısı yoktur.

Kimse sentimantal kolej kızları gibi kendini lodos hüzünlerine kaptırıp helak olmaz burada.

Cadde'de böyle yaşanır...

“Kırılma Anları… ”

Cehenneme, yani darbe yıllarına doğru giden yolları iyi niyet taşlarıyla döşeyen gençlik, tüm naifliği, tecrübesizliği ve ancak yeni doğmuş bir tayda olabilecek pervasızlığıyla aklına eseni yapıp duruyordu. Toplumun orta ve alt gelir gruplarındaki Anadolu kökenli yoksul ailelerin çocukları, coşkun bir iştiyakla sonradan ne olduğunu acıyla analiz edeceğimiz bu sol dalgaların etkisine giriyor ve provokatif bir şekilde körüklenen toplumsal destablizasyona bilmeden hizmet ediyordu.

Alt tabakanın gençleri böyleydi de üst tabaka farklı mıydı?

Neredeee?

Güçlü bir sanayileşme mazisi ve gelenekleri olmayan; gelişkin bir burjuva sınıfına sahip olmayan Türkiye’deki hakim sınıfların evlatları da tıpkı Bağdat Caddesi gençliği gibi özünde son derecede masum, heveskâr, dirimsel ve naif duygularla saçmalayıp duruyordu. Ne yaptığını, nereye ait olduğunu bilmeden, hayatın anlamlarını çözemeden, delicesine…

Ama bir an gelir de kırılma hasıl olur, herkes ne cereyan ettiğine uyanır ya… İşte öyle bir an yaşandı. Yetmişlerin ortalarına doğru Bertolucci’nin en etkileyici, yaralayıcı, kahredici, hayat hakkmdaki bütün fikirleri tersyüz edici filmi geldi: Paris’te Son Tango.

Marlon Brando ve genç aktris Mana Schneider filmde gerçekten döktürüyorlardı. Film burjuva sınıfının genç erkekleri üzerinde derin bir tesir bıraktı. Nasıl ki, aslında mesaj tam tersi olmasına rağmen; Love Story’den sonra Bağdat Caddesi’nin kızları bir daha asla aşka inanmadılarsa; aynı şekilde erkeklerin kırılma noktası da bu film oldu. Hedonizm ve tutkunun, hayvansal güdüler ve ihtirasın, bireycilik ve bencilliğin önüne hiçbir şeyin koyulamayacağı fikrine o filmle saptılar.

Filmin Türkiye’de kesilmiş bir fragmanı vardı. Hepsi onu bulup izlediler. Marlon Brando’nun körpe oyuncu Maria Schneider’e livata ettiği o sahnedeki vandalizm ve seksüel hiddete görünürde öfke duydularsa da aslında bu hikâyede kendilerini buldular. Hiçbiri ne Maria Schneider’i affetti ne de Marlon Brando’yu. İkisine de delicesine kızgınlık ve kin duydular. Marlon Brando’ya o tatlı, fettan, küçük yosmaya bunu yapabildiği için öfke ve nefret duydular. Maria Schneider’e ise tutkularına teslim olmuş o varoluşçu orta yaşlı adamı

bıçakladığı için kin ve nefret... Ama tüm bu karmaşık duygulara rağmen hepsi de çok etkilenmişti. Artık Cadde'deki her erkek birer Marlon'du kadınlar söz konusu olduğunda.

Hedonist, hayvansal güdülerle dolu, bireyci, pervasız ve kuralsız...

Giderek kötücül 80'lere hazırlanıyordu Cadde gençliği. Olgunluk çağına doğru dev adımlar atıyordu. Bir adım daha kalmıştı taşların yerli yerine oturmasına... Onu da o çarpıcı film tamamladı.

Emmanuelle sinamalarda zuhur etti...

Emmanuelle'nin yarattığı tesir Paris'te Son Tango'nunkinden az değildi. Aslında Emmanuelle bir yüksek sanat filmi değildi. Normalde bu denli etkileyici olması beklenmezdi. Yönetmeni ve yazan da zaten çok önemli biri değildi. Ama gel gör ki, Sylvia Kristel'in olağanüstü oyunculuğu ve sözü edilen temaların gelecek neo-liberal yılların motto'suna dair derin vurgusu filme önü alınamaz bir cerbeze katıyordu.

Batılı, süper modeller kadar güzel, zarif, kırılgan, korunaksız ve etkileyici bir kadının, Hong Kong'ta yerleşik bir buıjuva, bir uluslararası işadamıyla olan ilişkisi sırasında gelişen ve temayüz eden seksüel görgüsü ve hedonizm aslında küreselleşen kapitalizmin sunduğu bütün hayalleri ve imgeleri bağrında taşıyordu.

Egzotik Uzakdoğu'da, henüz kapitalist olmamış Çin'e kapitalizm bulaştırmak için diri tutulmuş Hong Kong'da vuku bulan sofistike seksüel inkişaf ve hedonizmin bu denli pervasız bir özgürlükle birlikte yaşanması herkesin tüylerini diken diken etti. Görünürde herkes Sylyia Kristel'e hastaydı, görünürde herkes sıkı bir seks filmi izlemiş olmaktan dolayı bahtiyardı, görünüşte film iyi bir seyirlikti, görünüşte ne tatlı yaban diyarları geziyorlardı filmde, görünüşte hatun çok hoştu... Fakat bunların hepsi palavraydı... Emmanuelle'de küresel kapitalizmin tüm baştan çıkarıcı vaatleri, ahlaksız teklifleri ve imajinasyonları eksiksiz olarak; harfiyen vardı.

Hayat bir kavgaydı ve artık her yer bir finansal arena; dünya tek bir marketti. Sen bir erkeksen, dünyanın neresinde olursan ol; bu arenada bir savaşçıydın. Başarırsan işte ödülün böyle eşsiz bir kadın, egzotik yeni dünyalar, bunun gibi erişilmez bir tatmin, böyle ölçüsüz bir hayvansal haz, kuralsızca özgürlük ve pervasızca her şey olacaktı. Kadınsan eğer; işte Emmanuelle gibi ol. Başarmış erkek seni becermek için zaten her şeyi ayaklarının altına sermeye hazır olacaktır. Sen güzel, "fragile", savunmasız, temiz, soy ve fakat sekse hazır ol.

Memnun et erkeği. Başka şey düşünme. Seni satın almak için çarpışıyor bunca erkek dünya üzerinde... Sen asli işini yap. Gerisi için nazik bedenini incitmeye değmez...

Bu, korkunç bir şeydi. Hayat gibi... Bu, yeni sağın kadın erkek ilişkisine bakışını yansıtan yaklaşımın ta kendisiydi...

Sınıfsal aidiyetlerinin gitgide daha fazla farkına varan Bağdat Caddesi erkekleri bu kötücül mesajı tüm ruhlarıyla benimsediler. Karanlık 80'lere hazırdı artık muhitimizin kaşarlaşmaya başlamış, bıçkın, devranlar görmüş erkekleri...

Küresel kapitalizm, eğitimlerini tamamlamak üzereydi Cadde'lilerin... Her ne kadar, artık tüm ülkeyi banal seks filmleri furyası sardıysa da ve her ne kadar Emanuelle'nin sayamayacağımız kadar çok devam filmleri yapıldıysa da Cadde insanları bu aleladeliklerle pek alakadar olmadılar ondan sonra. Onlar alacaklarını almışlardı. Onların hikâyesi kösnül tatminlerde değil hedonist seyrüserüvenlerdeydi artık.

80'ler cidden kötü geliyordu...

Kurdun ağzına kan değmişti bir kez...

“I'm bad...”

Küçüktük ufacıktık. Siyasi, sosyal tecrübemiz bir tavşanın havuç hakkmdaki bilgilerinden daha sofistike değildi. Karmaşık olaylar cereyan ediyormuş meğer. On yıllar sonra anlayabildik.

Naif 60’lar, heveskar ve coşkulu ilk yarı 70’ler geçtiğinde; 70’lerin ikinci yarısından itibaren toplumda, nasıl ateşlendiği tam olarak belli olmayan kıyasıya bir çatışma başladı. Sınıfsal ayrım çizgileri hiç de net olmayan Türkiye’de, böylesi abartılı bir kapışma gereksiz ve anlamsız gibi gözüküyordu aslında. Ama yine de küçük burjuva ailelerin idealist üniversiteli evlatları arasında başlayan bu çatışmalar giderek topluma yayıldı. “Dünyayı kurtarma”ya kendini adamış gençlik, kötü emeller taşıyan bilumum mahfillerin tüm manüplasyonlarına açık bir vaziyette; Türk insanının bütün içtenlik, feragat, fedakarlık, iyilik, kahramanlık ve benzeri erdemleriyle donanmış olarak; fakat çocukça ve cahilce bu olaylara bulaşıyordu. Kötücül mahfiller bu temiz duyguları iştiyakle istismar ettiler. Sömürdükçe sömürdüler... Kışkırttıkça kışkırttılar ve hepimiz bu zokayı yedik.

Az zamanda toplum ikiye bölündü. Nefret söylemi hakim oldu.

“Kötüyüm...”

Kimsenin sınıfının çıkarlarına uygun yerde durduğu filan yoktu. İş holiganizme dönmüştü. Saçma sapan, akıldışı, absürd bir sınıfsal mevzilenme vardı ve bundan hiçbir şey anlamak kabil değildi o gün için.

Ama bugünden bakılınca her şey açıkça anlaşılıyor.

Dünyaya don biçenler, Türkiye’yi süratle ve öncelikle kapitalist network’e dahil etmeye karar vermişlerdi ve bunun için birkaç on yıl, sıkı para politikalarıyla birlikte monetarist bir rejimin, süngü zoru ile devrede olması gerekiyordu. Nitekim 24 Ocak Kararları Demirel hükümetine zoraki aldırılıyor, Amerika’da yetiştirilmiş Turgut Özal yeni mali politikaların akıl hocası olarak işbaşına geliyordu. Ölümcül sayılabilecek; alt-orta sınıfların aleyhine korkunç düzenlemeler ve kabul edilemez mali-iktisadi baskılar getiriyordu bu kararlar. Topluma çok dar gelen bu elbiseyi kimsenin giymek istemeyeceğini çok iyi bilen egemenler, eşzamanlı olarak darbe hazırlıklarına da hız veriyorlardı.

1980 yılında “sübvansiyonlu” anarşi zirve yaptı. Koca yıl ölümcül çatışmalarla geçti. Yüzlerce genç fidan ziyan oldu. Bir yandan Yeşil Kuşak teorisi adına her türlü gericiliğe teşvik veriliyor, diğer yandan küçük ve orta burjuva ailelerin idealist evlatlarının kahramanca mücadeleleri acımasızca köpürtülüyor, istismar ediliyor, kışkırtılıyordu. Sahte örgütler kurduruluyor, çocuklar bunlara üye ediliyor, gençliğin verdiği saflıkla yekdiğerini kırmaları için bunlar birbirlerinin üzerine sürülüyorlardı. Burjuva vurdumduymazlığı ve egosantrizminin kalesi olarak görülen Bağdat Caddesi gibi bir yer bile birçok pırlanta gibi gencini o dönemki hercümerç içinde ziyan ediyordu. O yılların gençleri son romantiklerdi ve bu kavgaya kendi sınıflarının çıkarlarından ziyade, bekasını düşündükleri insanlık ve bu anlamda da geniş kitleleri temsil eden proleterya uğruna katılmışlardı. Yani onlar yürekten ve safça inandıkları hakkaniyetçi ideallerinin doğrultusunda bu yola girmişlerdi.

Ödülleri mükemmel oldu!

Darbeden sonra onların ipe çekilmesi için düzenlenen mitinglerde işçi sınıfı en önde alkış tutuyordu.

Hulasayıkelam; 12 Eylül 1980 darbesi yapılıp da Amarikan destekli askeri rejim bütün ilericileri, solcuları, aydınları, muhalif ve entelektüelleri içeri tıkıp işkencelerden geçirmeye başladığında eşzamanlı olarak neo-liberal ekonomik nizama merhaba diyordu Türkiye. Solun üzerinden buldozer gibi geçen darbe, toplumdaki tüm değerleri yaktı yıktı. Bize ait olan tüm güzellikler, yabancı danışmanların tavsiyeleri doğrultusunda yok edildi. Çocuksu muasırlaşma serüvenimiz kafamızda paralandı. Dinsel fanatizm ve fundementalizmin çılgınca desteklendiği karanlık bir döneme girdi ülke. Futboldan başka her şeyi konuşmanın yasak olduğu yıllardı. İngiltere’deki Thatcherizm, Amerika’daki Reaganizm ve Türkiye’deki Özalizm; yani kısaca Friedmanizm yılları gelip çatmıştı. Bunların yansıması olarak monetarist rant ekonomisi devreye girdiğinde Bağdat Caddesi alacağı dersleri almıştı. Artık herkes köşeyi dönmek, parayı kapmak, servet yapmak, sınıf atlamak peşindeydi ve bu uğurda tüm değerler ilga edilmişti.

Çünkü sistem böyle olsun istiyordu artık.

Aksi türlü düşünmenin bedeliniyse hep birlikte görmüşlerdi.

İşte böylesi bir dönemde İstanbul’a dalga dalga göç geliyordu. Dağ taş gecekondu dolmuştu. Oturulabilir düzgün daire bulabilmek olanaksızdı. Kadıköy ilçesi İstanbul’un orta sınıfının yatakhanesi

olmak yönünde ilerliyordu. Böylece köşklerin, asude evlerin, bağ ve bahçelerin kat karşığı müteahhite verilerek gümbür gümbür alaşağı edildiği mimari vandalizm yılları coştu, pik yaptı, kapsayıcı oldu. İlk başlarda yüzde 25 olan arsa payı 80'li yıllar başlarında yüzde 50'yi bulmuştu bile. Doksanlarda yüzde 75-80'lere kadar ulaşacaktı bu rakam.

Böylece her aile meclisinde hırsla; dişler bilenip, pençeler sivriltilerek metrekare, rant, kat, para, pul, miras, hisse, tapu, arazi mülkiyeti, kat irtifakı, manzara, inşaat, hafriyat, vs. türü hesap kitaplar yapılmaya başlandı. Artan arsa değerleri Cadde civannda en ufak arazisi bile olan herkesi milyoner yaptı. Bu paralar hırsla savunuldu. Altın spekülasyonu, döviz spekülasyonu, kaçakçılık vs. işlerinde kullanıldı. Para piyasaları gelişti. Eline bir bond çanta alan herkes işadamı oldu. Asude masal ülkesi Bağdat Caddesi dönüşür kapitalize olur, betonlaşırken gözler döndü. Herkes para için birbirini boğazlayabilecek bir ruh yapısına gömüldü.

Kaderin cilvesi denemez; olasılıkla bu da tasarlanmış bir işti: Michael Jackson patladı işte o yıllarda: I'm bad... Yani kötüyüm! İnsanlık tarihinde belki de ilk kez kötü olmak marifet ve övünç kaynağı oluyordu.

'Bad"

Your Butt Is Mine

Gonna Take You Right

Just Show Your Face In Broad Daylight

I'm Telling You

On How I Feel Gonna Hurt Your Mind

Don't Shoot To Kill

Come On, Come On,

Lay It On Me All Right...

I'm Giving You On Count Of Three

To Show Your Stuff Or Let lt Be ...

I'm Telling You

Just Watch Your Mouth

I Know Your Game

What You're About

Well They Say The Sky's The Limit

And To Me That's Really True

But My Friend You Have Seen Nothing

Just Wait 'Til I Get Through ...

Because I'm Bad, I'm Bad

Come On

(Bad Bad-Really, Really Bad) You Know I'm Bad, I'm Bad

You Know It

(Bad Bad-Really, Really Bad)

.../...

K.çın benim

Seni sağlam alt edeceğim

Hele bir yüzünü göster

Güpegündüz

Sana anlatıyorum

Nasıl hissettiğimi

Aklını yaralayacağım

Öldürmek için ateş etmem

Hadi gel, hadi gel

Bana sağlam bir saldır

Vakit veriyorum sana

Üçe sayana kadar

Maharetini göstermen

Ya da bu işleri bırakman için...

Sana söylüyorum

Laflarına dikkat et

Oyununu biliyorum

Ne mal olduğunu

Derler ki Limit gökyüzüdür

Ve bu benim için gerçekten doğrudur

Ama dostum

Sen daha bir şey görmedin

Seninle işim bitine kadar bekle

Çünkü ben kötüyüm, kötü Haydi!

Kötü kötü.

Gerçekten kötü

Biliyorsun kötüyüm, kötü

Bunu biliyorsun

Michael Jackson

Cadde; bu “glam” giysili olağanüstü yeteneği tüm ruhuyla içselleştirdi. Thriller albümü tüm dünya üzerinde bütün zamanların en büyük satış rakamlarına doğru yol alırken, Caddeyi tıpkı o albümün klibinde oynayan zombiler gibi mezar soyguncuları; nebbaşlar sarmıştı. Herkesbu yeni gelen dünyada gerçekçi bir yan sezmişti. Cadde giderek zengin ve ayrıcalıklı olmanın tadına varmaya başlayacaktı...

Para artık en yüce değerdi...

Kötücüllük ise en son moda...

Kötücüllük bu denli moda olup, böylesine tavan yapacaktı da ademoğlu boş mu oturacaktı? Asla! Tüm absürd felsefesi; fakat dönemsel olarak temsil ettiği fikirlerin önemi; tüm sapkınlığı ve fakat; yanı sıra, olağanüstü akla yakınlığıyla bir büyük başyapıt sinemalara biraz gecikmeli de olsa geldi. O dönemde Türkiye’de döviz-transfer işleri filan pek sıkıntılıydı. O yüzden filmlerin birkaç yıl gecikmeli gelmesine alışıktık. Fakat Taxi Driver’in gecikmesi dramatik olmuştu. Çünkü Yeni Sağ felsefenin başyapıtı bu filmle 80’ler tarzı muhafazakarlığın ilk adımlarına başlanırken Türk burjuvazisi de darbe ahlakını benimsemenin içsel acılarıyla barışık olmaya çabalıyordu. Solüsyon mükemmel oldu. Zorbalıkla, döve döve birilerini adam etmek çok da mantıksız gözükmüyordu bu filmin mesajlarına göre. Ayrıca yeni yeni bıyıkları terleyen burjuvazimiz ilk defa dindarların bazı konularda haklı olabileceğini düşünmeye başlamıştı.

New York’lu çocuk denecek yaştaki bir yosmayı (Jodie Foster) kadın tacirlerinin elinden kurtarmaya kendini adamış ahlak bekçisi Vietnam gazisi Robert de Niro filmde, adaleti tesis etmeyi bir başına üzerine alıyor ve döktürüyordu. Ünlü aktör performansıyla herkesi kendine hayran bırakıyordu. Martin Scorsese’nin muhteşem filmi Yeni Sağ ideolojiye sempati ile bakılmasının en önemli adımlarından birini teşkil etmişti. Ve; Yeni Sağ tüm argümanlarını eteklerinden dökerken gelmişti Türkiye’ye....

Etkisi büyük oldu.

Rekabetçilik, acımasızlık, şiddet ve kötücüllükle beraber mantığı tam kavranamayan bir ahlakçılık ve muhafazakarlık paralel olarak, eşzamanlı bir şekilde gelişmeye başlamıştı. Yani sonradan adını çokça duyacağımız: Yeni Muhafazakârlık; İngilizcesini de söyleyelim; çünkü ileride bunu çok duyacaktık: Neoconizm...

Ve Neoconlar sahnedeydi artık...

Bağdat Caddesi ahlaka dair bu yeni tür algıyı da çok sevdi. Cadde’de

makyajlı, hoppa, kolejli çıtırları koruyan ağır ağabeyler görmeye başladık.

Oysa o ağır ağabeyler ticaret hayatı içinde en savunmasız muarızlarının bile gözlerini oyup, kulaklarını keserken, kanlarına ekmek banıp yerken, üç kuruş için tüm değerlerini bir kenara bırakırken hiç deo denli ahlakçı gözükmüyorlardı.

Bu sorun değildi...

Çünkü zaten Yeni Sağ; başka bir deyişle Neoconizm de böyle bir şeydi.

“Cadde’de Promenad… ”

Karanlık neo-liberal yıllara bu yeni algı ile birlikte girildi. Böylece, darbenin süngüsünün ucundaki toplum sus-pus olup önüne konulan yemeği yemeye koyuldu. IMF politikaları mutlak egemen hale geldi. Muhalefet gık diyemedi. Gık diyen kendini ya zindanda ya darağacında buldu. Düyun-u Umumi ve Düvel-i Muazzama “nev zuhur” etmişti memleketimizde. Herkese şöyle bir ayar verildi. Toplum buna riayet etti. Çünkü oluşturulmuş terör ve yıllar süren bezdirici psikolojik savaş dolayısıyla insanlar yorgun ve kanmaya dünden razı bir haldeydi.

Derken herkesin hizaya getirildiğini gören yabancılar para musluklarını açtılar. O güne kadar ancak karaborsada bulunan lüks tüketim mallarının tamamı serbestçe ithal edilmeye başlandı. Saf Türk halkı bu yeni dönemi sevdi. Ülke kendi öz evlatlarını kurdun ağzına vermişti ama aynı kurdun sütünden beslenmeye de eşzamanlı olarak başlamıştı. Bu haram süt herkese çok lezzetli geldi. Özalizm ve liberal politikalar tuhaf bir arabesk dindar söylemle beraber yükselişe geçti. Kısa sürede 50 milyar dolar sıcak para girdi ülkeye. Tabii ki faizi, ileride ocağımıza incir ağacı dikecek düzeydeydi ama bundan kime ne?!

Vur patlasın çal oynasın yılları…

Sıcak paranın Türkiye istilası ve pahalı ithal mallar fetişizmi ile birlikte Bağdat Caddesi coştu. Yap-satçı Laz müteahhitlerin görkemli dönemi başladı. Kökü kazınmamış eskiye ait yapı nadiren bırakıldı. İstisnasız her yer yakıldı, yıkıldı ve kat karşılığı yeni beton binalar yapıldı. Anadolu yakasının imar karakteristiği farklıydı. Binalar ve semtler tarihten izlek sürüp gelmedikleri için bitişik nizam değildi, sokak düzeni oluşmamıştı. Verilen imar düzeni, arsa metre karesinin 1.8’i katı kadar inşaat yapmaya izin veriyordu. (Kısa sürede bu 2.05’e artırıldı.) Bu nedenle, arsaların bir kısmını bahçe ve otoparka ayırmak için binaların oturma alanları küçültüldü, yükseklikleri arttırıldı. Sekiz on katlı modern bloklar kaplamaya başladı bütün Anadolu yakasını. Bu imar düzeni kaçak katlarla, rüşvet karşılığı tecavüz edilen yeni metrekarelerle veya düpedüz ihlallerle daha da aşıldı, ötelendi. Çok geçmeden Bağdat Caddesi dolayları televizyonlarda gördüğümüz Rio sahillerine benzerbir görüntü arz etmeye başladı. Yüksek, modernist, beton binalar ve önü sıra uzayıp giden masmavi deniz, namütenahi sahiller…

Doğal olarak Bağdat Caddesi'nin sahil bölümü ülkenin en varsıl insanlarının yalılarıyla doluydu. Sahile ulaşabilmek, denizin yüzünü görebilmek neredeyse kabil değildi. Ama o yıllarda garip bir şey oldu. Bugün bile inanmakta güçlük çektiğim bir şekilde bu sahil doldurulmaya başlandı. Tek başına iktidara gelmiş ANAP'ın güçlü belediye başkanı İstanbul'un tarihi bölgelerinde bulvarlar açmak için ortalığı yakıp yıkıyordu zaten. Ölümcül bir buldozer gibi İstanbul'un tarihi dokusunu ezip geçiyordu. Tarlabaşı, Dolapdere, Perşembe Pazarı, Haliç, Balat, Boğaziçi gibi yerlerde bugün bile vahlandığımız korkunç yıkımlar yapılıyordu. Tarihsel doku elden gidiyordu. Neden efendim? Otomobillere yol açmak için... Yeni bulvarlar yapmak için... Sanki yeni bulvarlar açarak bu çıldırmış araba fanatizmine ve trafik sorununa çare bulunabilirmiş gibi!

Her neyse; tüm bu yıkımları aklım alabiliyordu. Ama ülkenin hakim sınıflarının en güzide mensuplarının sahil yalılarının önünün doldurulabileceği, kimi villaların yıkılabileceği, Cercle d'Orient (Büyük Kulüp) gibi çok çok ayrıcalıklı kulüp ve kuruluşların kıyıları zapt etmiş olmasının önüne geçilebileceğini milyon yıl düşünsem aklıma getiremezdim. Söz konusu ünlü belediye başkanının bunu nasıl başarabildiğini o gün için asla anlayamıyorduk. Ama aradan yirmi beş yıl geçince, 2010 yılında filan bu gücün kaynağının ne olduğunu ansızın öğreniverdik.

Sonuçta; iyi mi oldu kötü mü oldu hâlâ tam olarak bilemiyorum ama iki yıl gibi kısa bir süre içinde Bağdat Caddesi'nin sahil tarafında deniz dolduruldu. Tüm yalılar geride kaldı. Bazıları toptan yıkıldı. Sahildeki işgaller tek tek berhava edildi. Sahile genişçe parklarla birlikte tek yönlü otobanı andıran bir sahil yolu yapıldı. Bu yolun yapılmasıyla birlikte Bağdat Caddesi'nde trafik tek yönlü olarak Kadıköy'e; sahil yolundaysa tek yönlü olarak Bostancı tarafına doğru akmaya başladı. Bu sahil yolu, zamanla bir taraftan Kadıköy'e, diğer taraftan Pendik Tersane'ye kadar uzadı. Güçlü bir park ve bahçe çalışması yapıldı ve sonuçta kilometrelerce uzanan, inci gibi bir sahil şeridi çıktı ortaya ki; bu yeni sahilin görünümü gerçekten de Rio'ya benziyordu.

Tek eksik sahilde güneşlenen tangalı kızlardı. Buysa, her geçen gün daha da olanaksız bir hale geliyordu. Yıllarca denize girdiğimiz Caddebostan, Suadiye plajları çoktan tarih olmuştu. Toplum geriye gidiyordu adeta. Bikinili bir kadın 60'larda rahatlıkla sahilden denize girebilirken, 80'lerde bu olanaksız hale gelivermişti. Bunda kente akan köylü nüfusun yoğun baskısının da etkisi vardı ama asıl olan şuydu ki; kapitalizm ve monetarizm gücünü arttırdıkça, Yeni Sağ, taassup ve fundamentalizm de buna koşut olarak gelişiyordu.

Postmodernizm çağı gelmiş çatmıştı. Tüm Türkiye cami yaptırma dernekleri ile dolup taşmaya başladı. O yıllarda tüm Türkiye'de 90.000 cami yapıldığı söylenir. Tahmin edileceği gibi Bağdat Caddesi bu fundamentalizme kendini en son kaptıracak yerdi. Nitekim tüm bu süreçler boyunca o koca bölgede doğru dürüst yeni bir cami filan yapılmadı. Ama yine de taassup ve tutuculuk giderek ağırlığını hissettiriyordu. Eski solcuların söylem ve tavırlarını, diskur ve edalarını anımsatan bir şekilde İslamcı akımlar tefeyyüz ediyordu. Ama Bağdat Caddesi bu kez hazırlıklıydı. Solun yükseliş yıllarındaki gibi kendini bu oyuna kaptırmayacaktı. Tüm bu Islami yükseliş yılları boyunca Bağdat Caddesi ölü taklidi yaptı ve etliye sütlüye bulaşmayıp ticaretiyle uğraştı.

Özallı yıllar Bağdat Caddesi'ne yaramıştı. Rantın pik yaptığı bu dönemde o bölgede mülkü olan herkes milyonerler arasına katıldı. İnsanlar politik ikiyüzlülüğü öğrendikleri için olan biteni görmezden geldiler. Rüşvet, iltimas, ihtilas, irtikap toplumda yayıldı. Kapsayıcı oldu. Kazanılan yeni paralarla ithal otolar alındı. Sahillere marinalar yapıldı. Neskafeyi şarküteriden, viskiyi bakkaldan, Marlboro'yu büfeden alabilmenin tadına varıldı. Binbir yokluk ve zahmetle oluşturulmuş yerli ikame endüstrisi bir çırpıda kurda kuşa, yani yabancı ithalata kurban edildi. Tüm kaynaklar kompradorlarla onların yabancı ortaklarının eline geçti. Halk yokluk içinde perişan, gelir dağılımı berbattı. Ama yöneticiler ironik bir şekilde marketlerde her şeyin bulunabildiğini, isteyenin viski, isteyenin Marlboro, isteyenin Nescafe, isteyenin rokfor peyniri alabildiğini ısrarla söylüyorlardı. Muz bile Orta Amerika'dan ithal ediliyordu.

Çikita muz yemenin utkusunu yaşıyorduk milletçe.

Ülke borç sarmalına o yıllarda girdi. Ama ne gam; eyyamcılık almış yürümüş; vur patlasın çal oynasın yılları yaşanıyordu. Caddebostan sahildeki Maksim Gazinosu'nun gözde yıllarıydı. Şantözlerin, assolistlerin kafalarından aşağı gül yaprakları dökülürken, yeşil dolarlar havalarda uçuştu. Özal devri zengini müteahhitlerin, alelade kevaşelerle delicesine para ezdiği çılgın yıllar... Gazinoların sonbahan... Arabeskin yükselişi... Sahil yollarındaki pahalı müzikli tavernalara pahalı ithal otomobilleriyle metreslerini taşıyan hayali ihracat zengini genç işadamlarının devri... Hakedilmemiş paraları hayasızca savuran pervasız bir türedi zengin sınıfının ortalığı kaplaması... Ortalıkta yeni tip para babalarınm belirmesi... Ajda'nın ikinci baharı ve yükselişi... Arabesk, türedi burjuvaların yarattığı banal estetik, banal eğlenceler...

O dönemde tıpkı sıcak para gibi, sıcak sanat da memlekete aktı. Her

şey dışarıdan devşirme, çoğu şey telmaşa, bir çok şey aranje, hulasa her şey eğretiydi. Şıpınişi aranjmanlar yapılıp devrin ideolojisine münasip "lyrics"lerle devreye sürüldü. Televizyonlardan yükselen yeni sanatsal retorik çağın ideolojisine pek uygundu... Neredeyse toplumca çok sevilip benimsenen şu Ajda şarkısında olduğu gibi...

Bilsen neler dönüyor şu garip dünyada
Arkadaşlık düşmanlıkla yanyana

Bazen sebep bir aşksa çoğu zaman da para

Değiştirir insanları hep bir anda

Hiç bunları kendine dert etmeye değer mi

Şu kısacık ömürler yeter mi

Hoşgör sen affet gitsin aldırma

Büyüklük sende kalsın sonunda

Sen sarıl o sana satılmazsa

Sen unut unutmazsa

Neticede toplumun geneli yeni bir ideolojik kutuplaşma için nefret biriktirirken Bağdat Caddesi sınıfsal olarak zirveye demir attı ve sistemin ideolojisini benimsedi. Tüm Cadde'yi ithal mallar satan yabancı isimli mağazalar kapladı. Cadde'deki ağaçlar büyüdü. Araba yarışları sahile kaydı. Cadde "promenad" yani piyasa sahası haline dönüştü. Gösterişli ve bakımlı kadınların yürüyüş yapıp, "tikky" tarzı erkeklere hava attıkları bir karizma mekanının inkişafı böylece ikmal edilmiş oldu.

Bugün hâlâ, Bağdat Caddesi'nde piyasa yapmak ülkemizdeki en gözde orta buıjuva aktivitelerinden biridir. Karayiplere, Şeyşellere, Puket Adası'na, Bodrum'a ya da Miami'ye tatile gitmiş olmanız yetmez. Dönüp Bağdat Caddesi'nde piyasa yapıp bunun cakasını satmadıktan sonra tüm bunların hiçbiri hiçbir şey ifade etmez.

Çünkü mevzubahis Türkiye ve Türk olmaksa; hiçbir yer Cadde ile kıyaslanamaz...

“Wind of Changes / Değişim Rüzgârları… ”

Düvel-i Muazzama para piyasalarının saygın eski memurlarından biri Türkiye’ye başbakan olunca işler tempo kazanmış oldu. Giderek boğazına kadar Friedmancı neo-liberal pazar ekonomisine gömüldü Türkiye. Bu konuda Thatcher İngilteresi ve Reagan Amerikası’yla birlikte ön aldı. Türkiye’nin yıldızı parlamıştı (!) Dört yüz yıldır başan yüzü görmemiş Türk ekonomisine garip bir özgüven ve ışıltı gelip yerleşmişti. Oysa bu tamamen olan biteni anlamamaktan kaynaklanıyordu. Evet, neo-liberal ekonomik politikalar sermaye sahibi sınıf ve yabancı sermaye için harikulade imkânlar sağlıyordu ama alttan alta korkunç bir yoksullaşma ve sefalet, gelir dağılımı uçurumu ve çöküntü gelişiyor, geniş kitleleri sarmalına alıyordu.

Bağdat Caddesi şimdilik bunla alakalanmıyordu. Bu kötücül sosyal analizleri eski solcuların şeamet tellallıkları olarak görmek işlerine geliyordu. Ama Batı dünyasında bile giderek yüzler asılıyordu. Çünkü yoksulluk, oransal olarak tarihte görülmediği kadar artıyor, gelir dağılımı inanılmaz zirveleri zorluyordu. Bir yandan bu trajedi alttan alta gelişirken, devlet kapitalizmi uygulayan ortodoks komünist sistem Soğuk Savaş’ın masraflarını karşılamakta yetersiz hale geliyor ve kendi kendine çöküyordu. Yirminci Yüzyıl boyunca yarattığı tüm artık değeri silaha yatıran bütün zamanların en görkemli ordusunu; yani Kızıl Ordu’yu kuran Rusya ironik bir şekilde tek el silah atmadan teslim oluyordu…

Bu tarihte eşi benzeri görülmemiş bir mizahtı aslında…

Seksenlerin ikinci yarıları gariptir o yüzden. Batı’da yüzler asılır, melankolik saç grupları ve muhalif müzisyenler hüzünlü balladlarına başlarken Doğu’da çocuksu bir şenlik vardır. Baskıcı devlet komünizminden ve nomenklaturadan kurtulan Doğu Avrupa devletlerinin vatandaşları kapitalizmin kendilerini bando mızıka beklediğini düşünüyorlardı. Hepsi Hollywood filmlerinde gördükleri yaşamlara, hiçbir şey yapmadan, bir çırpıda kavuşacaklarını, ortak olacaklarını sanıyorlardı. Şampanya içip, jakuzilerde düzüşerek, playboyun model kızları ile Los Angeles yollarında son model arabalarda caka satacaklarını sanıyorlardı.

Gerçeğin ayırdına varmaları için çok zaman geçmesine gerek kalmadı. Tamamı sefil, perişan ve mağdur oldu. Olduklarından da olmaz

oldular. Beleş sıcak sulu lojmanlarını, avanta sağlık sistemlerini, çalışmadan aldıkları gülünç maaşlarını da kaybettiler. Hepsi ortalığa düştü. Kadınları seks tacirlerinin eline düşerken, erkekleri nihilist serüvenlerde savruldu. İntihar, alkolizm, pesimizm ve depresyonla malul Doğu Bloku artığı insanlar doğru dürüst bir kapitalist ekonomiye sahip olabilmek için ilk başta en çakal adamlarının bir araya gelip mafyalaşıp servet birikimi yapmalarını beklemek zorundalardı. O güne kadar beklemeleri, oradan "toprağa tohum atarak" hayata sıfırdan başlamaları gerekiyordu.

Neyse ki süratle buna girildi. Kapitalizme susamıştı yavrucaklar...

Aynı dönemde Türkiye'de para piyasaları organize olmaya başlıyordu. Batı sistemine intisab etmiş olmaktan dolayı haklı çıkmanın gururunu beklenmedik bir şekilde, hiç de hak etmeden yaşayan Türkiye, eski belalıları Doğu Bloku ülkelerine burun kıvırarak, müstehzi ve aşağılayıcı nazarlarla bakıyordu. Havalar bin beş yüzdü... Gelişmiş kapitalist Batı devletinin, aşmış ve gelişkin vatandaşları pozuna girmişti herkes. Derken Türkiye'de borsa; yani İMKB kuruluyor, başına da ironik bir şekilde çok kabiliyetli bir eski Bolşevik getiriliyordu.

İlk yıllarda borsada kim neye dokunsa, tuttuğu altın oluyordu. Garip bir gerçeküstü dünya algısı baş gösterdi ülkede ve artık bir oranda sermaye birikimi yapmış Bağdat Caddesi orta ve küçük burjuvazisi kendini, başrolünü Kim Basinger'in oynadığı 9,5 Hafta adlı filmindeki erkek karakter gibi hissetmeye başlıyordu. Hatırlanacağı üzere, New York Wall Street'te Stock Exchange piyasasındaki işbilir kazanova brokerimiz Kim Basinger'e cenneti yaşatmıştı o filmde... Cam profillerle cephe veren, modernist döşeli, manzaralı, avangard, gökdelen stüdyolarında. .. Öyle zekiydi ki iki klavye hamlesiyle, günde on dakika çalışarak milyonları hüpletebiliyordu. Geriye tek bir dert kalıyordu; busonsuz bitimsiz serveti ezmek için bulunması gereken fanteziler...

Yükselen yuppi tayfa bu görünümü beğendi. Meftun oldu.

Nitekim 9,5 Hafta filmi Bağdat Caddesi'nde çok sevildi, izlendi, benimsendi ve taklit edildi. Müjdeler gülşene kim "vakt-i broker"ler gelmişti. Ortalığı yuppiler kaplamaya başlamıştı. Bir yandan Scorpions'ın Wind of Changes şarkısının yanık ezgileri duyuluyor, metal müzik, hayatındaki en itibarsız atraksiyonlarından birini yapıp kapitalizmin utkusu doğrultusunda retorik eyleyip popülerleşirken sert para piyasalarının can yakıcı zalim oğlanları, Amerikan kesimi saçları ve pahalı takım elbiseleri ile Bağdat Caddesi'nde nev zuhur ediyorlardı. Eşzamanlı olarak Rocky ve Rambo serisi filmlerin o süfli

sefil senaryolarıyla devreye girmesi söz konusuydu. Millet bu “kitsch”e de bayılacaktı. Sylvester Stallone ve “Survivor” yılları yani bildik namıyla “Eye of the Tiger” yılları başlıyordu. Sinemanın holiganizmi denebilecek bu furya Yeni Sağ’ın kükrediği yıllar boyunca yakamızdan düşmeyecek, bütün türedi kapitalistlerin marşı olacaktı.

Risin’ up, back on the Street

Did my time, took my chances '

Went the distance, now

I'm back on my feet

Just a man and his will to survive

So many times, it happens too fast

You change your passion for glory

Don’t lose your grip on the dreams of the past

You must fight just to keep them alive

Chorus:

It’s the eye of the tiger, it’s the cream of the fight

Risin’ up to the challenge of our rival

And the last known survivor stalks his prey in the night

And he’s watchin’ us all in the eye of the tiger...

.../...

Sokakta büyürken

Zamanımı doldurdum, riskleri aldım

Tüm yolu kat ettim, şimdi ise ayaklarımın üstündeyim

Sadece bir adam ve onun hayatta kalma azmi

Çoğu zaman, çok hızlı olur

Şöhret için tutkularını unutursun

Geçmiş rüyalarına sıkı tutun

Onları hayatta tutabilmek için savaşmaksın

Kaplanın gözü, dövüşün özü

Rakibimizin meydan okumasına karşılık veriyor

Ve son hayatta kalan, avını takip ediyor gecede

Ve hepimizi kaplanın gözünden izliyor

Boks ringlerinde "Rus domuzlarına" son dakikada dersini veren milliyetçi Rocky ya da Orta Asya dağlarında özgürlük için savaşan Afganlarla omuz omuza işgalci Ruslara karşı dövüşen Amerikalı "patriot" Rambo hiç fark etmez. Yeni Sağ var gücüyle abanıyordu insanlığın üzerine. Hollywood full-time çalışıyor, tüm dünyada orta üst sınıfları forme ediyordu. Geçirilen dönüşümler sonucunda Bağdat Caddesi insanları bu formasyondan en heveslice nasip alacak bir zevattan oluşuyordu artık. Her biri birer Amerikalı olup çıkıvermişti artık.

Çocuklar bile lise biter bitmez, Amerika'da yollanıp okutuluyordu artık.

Her taraf aracı kurum kesilmişti ansızın. Borsa, rant ekonomisi, paradan ve ekrandan para kazanma sevdası ve Yeni Sağ algının bizleri götüreceği yer az buçuk gözüküyordu. Olayın bankerler krizi ya da kooperatifler felaketine doğru evrileceği yönünde kuvvetli şüpheler mevcuttu. Ama şimdilik herkes halinden memnun gözüküyordu. Cadde zenginleşiyordu. Ve Doğu Bloku'nun, Berlin Duvan'mn yıkılışının zafer marşı gibi algılanan Alman metal grubu Scorpions'un Wind of Changes şarkısı her tarafta dalga dalga yankılanıyordu:

I follow the Moskva
Down to Gorky Park

Listening to the wind of change

An August summer night

Soldiers passing by

Listening to the wind of change

The world closing in

Did you ever think

That we could be so close like brothers

The future's in the air

I can feel it everywhere

Blooming with the wind of change

Chorus:

Take me to the magic of the moment

On a glory night

Where the children of tomorrow dream away

In the wind of change

Walking down the Street

Distant memories

Are buried in the past forever

I follow the Moskva

Down to Gorky Park

Listening to the wind of change

Take me to the magic of the moment

On a glory night

Where the children of tomorrow share their dreams

With you and me

.../...

Moskova'yı takip ediyorum

Gorky Parkı'na doğru

Değişim rüzgârlarını dinleyerek

Bir ağustos yazı akşamı

Askerler yanımdan geçiyor

Değişim rüzgârlarını dinleyerek

Dünya yaklaşıyor

Hiç düşündün mü

Bu kadar yakın olabileceğimizi, kardeşler gibi

Gelecek var havanın içinde

Her yerde hissedebiliyorum

Değişim rüzgârları ile beraber esiyor

Beni anın büyüsüne götür

Şöhretli bu gecede

Yarının çocuklarının rüyalar gördüğü yere

Değişim rüzgârı içinde

Sokakta yürürken

Irak hatıralar

Sonsuza dek geçmişe gömüldüler

Moskova'yı takip ediyorum

Gorky Parkı'na doğru

Değişim rüzgârlarını dinleyerek

Beni anın büyüsüne götür

Şöhretli bu gecede

Yarının çocuklarının rüyalar gördüğü yere

Değişim rüzgârı içinde

“Kükreyen 90’lar… ”

Kapitalizmin tüm dünyayı kapsayan ve artık giderek tek kutuplu bir imparatorluk haline dönüşen bu görkemli yükselişi kapsayıcı hale gelirken, Türkiye’de bayrağı en önde götüren sınıf Bağdat Caddesi’nde karakteristiğini ve ifadesini bulan; somutlaşan orta burjuva sınıftı. Kuşkusuz bu betimlemeler itibaridir. Kuşkusuz sayısız ön kabul, istisna, aykırı söylem ve itirazı içerir. Bizim kastettiğimiz, ana hatlarıyla bu sınıfsal yapının bu işi benimsemiş olmasıdır. Kuşkusuz ülkenin başka birçok varsıl ve gelişmiş ilçesi de aynı “utku”yu yaşıyor, aynı mefkureyi güdüyordu. Ankara Çankaya, İzmir Karşıyaka, İstanbul Beşiktaş, Bakırköy, Sarıyer gibi…

Ama Bağdat Caddesi’nde karnavalesk hava büyüdükçe büyüdü; giderek bir show-bussiness’e evrildi. Cadde en kokoş manifestasyonların mekanı oldu. Snob yürüyüşler ve fantezi atraksiyonlar için seçilen bir yer haline geldi. Sistem tarafından var güçle desteklenen futbol ve holiganizm Cadde’de yankı buldu. Bütün Kadıköy ilçesi Fenerbahçe fanatiği oldu ve “pusat” kuşandı. Her tarafta Fenerbahçe mağazaları açıldı. Fenerbahçe maçları birer toplu irşat ayini gibi formalı ve uçmuş bir şekilde birahanelerde izlenmeye başlandı. Fener’in zaferleri ardından tüm yöre insanları Caddeye dökülüp sabahlara kadar arabalarla gösteri, yollarda “pogo” yaptı. Bu gösteriler kimi zaman asker uğurlama konvoylarıyla birleşti; bütünleşti. Hastalıklı bir milliyetçi söylem; çıldırmış bir fanatik terkip hasıl oldu. Sokaklar sabahlara kadar inledi.

Kapitalizm zaferlerine zaferler eklerken Cadde benzeri görülmemiş bir yükselişe geçti. Cadde’de dükkan kiraları 20-30.000 dolarları buldu. Dünyanın bütün ünlü markaları Cadde’de mağaza açtı. Amerika’da “Baba Bush” dönemi Birinci Irak Savaşı ile bu yeni imparatorluk çağına merhaba dedi. Petrol için verilen savaşta parti mükemmeldi. Hepimiz CNN’den naklen, bir havai fişek gösterisi gibi, ne olduğunu tam olarak anlayamadan, çok zaman aptal bir şekilde Amerikalılardan yana olarak bu naklen verilen savaşı izledik. Yüz binlerce kişi ölmüş kime ne? Ortadoğu’da biz yükseliyorduk. Bir rakibimizi daha ekarte etmiştik. Özal’ın proaktif destekleriyle ön almış Amerika’nın birinci dostu olmuştuk. Kim tutardı şimdi bizi?!

Petrol ve silah lobisinin kadrosu yani Baba Bush ekibi 92 seçimini kaybedince Clinton rejimi işbaşına geldi. Böylece de Amerika’nın kükreyen 90’ları “resmen” başladı. Demokratlar her zaman daha

uygar, daha akılcı gözükmüştür. Nitekim dijital devrimi ateşleyerek işe başladılar. İnternet çağı başlamıştı ve Bağdat Caddesi'ndeki tüm kolejli yeni yetmelere birer pc alındı. İnsanlar sabahlara kadar chat yapmaya başladılar bilgisayar başlarında. Sanal alemin sihirli, dehlizlerinde, elektronik gizemlerinde derin anlamlar buldular.

Ama asıl olan şuydu ki; internet çağı ile birlikte, bilgiye erişim ve iletişim sınırsız bir hız kazanıyor ve bütün dünya piyasaları bütünleşiyordu. Artık 24 saat aktif "trade" vardı. Japonya'da piyasa kapanıyor, Hindistan'da açılıyordu, Avrupa'da kapanıyor Wall Street'te açılıyordu. Hedge fonlar dünyanın dumanını attırıyordu. Çekirgeler gibi ülkelere girip, bütün "ekili tarlaları" olası her türlü serveti yağmalayıp, ülkeyi iskelet haline getirip çıkıyorlardı. Dijital sektörde iş yapan bir masa iki sandalyelik garaj şirketleri az zamanda dünya çapında şirketler haline dönüşüyor ve dijital çağ çılgınlığıyla beraber elektronik ticarete dalınıyordu. Borsada tarihte görülmemiş devasa buble'lar (balon) oluşuyor, garip yeni zenginler türüyordu. Öylesine balonlar oluşuyordu ki borsada bu ancak Lale Devri'nde Hollanda'da siyah laleye biçilen değerle kıyaslanır bir saçmalık arz ediyordu artık.

Bir lale soğanı için bir ülke vermek gibi...

Kuşkusuz bu ticaret giderek zengini daha zengin, fakiri daha fakir yapıyordu.

Bir yandan kapitalist bubble (balon) büyür, servetler inanılmaz boyutlara ulaşır, Amerika dünyanın tek süper gücü olup herkeslerin hayallerini süslerken diğer yanda iflaslar, çöküntü, depresyon, yalnızlaşma, bireycileşme ve bu oyunda kaybedenlerin acı çığlıkları, feryatları, hüzün ve gözyaşları dünyaya yayılıyordu. Kara sanat, muhalif rock müziği, death metal, doom müzik, gothic müzik henüz daha tam olarak ortamlara nihilist ağırlığını koymamıştı ama, eli kulağındaydı. İlk kötü sinyal yine sinemalardan geldi. Kim Basinger'li 9,5 Hafta filminin temsil ettiği "gaddar" ve "işbilir" sofistike brokerlerin parıltılı yaşantısı ayın aydınlık yüzüyse eğer; buna anti-tez olarak yani ayın karanlık yüzü anlamında; Naturel Born Killers zuhur etti sinemalarda. Yani Katil Doğanlar...

Çok yüksek sanatsal özellikler taşımayan bu Oliver Stone filmi gençliği çok etkiledi. Aslında Oliver Stone da David Lean gibi eski belalılarımızdandı. On yıllar boyunca Türkiye'nin başına bela olmuş kara propaganda başyapıtı Geceyarısı Ekspresi'nin yönetmeniydi. Yaşı ileri olanlar ondan nefret ediyordu ama gençler bu duygulardan habersizdi. Stone'un filminde çok şey buldular. Yeni oluşmakta olan

hayata tutunabilmek için kötücül olmak ve “demonic” davranmak gereğine uyanan gençlik bu filmde yeni felsefesini kurmaya başlıyor ve aile, ülke, devlet, millet, ahlak, kural, kaide, sevgi, aşk vs. her şeyi toptan yadsıyor, reddediyordu. Olanlar olmuş ve neo-liberal dalga en büyük hasarı gençliğe vermişti. Art arda o filmdeki karakterlerin sapkınlıklarınıanımsatan haberler duymaya başladık gazetelerin üçüncü sayfalarında. Bu alanda da Bağdat Caddesi öncüydü.

Tabii Naturel Born Killers’deki kadar sapkın olabilmek kolay değildi. Hem ayrıca burası Türkiye’ydi. Nispeten daha içli, zarif, melankolik ve içe dönük bir nihilizm alttan alta yayılıyordu gençler arasında. Çünkü hiçbiri bu yeni oluşmakta olan dünyanın düsturlarını kabullenmek istemiyordu. Bağdat Caddesi gençliği karanlık melankolinin ağına düşüyordu giderek. İlk başlarda ortamlara ağırlığını koyan göreli olarak naif bir sound’du. Microsoft ve Boeing’in kenti Seattle’den yükselen bir sound’un hüzünlü, muhalif dalgaları Bağdat Caddesi’ne kadar ulaşmıştı.

Türkiye şimdi ikinci kuşak burjuva sınıfını idrak etmekte olduğu için artık evlatlar kolejliydi. Çocuklar ana dili gibi İngilizce biliyor, pc başından ayrılmıyordu. Y kuşağının; yani "Why?" diyen kuşağın hikayesi başlamak üzereydi. Çünkü biz kaybedenlerin kuşağı; yani X kuşağı son hüzünlü balladlarla final yapıyor; tarihin derinliklerine doğru uğurlanıyordu. Cadde yeni bir dalga ile sarsılıyor ve gençler özyıkım öyküleri yazıyor, ağlıyorlardı. Her yer rock olmuştu yeniden. Bu yeni dalganın adı da “grunge rock” idi zaten. Yadsıyıcı, antikapitalist, duyarlı bir dalga... Bağdat Caddesi ve Kadıköy gençliği hedefi yine on ikiden vurmuş, dünyadaki avangard duyarlılığı herkesle birlikte ilk duyumsayanlar arasına katılmıştı. Tüm Kadıköy ağlıyordu boydan boya... Bağdat Caddesi’nin gamsız ve süslü kokoşları yine piyasa yapıyordu, yine tikky’ler kol geziyordu, yine burjuva vurdumduymazlığı tüm gövdesiyle yürürlükteydi ama bu kez melankolik Kadıköy gençleri, yeni yetme “teenager’lar her tarafı kaplamış, gitarlar omuzlarda, saçlar bellerde, sakallar satanik, kara giysiler içinde ağlıyorlar, karanlık şarkılar, şiirler yazıyorlar, özyıkım projeleri tasarlıyorlardt...

Aslında olan biten şuydu ki; gelmekte olan yeni dünyanın korkunçluğu ortaya çıkmaya başlıyordu. Sistemin boyaları dökülmeye başlamıştı. Duyarlı gençlik bunu hemen hissetmiş kendi noktürnlerini döktürmeye başlamıştı. Gençlik için için ağlıyordu. Grunge akımının öncüsü karizmatik müzisyen Kurt Cobain’in 1996’daki şüpheli intiharı dönüm noktası oldu. Bağdat Caddesi’nde bir çok genç, idolleri Kurt Cobain’in ardından kendini yüksek bloklardan atarak intihar etti. Ardlarında hazin melodiler ve birer tümceden oluşan notlar bırakarak:

“I don’t belong here... Yani; “Buraya ait değilim...”

O devir orta buıjuva ailelerinin kolejli gençleriyle aileleri arasındaki çatışma, Türkiye tarihindeki en dramatik noktasına yükselmişti. Kaderin cilvesine bakın ki; 68’in devrimci kuşağının, çiçek çocuklarının evlatları ailelerinden tiksiniyorlardı. Çünkü onları fazlasıyla yuppie, fazlasıyla materyalist, fazlasıyla kapitalist, fazlasıyla duygusuz ve fazlasıyla konformist, fazlasıyla satılmış buluyorlardı.

Sen bak şu işe!

Kurt Cobain’in şarkıları Cadde’ye açılan ağaçlıklı, lirik sokakların balkonlarından dalga dalga tüm Kadıköy ilçesinin sokaklarına yayılıyordu.

Smells Like Teen Spirit

Load up on guns,

Bring your friends

It'sfun to lose and to pretend

She's overboard self assured

Oh no I know, a dirty word.

Hello, hello, hello, hello?

Hello, hello, hello, how low?

Hello, hello, how low, hovv low?

Hello, hello, hello.

With the lights out, it's less dangerous

Here we are now, entertain us

I feel stupid and contagious

Here we are now, entertain us

A mulato!

An Albino!

A mosquito!

My libido!

Yay! Hey! Yay!

I'm worse at what I do best A

nd for this gift

I feel blessed

Our little group has always been

And always will until the end

Hello, hello, hello, hello?

Hello, hello, hello, how low?

Hello, hello, how low, how low?

Hello, hello, hello.

With the lights out, it's less dangerous

Here we are now, entertain us

I feel stupid and contagious

Here we are now, entertain us

A mulato!

An Albino!

A mosquito!

My libido!

Yay! Hey! Yay!

(Solo)

And I forgetjust why l taste

Oh yeah, I guess it makes me smile

I found it hard, it was hard to find

Oh well, whatever, nevermind

Hello, hello, hello, hello?

Hello, hello, hello, how low?

Hello, hello, how low, how low?

Hello, hello, hello.

With the lights out, it's less dangerous

Here we are now, entertain us I feel stupid and contagious

Here we are now, entertain us

A mullato!

An albino!

A mosquito!

My libido!

.../...

Genç bir ruh gibi kokuyor

Doldur silahları

Arkadaşlarını getir

Kaybetmek ve yapmacık olmak eğlenceli

Kız kendinden çok emin

Oh hayır, kötü bir söz biliyorum

Selam, selam, selam

Selam, selam, selam, ne kadar aşağılık?

Selam, selam, selam, ne kadar aşağılık?

Selam, selam, selam

Işıklar kapalıyken, daha az tehlikeli

İşte buradayız, eğlendir bizi

Aptal ve bulaşıcı hissediyorum

İşte buradayız, eğlendir bizi

Bir melez!

Bir Albino!

Bir sivrisinek!

Benim libidom!

Yay! Hey! Yay!

En iyi yaptığım şeyde daha kötüyüm

Ve bu bağıştan dolayı kutsanmış hissediyorum

Küçük grubumuz hep vardı

Ve sonuna kadar hep olacak

Selam, selam, selam

Selam, selam, selam, ne kadar aşağılık?

Selam, selam, selam, ne kadar aşağılık?

Selam, selam, selam

Işıklar kapalıyken, daha az tehlikeli

İşte buradayız, eğlendir bizi

Aptal ve bulaşıcı hissediyorum

İşte buradayız, eğlendir bizi

Bir melez!

Bir Albino!

Bir sivrisinek!

Benim libidom!

Ve unutuyorum niçin tattığımı

Hah tamam, sanırım beni gülümsetiyor

Zor geldi, bulmak zordu

Aman neyse, takma kafana

Selam, selam, selam

Selam, selam, selam, ne kadar aşağılık?

Selam, selam, selam, ne kadar aşağılık?

Selam, selam, selam

Işıklar kapalıyken, daha az tehlikeli

İşte buradayız, eğlendir bizi

Aptal ve bulaşıcı hissediyorum

İşte buradayız, eğlendir bizi

Bir melez!

Bir Albino!

Bir sivrisinek!

Benim libidom!

Nirvana

“Cadde Ayrışıyor… ”

Böylece kükreyen 90’lar, sınıflar arası ayrışmayı doruğa taşıdı. Ölümcül bir monetarist politika ve sınırsız rekabetin sonucunda toplum ikiye aynldı. Bir yanda yeni çağa ayak uydurup başaran ve kazananlar, diğer yanda yeni çağa ayak uyduramayıp kaybedenler. Kuşkusuz küçük bir azınlık kazananlar tarafındaydı. Ezici çoğunluk ise kaybediyor, kaybediyor, kaybediyordu… Parasını, statüsünü, konumunu, servetini, prestijini, saadetini, huzurunu, geleceğini ve en sonunda da evini…

Süreç biteviye devam ediyordu. Kazananlar da gitgide birbirini elemeye başlayınca ayrışma giderek derinleşti. Başlangıç ve masumiyet yıllarında; mesela 60’larda bir albayın, bir öğretmenin, bir memurun emekli ikramiyesini vererek daire satın alabildiği Bağdat Caddesi dolaylarında, kendini yenileyemeyen sınıfların üyelerinin aylık maaşları, apartman aidatlarını bile karşılayamaz hale geldi.

Böylece ikinci bir eleminasyon başladı. Kaybeden küçük burjuva ailelerinin ve mensuplarının evleri ellerinden alınarak kendileri kenar mahallelere doğru itelendiler. Mülkleri ele geçiren yeni zengin sınıf mensupları seksenlerin ikinci yarısından itibaren mükellef betonarme apartmanları da yıkıp müteahhitlere vererek, yerlerine süper lüks daireler yaptırmaya başladı. Giderek kayıt dışı kara para ekonomisinin, narko ekonominin ve çete-mafya ekonomisinin son demlerinden edinilen astronomik gelirler, Bağdat Caddesi dolaylarında yer alan milyon dolarlık apartman dairelerine yatırılır oldu. Buna kimse inanamıyordu ama Bağdat Caddesi sahil tarafındaki ortalama bir dairenin fiyatı Manhattan’daki emsalleriyle yanşıyordu artık.

Neticede kükreyen 90’larda sınıfsal aynşma iyice zirveye vurdu. Sıcak paranın toplu infaz seyrüserüvenleriyle ülkeler krizlere sokulup yağmalanıyordu. Varları yokları yok pahasına ellerinden alınıyordu. Türkiye ilk salvoyu 94’te yedi. Olağanüstü bir ekonomik krizde hepimiz keriz silkmesine uğradık ve elimizdeki servetlerin yarısı uçtu gitti. Dolar bir gecede iki kat arttı. Devlet astronomik faizli bonolar çıkararak işin önünü aldı. Bu bonoları da rantiye ve yabancılar aldı. Çifte kavrulmuş kazandılar. Ütülen yine milletti. Hasar çok büyük oldu. Banka kredisi kullananlarımız küllüm oldu. İflaslar yayıldı. İntiharlar, cinayetler, alacak verecek kavgaları ayyuka çıktı.

Daha sonra her yıl yüzde 80 civarı enflasyon ve aşırı faiz dolayısıyla her gelen yıl servetlerimiz yarısına düşer oldu. Derken sonra anladık

ki; bu daha bir başlangıçmış. 98'deki Güney Asya krizinin ardından önce Rusya, sonra Türkiye ölümcül bir krizin kucağına düştü. Bir tur daha silkelendik. Ama 2000 ile 2001'de Anayasa Kitapçığı fırlatılması krizinin yaptığı darbe tam öldürücü oldu. Ortadirek Cadde'den toptan kovuldu. Bir kısmı da İstanbul'dan kovuldu. En azından varoşa doğru.

Derviş, ekonominin başına geldi. Yönetim bir anlamda Washington'a geçti. Uluslararası sermaye bizi tahkim etti. Yeni tahkimatta; eski dönemlerin sigortası biz ortadirek yurttaşlara paryalık vazifesi münasip görüldü. İşini bilenler; yani yeni çağın vazettiği kötücüllük serüvenlerinde layıkıyla rol alanlar muvaffak oldu; sınıf atladılar.

2000'ler devrilirken hâlâ Cadde'de kalabilmeyi başaranlar artık sistemin "creme de la creme"i idiler.

Doksanların sonuna gelindiğinde, yani 21. Yüzyıl'a adımlar atılmaya başlandığında; Cadde artık bir ayrıcalıklılık mekanıydı. Dünyaca ünlü markaların prestij mağazalarının yer aldığı ışıltılı bir "Avenue" idi... Öğlenden sonraları Caddeyi saran koketlerin "elegan" giysiler içinde, ellerinde pahalı mağazaların poşetlerinden oluşan bir yığınla beraber oradan oraya koşturduklarını görmeye başladık. Dolce Gabana, Benetton, Louis Vuitton, Burberrys, Mark Spencer, Escada, Zara, Adidas, Lacoste, Massimo Dutti, Camel, DKNY, Timberland, Rolex-Cartier, Tommy Hilfiger, Park Bravo, Stefanel, Mango, Zeki, Hotiç, Quick Silver, Polo Garage, Diesel, Mavi, Linens, Camper, Esse, Beymen Club, Chakra, Koton, Laura Ashley, Network, vs.vs.vs... Gurme sektörü de ardından devreye girdi. Mc Donalds, Burger King, Pizza Hut, Dominos, Kentucky Fried Chicken, Kitchenette, Schlotysky's Deli, Vapiano gibi sayısız yabancı zincir Türkiye'ye Bağdat Caddesi üzerinden girdi. İki binlerden sonra başlayacak Starbucks ve kahve dükkanları çılgınlığı içinse biraz daha beklemek gerekecekti.

Kısacası, Türkiye'deki kapitalist sistemi hiza-istikamete sokmak için son olarak ateşlenen 2001 krizi ile birlikte sınıfsal ayrışma tamamlanıyor ve Bağdat Caddesi çehresini tümden değiştiriyordu. Yolun iki tarafında görkemli mağazalar, geniş kaldırımları süsleyen pahalı kaldırım taşları ve güçlü bir sinyalizasyon sitemi vardı artık. Ağır ağır akan trafikte yer alan son model, pahalı otomobillerin, kabriolelerin ölümcül karizma savaşı, Cadde'de boy gösteren burjuva inceliğinin zirvesine vurmuş, seksapeli kışkırtıcı bakımlı kadınlar, kolej gençliğinin en tikky kanadı, artık ikinci üçüncü katların da işyerine dönüştüğü hareketli bir alışveriş piyasası, barlar, publar, estetik merkezleri, solaryumlar, turizm şirketleri, aracı kurumlar, yabancı orijinli lüks restoranlar ve olağanüstü bir tüketim... Kaldırımlarda pazarlamanın binbir çeşit karnavalesk hali; yanı sıra

Avrupa sokaklarını anımsatan bir tarzda bohem görünüşlü sokak müzisyenlerinin saltanatı... Kaynağı rantın her çeşidine dayanan hedonist bir alışveriş hezeyanı... Sonsuz sınırsız, ölçüsüz paraya sahip bir kesimin sürgit para harcayışı... Giderek Cadde'deki blokların yıkılıp yerine yenilerinin dikilmesi ve beş bin dolardan az geliri olan herkesin malum mahalleden kovulması...

Tüm bu olan biten içinde, ironik bir şekilde yüreklere su serpen tek bir şey vardı. O da şuydu: Tüm aymaz küçük ve orta burjuva mazisi boyunca, daima yukarılarda olan alım gücüne rağmen, sadece ve sadece bir tek kitabevine sahip olmuştur Bağdat Caddesi. Bu kitabevinin adı Nezih'dir. Cadde'nin göbeğinde; Şaşkınbakkal'dadır. Fakat bu mağaza, kitabevinden çok kırtasiyeci ve oyuncakçıya benzemiş, o haliyle daha çok sevilmiştir. Kısacası tarihi boyunca ne Türk burjuvazisinin ne de Cadde'nin kitapla mitapla alakası olmamıştır. Cadde, okumaktan yazmaktan, kültürden, sanattan edebiyattan oldum olası hazlanmamıştır. Fakat 90'ların bitimi ile birlikte Caddemiz mucizevi bir şekilde kitabevleriyle tanışmıştır. Bu tarihten sonra Remzi, D&R ve İnkılap kitabevleri, olağanüstü kiralara rağmen Cadde'de kuvvetli mağazalar açtılar. Bu gerçekten de beklenmedik bir mucizeydi.

Yoksa Türk burjuvazisi kitap da mı okuyacaktı?

Fesüpanallahhh...

Daha neler görecektik!

Başımıza bir taş yağmadığı kalmıştı!

Hayır, hayır korkmaya gerek yok. Kısa zamanda anlaşıldı ki aslında kimsenin bu tür zararlı neşriyatla ülfet etmeye; kitap mitap okumaya yine niyeti yok. Ama "mış gibi yapmacalar" ülkesi Türkiye'de artık varsıl hatunuysanız da, metresseniz de, eskortsanız da, kodaman erkek avcısıysanız da ve hatta müesses bir ailenin muteber dişi öğesiyseniz de artık imajınız düzgün olmalıydı. Plajlarda, metrolarda görmüyor muyduk; Avrupalılar sürekli okuyordu. Öyleyse biz de okumalıydık... Ama okumak öyle bir günde başlamaz; bir eğitsel süreçtir, okuyacağın doğru kitabı seçme yetisine ulaşabilmek için bile on yıl diskur görmen gerekir yavrum, bunları biliyor musun? Ne gam? Cahil cüretkar olur.

Onların öğrenmeye ihtiyaçları mı var? Seçerler en doğru kitapları! Hem de manavdan portakal, kavun seçer gibi. Orasını burasını elleyerek... Neticede Bağdat Caddesi hatunları kocalarının (ya da adamlarının) kredi kartları ceplerinde, market sepetleriyle dolaşmaya

başladılar kitapçılarda. Kapağı güzel, ismi vurucu, yazarı magazin şahsiyeti olmuş kitaplar, kişisel gelişim soytarılıkları, aptal pembe diziler, komplo kitapları, üçüncü kalite polisiyeler ve müptezel gazetecilerin spektaküler dedikodu kitapları lüp lüp market sepetlerine dolduruldu.

Bağdat Caddesi okumayı keşfediyordu...

Ama...

Ülkedeki son entelektüel ışıltıları da yok ederek...

Çünkü bu garip best-seller kitapların bu tür insanlar sayesinde gördüğü ilgiden dolayı artık ülkede edebiyat yapıtları da basılamaz olmuştu. Magazin sütunlarında boy gösteren playboy ya da dizi oyuncularının kitapları daha makbuldü artık. Her egosantrik budalanın bir kitabı oldu. Eğitimi eksik, edebiyattan ve kültürden kopuk halk bunları normal kitaplar sandı. Milletin okumakla zaten arası yoktu, bir de bu saçma "kitapsı"lardan bir ikisini okumaya kalkınca iyice tiksindi. Artan yeni yayın sayısına rağmen halk yazar ve edebiyatçı görmekten nefret eder hale geldi. Çünkü zavallıcıklar, bu kitapları edebiyat kitabı, yazarlarını da gerçek yazar zannediyorlardı. Bütün bu süreçte de Bağdat Caddesi insanları ve onlarla aynı tarzı benimsemiş kesimler başat rolü oynadılar.

Bağdat Caddesi gene bir mucizeye imza atmış; imkansızı başarmıştı.

Hadi biraz espriyle karışık söyleyelim; post-modern çağın rüzgârlarını da arkasına alarak, bin beş yüz yıllık mazisi olan Türk edebiyatını bir çırpıda yok etmeyi becermişti Cadde...

Cadde'ye de bu yakışırdı zaten: İmkansızı başarmak!

“Demonik Algının Yayılışı... ”

Üst-orta sınıf yeni oluşan dünyanın şartlarına ayak uydururken toplumda mevziler iyiden iyiye ayrışıyor; keskinleşiyordu. Bağdat Caddesi büyük oranda kazananlar tarafındaki insanlardan oluşuyordu. Lüks ve zenginlik yayılıyor, Cadde ülkenin genel ölçeğinden kopuyordu. Fakat yeni oluşan neo-liberal akımların getirdiği olağanüstü devinim ve hızlı yükselişin sağlam bir başka bedeli daha ortaya çıkmaya başlıyordu. Doksanlara doğru yadsıyıcı gençliğin melankolik “sound”u ve öz yıkım hikâyelerini banndıran “grunge-rock” dönemi Kurt Coba-in’in trajik intiharının ardından sessiz sedasız kapanıyor, yerini çok çok tehlikeli yeni akımlara bırakıyordu.

Kazanmak için her türlü kötülüğün yapılmasının mübah olduğunu vazeden yeni ideoloji, toplumun kaşarlaşmış, para kazanma davası içinde pişmiş, kalbi nasırlaşmış yetişkin kesimleri tarafından coşkuyla benimsenir ve herkes kötülük etmekten adeta zevk alır, bunu yaşamın olmazsa olmaz koşulu olarak görürken, naif gençlik bu rüzgâra çok ama çok dürüst ve samimi bir şekilde ve felaket donanımsız bir vaziyette dalıyordu.

Doksanların ortalarından itibaren dijital devrim başlamıştı zaten. Elektronik cangılın gizemli labirentlerinde sabahlara kadar dolanan ve her biri kolej eğitimi aldığı için anadilinden daha iyi İngilizce konuşan Cadde gençleri dünyayla temas kurmuş ve “on-line” yeni ideolojik akımlara duhul eylemişti. Kötücüllük tüm hatlarıyla yayılırken ve kötülük etmek bir zeka alameti olarak tüm dünyada benimsenip, yüceltilirken ve sistemin ideolojisi haline gelirken internetin sayısı 666 kutsanıyor ve “demonic” müzik akımları gençleri tesiri altına alıyordu.

Bunlar daha ziyade, heavy metal, death metal, black metal, gothic, doom tarzı karanlık ve muhalif müziklerdi. Her birinin derin felsefeleri vardı. Bu felsefeler görünürde çok zaman nihilist, çok zaman anarşistti. Ama derin düşünüldüğünde sistem içi felsefeler olduğunu görüyorduk çoğu zaman. Bu dönemde gençlerinin düşünsel olarak bu denli karanlık, karamsar ve demonic öğeleri içselleştirmiş olmalarının nedeni aslında sistemikti. Çünkü sistem böyle insan yetiştirmek istiyordu artık. Rekabetçi, savaşçı, acımasız, kötücül, zalim, bencil, egosantrik, atomize, vs... Bu sistemik yönelim Cadde gençleri arasında taraftar bulmakta zorlanmadı. Herkes kara giysilere büründü; motosiklete biner oldu. Blue-jean ve siyah t-shirt’ten başka bir şey giyilmez oldu. Güzelim genç tenleri piercing’lerle delik deşik

edildi. Burunlara hızmalar, bileklere bileklikler takıldı. Mahmuzlu çizmeler, metal zincirler kuşanıldı.

Madem sistem artık kötücül insan istiyordu; o halde istediğini aldı. Öyle bir ekonomik sistem kurulmuştu ki zaten; dürüst, ahlaklı, uyumlu, iyi yürekli, sevecen, paylaşımcı olduğun anda varını yoğunu kaybediyordun. Tersini ne denli alçakça yaparsan da o kadar yükseliyordun. Böylece gençlik ilk defa Türk anane ve yaşam algısına tam tersi bir hayat anlayışını benimsemeye başlıyordu. Cadde gençleri bu çağrıya en naif halleriyle uydular ve pek çoğunun hayatı kaydı. En azından hepsi mutsuz oldu. Karanlık bir dönem başladı toplumda. Yeni nesil Cadde gençliği topluma yabancılaşma yoluna girdi. Kendini Amerikalı ve Avrupalı gibi hissetmeye başladı. Onlar gibi düşünüyor, giyiniyor, yaşıyor, hatta onlann dilini konuşuyorlardı. Bize ait hiçbir şeyi sevmiyor, kendi ailelerini, ülkelerini, toplumlarını ve kültürlerini küçümsüyorlar hatta yadsıyorlardı.

Gidiş iyiye değildi.

O sıralarda kaçış edebiyatı yayıldı toplumda. Fantezi edebiyat zirve yaptı. Gençler sekiz on cilt süren içi boş fantastik romanları alıp evlere kapandılar. Dış dünya ile ilintilerini kestiler. Kitap okumadıkları zamanlarda da günlerce gecelerce bilgisayar oyunları oynayıp sanal alemde birbirlerinin gözlerini oydular. Toplu kıyımlar, sanal canilikler yaptılar. O dönemi betimleyen en önemli sinema yapıtı Peter Jackson'un Yüzüklerin Efendisi adlı üçlemesidir. Bu filmler gösterilmeye başlandığında doksanlar kapanmak üzereydi ve akın akın sinemaları doldurduk. Büyük bir zevk ve coşkuyla, hayran olarak Yüzüklerin Efendisini izledik. Bunla yetinmeyip kitaplarını okuduk. Acayip mutlu oluyorduk ama ansızın; üçlemenin son bölümü Kralın Dönüşü'nde Kral Aragom kılıcı ile saldırı emri verirken "Batı Dünyası adınaaaa!" diye haykırıvermesin mi!

Yandı gülüm keten helva!...

Tüh, tüh, tüh! Meğer Hollywood propaganda endüstrisi bizim sevdiğimiz kahramanları; yani Hobbitler, Elfler, Cüceler ve insanları Batı Dünyası olarak görüyormuş. Bizlerse, eser boyunca aşağılanan, hayvandan bile beter görünüme sahip, vahşi Orc'larmışız meğer!

Gördünüz mü başımıza gelenleri?! Başkasının kültürünü benimseyip baş tacı edersen sonunda olacağı budur işte...

Zaten aradan çok geçmeden esrarengiz 11 Eylül olayları patlak verecek ve Batı'nın kılıcı hakikaten de Orta Dünya'da sallanmaya,

kelleler almaya, ipleri yükseğe asıp kafalar koparmaya başlayacaktı... Kapitalizm yürümekte zorlanıyor ve yaşayabilmek için kan içmek istiyordu. Aynı esnada Türkiye ölümcül bir ekonomik kriz içine düşmüş, varını yoğunu satarak ayakta kalmaya çalışıyordu.

Ama Cadde yine Caddeydi. Araba yarışlarıyla, mirasyedi yeni yetmeleriyle, çılgın kazanovalarıyla, bebek gibi kızlarıyla, çılgın alışverişleriyle, Barbi bebekleriyle, havalı "promenad"larıyla...

Dünya yansa Cadde, yine Cadde olacaktı...

Bu artık sarih bir gerçekti...

Ama artık kapitalizmin dökülen boyası yamalarla kapatılamıyordu. Sadece Türkiye'de değil, bütün Batı Dünyası'nda muhalif avazeler yükseliyordu. Anti-kapitalist manifestasyonlar, Seattle, Prag ve Cenova'dan başlamak üzere yayılıyordu. Sanat, muhalif rüzgârlara uymuş kararmıştı. Amerikan Güzeli, Manolya, Dövüş Kulübü gibi yüksek sanat değeri taşıyan yapıtlarla, tüketim toplumu ve neo-liberalizm eleştiriliyordu. Özellikle, ikiz kuleler vurulmadan önceki son başyapıt olan Dövüş Kulübü tüm dünyada büyük etki yaratıyordu. Herkes ansızın Brad Pitt yani filmde canlandırdığı Tyler Durden kesilmişti. Herkes ateş kusuyordu. Herkes öfkeli ve muhalifti... Toplum müthiş bir anti-kapitalist duyarlılık ve kalkışma halindeydi. Anarşist fikirler süratle yayılıyordu.

Dünyayı yönetenlerin bu dalgaya nasıl ket vuracaklarını, bunu bu sefer nasıl durduracaklarını çok merak ediyordum. Hatta imkansız görüyordum.

Nasıl da yanılmışım!

Bir iki yıla kalmadan öyle şeyler oldu ki; bir anda kendimizi asimetrik bir dünya savaşının içinde buluverdik. İkiz kulelere çarpan Boeing'ler her şeyi bir anda bitirdi. Distopik bir propaganda ve psikolojik savaş söylemi ortalığı kapladı. Muhalefet adına söylenen bütün sözler, muhalif dalgalar, anti-kapitalist kalkışmalar, Porte Allegrolar, Zapatistalar, Seattle, Prag, Cenovalar, ekolojizm, situasyonizm, hümanizm ve diğer bütün "izm"ler bir anda unutuldu ve gamsız bir neo-con kapitalizmine şenlikli bombalar, hava akıları, silah sanayinin şovları, savaş kışkırtıcılıkları ve gizemli asker cenazeleri arasında geri dönüldü.

Yani; yine Bağdat Caddesi'nin günü gelmişti... Muhalefet, efkar ve keder bitmiş, havai fişek gösterisi başlamıştı.

“Lodos ve Cadde… ”

Kadıköy ilçesini boydan boya yarıp ikiye bölen Bağdat Caddesi, Fenerbahçe yarımadasını hariç tutarsak denize paralel ilerler. Bağdat Caddesi’nin sahil tarafı lodosa açık sonsuz sınırsız bir kıyı şeridi gibi gözükür. Karşıda gözüken Prenses Adaları lodosun hızını bir parça frenler gibi gözükse de Marmara Denizi’nin, İstanbul’un ve Kadıköy ilçesinin coğrafi yapısını bilen herkes lodosun bu ilçe için ne anlamlar taşıdığını da çok çok iyi bilir.

Lodosu anlamadan Kadıköy ilçesini anlamak kabil değildir. O bizim “kült” rüzgârımız, şiirimiz, hayal alemimiz, hüzün tünelimiz ve her şeyimizdir. Lodos güneyden, ılık ılık eser. Lodos başlamadan evvel havada oksijen azalır. O nedenle herkes biraz sarhoş, biraz sıkıntılı, biraz buhranlı, biraz melankolik olur. Bir-iki gün süren lodos herkesi hayatla hesaplaşmalara sürükleyen bir işlev görür. Genelde, ikinci günün sonunda mendirekleri döven dev dalgaların gücü kırılır ve yağmurla beraber lodosun saltanatı sona erer. İnsanlar buhranlı uykulardan uyanıp yeniden hayata sarılırlar.

Yine de Cadde’yi boydan boya yalayıp sömürüp geçen bu hüzün tufanı semtin tamamında aynı etkiyi yapmaz. Nispeten daha varsıl sınıfların yerleştiği kesimler; mesela Kalamış, Fenerbahçe, 18 Mart, Çiftehavuzlar, Caddebostan, Erenköy, Şaşkın ve Suadiye sahil taraflarında, bu felsefesi olan rüzgâr derin bir ruhsal dönüşüm ve entelektüel buhran yaratamaz. Bu bölgelerde insancıklar, sadece ve sadece fiziksel etkilerden dolayı siner, suskunlaşır, ağırbaşlılaşır, doğadaki dönüşümden ürker, efendileşir ve evlerine çekilirler. Zaten bu kesim insanların, öyle bir tarzı vardır ki yağmur yağsa bile hepsi eve çekilir.

Cadde böyledir. Hava soğur insanlar eve çekilir, çok ısınır eve çekilir, yağmur yağar eve çekilir, başbakan sert bir açıklama yapar eve çekilir, teröristler adam öldürür eve çekilir, bir ülke bir ülkeye savaş narası atar eve çekilir, hükümet düşer eve çekilir, erken seçim kararı alınır eve çekilirler. Cadde ürkektir. Problem istemez. Cadde ev sever. Televizyon sever. Arıza çıkaranı sevmez. Güvence ister. Bunu hep ister. Bedel ödemeyi de sevmez. Derin düşünceyi de sevmez. Hayat bir sabun köpüğü gibi yaşansın ister. Gel gör ki, lodos en budala ve kayıp kişiliği bile biraz feylesoflaştırır. Hayat hakkında düşünmeye zorlar. Derin anlamları hatıra getirir. İşte Cadde boyunca yaşayan "ciks" sınıfa bu bölüm ağır gelir. İstemedikleri bir musibet başlarına gelmiştir ve

onları hayat hakkında düşünmeye davet etmektedir. Bu ne münasebetsizlik, bu ne melanettir. O nedenle Cadde insanları lodosun bitmesini iple çekerler.

Ama Cadde'nin iki ucu vardır ki orada işler değişir işte!... Bir uçta Kadıköy, diğer uçta Bostancı... Hüzün mabetleri... Lodostan felsefi seda yani sound yaratmayı bilmiş iki eşsiz semt... Bağdat Caddesi ve ülkenin en gelişkin ilçesi Kadıköy insanlarının en entelektüel ve duyarlı olanlarının biriktiği, kümeleştiği ve bohem mekanlarda derin hayatla uzlaşmaya çabaladığı bu iki semti size doya doya anlatmak isterdim. Ama bunlardan sadece birisini yapabileceğim. Çünkü lodosun en koyu tesiri yarattığı, karanlık melankolinin zirvesi olan Merkez Kadıköy Sokakları bu kitabın kapsamının dışında.

O nedenle ben size münhasıran Bostancı'yı anlatacağım. Küçük burjuva aydınların, sanat ve edebiyatı buğulu, ıslak gözlerle yapan duyarlı Cadde insanlarının, orta burjuva ailelerinin nitelikli eğitim almış genç ve duyarlı evlatlarının, içe dönük bir avangardizmi yaşayan kinik entelektüellerin toplaştığı o benzersiz semt. O rüya alemi... O minik helecanlar tuzağı... O ilhamlar otağı... Cadde'nin entelektüalizm adına söz söyleme olasılığı olan insanlarının kendini ait hissettiği o aşkın kıyılar.

İşte size birazdan lodoslar altında Bostancı'yı anlatacağım. Ama anlatamayacağım Kadıköy için de bir şeyler eksik kalsın istemem. Her ne kadar Kadıköy ve lodos konusuna bu metinde girmeyeceksem de Türk edebiyatında herkes bilir ki Kadıköy'ü ve lodosu en çok anlatmış, bu karanlık melankoli için en çok tümce kurmuş, en çok emek vermiş ve ilham almış yazarlardan biriyimdir... Sizlere 90'ların karanlık melankoli ile dolu yıllarında dört cilt olarak yazdığım İstanbul Dörtlüsü'nün birinci cildi olan Kaybedenlerin Öyküsü adlı romanımdan bir kuple; bir fragman sunmak istiyorum.

Söz konusu roman alt başlık olarak "Kadıköy Sound" adına alır ve anlatılan bir nevi lodos boheminin hikâyesidir...

“Kaybedenlerin Öyküsü” (Kadıköy Sound)

“Kadıköy'e lodos vurduğunda denizin rengi değişir. Mavi yerini, yeşil ve beyazın, bir de bulanıklığın kavgasına terkeder. Hâlâ daha nesli tükenmemiş balıklar sarhoş olur. Serserilik eder. Ölümün ya da insanlığın ellerine kayıtsızca kendilerini terkeder. İnsanlarsa umursamaz olurlar. Aşağı tabakadan uyanık simaların şehvetli yaşam arzularını bir kenara bırakırsak kimse ilişmez intihar duygusuyla yanıp tutuşan bu masum yaratıklara. Dalgalar insan boyunu aşar. Bembeyaz köpükler mendireği parçalamaya çabalar. Ardında, düşmüş bir asudelik içinde yatan koya ulaşmaya çalışır. Hava ılık, rüzgâr sersemleticidir. Birkaç saat içinde düşeceği kesin olan yağmura karşı tedbirli olmaya çabalayanların, kazaklarının altında terleyip ne yapacaklarını bilemediği bir zamana girilir. Bezginlik, çözülüş ve tutkuları terkedişin zamanıdır bu. İlkgençlik aşklarının züğürt kahramanları sulusepken bir romantizmi yaşamak üzere sığındıktan iskele banklarında, mendirek kayalıklarında, çiçek satıcılarının arasında gözyaşı senfonileri dizdirmeyi unuturlar. Bir anda olgunlaşıp hayat hakkındaki fikirlerini gözden geçirmeye koyulurlar. Semtin sıkıntılı karakterleri büyülü bir çağrıya riayet eder gibi kıyıya doğru ilerler. Filtresiz sigaraların, ucuz şarapların, ıslak pardesülerin, buğulanmış gözlüklerin zamanı... Müzik istenmez. Dalgalarla konuşmak gerek. Hülyalar kurma değil, normal zamanlarda kurulmuş hülyalardan vazgeçme saatidir. Kendi kendinle kavga etme, hayattan istifa etmek için bahaneler arama zamanıdır. Sütliman koydan kalkan salkım saçak şehir hatları vapurunun mendirekler arasında güvence arayarak Sarayburnu dalgalarının kucağına atılışını izlemek gelir sonra. Koca gövdesiyle bata çıka dalgalarla boğuşan gemide kim bilir kaç tane kırık kalp, kim bilir kaç tane sönmüş hayal, kim bilir kaç tane kayıp hayat vardır. Her an bir umut beslenir. Şimdi dalgalara gömülecek bu gemi ve yüzlerce umutsuz kalp kurtulacak...

Ama asla olmaz bu... Şehir hatları vapurları batmaz. Asla batmaz. Fakat hep batacak gibi gözükür. Sallana çalkalana ilerler. Ardı sıra koşan martılara hiçbir zaman bu mutlu anı yaşatmaz. Varılacak menzil pek yakındır. Kadıköy mendireğinde izlemişsindir olan biteni. Sanki bir mucize daha gerçekleşmiştir. Vapur Haliç'ten içeri süzülmüştür. Muzaffer bir komutan gibi doğrulmuştur artık. Şaşarsın. Sanki bugüne kadar hep tersi olurmuş gibi. Kendi yıkkın haletine dönersin. Artık yağmur zamanı yaklaşmaktadır. Ucuz şaraptan bir yudum daha

alırsın. Kalitesiz Türk filmlerinin kahramanlarını andıran erkeklerin, kadınlarını sarıp sarmaladıkları deri montlarını soyunmuş halleriyle, meydan okurcasına önünden gelip geçmelerini izlemek zorunda kalırsın. İşte o an, mendirek kayalarının arasına sıkışmış, ucu yanık eski gazeteler en yakın dostundur. Onlardaki bir üçüncü sayfa cinayeti ile ilgilenmek bile bu büyük aşka seyirci olmaktan daha iyi gelir sana. Hayatın üstüne yürüdüğünü hissedersin. Kulağına gelen çarşı uğultusu, aymaz taksi klaksonları, irkiltici vapur çığlıkları ve lodos dalgaları arasında rüzgâra karşı ıslık çalmayı denersin. Her beceremediğinde daha bir tatmin olursun. Her an omuzuna dokunacak bir kadın eli beklersin. “Bitti bebeğim, uyan,” diyen sesini duyar gibi olursun. Bu asla olmaz. Kadınlar kaybedenlerden hoşlanmaz...”

***

“En son ne zaman gelmiştim buraya? Hatırlamıyorum. Ama en az on beş yıl olmalı. Bundan emin değilim. Sadece öyle hissediyorum. O zamanlar başımızda kavak yelleri esiyor. Hayat hakkındaki fikirlerimiz, Anglo Sakson, Protestan sinema adamları ile, Fransız yazarların şekerli romantizminden ibaret. Üstüne sos olarak da “müesses” toplumcu gerçekçi değer yargılarımız dökülmüş. Dünya, yaşam, kadınlar, aşk, evlilik, insanlık durumları hakkında ne biliriz ki?... Hepsi birer palavradan ibaret binbir klişe. O kadar ahmakken bile nasıl olup da hayal kırıklıkları yaşadığımı bir türlü anlayamıyorum. Daha doğrusu anlayabiliyorum da kabullenmek istemiyorum. Geçmişini kusmak isteyen bir insan olmak düştü bize. Yaşanmış bunca sefaleti kusmadıktan sonra yeniden insan olup düşünen bir yaratık gibi ortalarda gezmek mümkün değil. Fakat bu, Romalılar'ın işret ve safahat alemlerindeki gönüllü kusmalar gibi olmuyor. Yeniden safahata dalmak için basit bir mide boşaltma işlemine benzemiyor... Biz her yeni kusmayı yaşadığımızda bambaşka, o güne kadar ortaya çıkmamış yeni mide bulantılarıyla karşı karşıya kalıyoruz. Midemizi bir çöplüğe dönüştürdüğümüzü farkediyoruz. Beynimizi ise damıtılmış çöplerle dolu bir sepete...

Bunları farkedebilmek için şu an ödemekte olduğum bedellerin hepsi gerekli miydi? Bu yanlış hayatlardan hangi aşamada çıkılması imkan dahilindeydi?... İşte tipik bir lodos bohemi haleti... Tekerlek kırıldıktan sonra kendi kendine yol gösteren biri... Yitip gitmiş bir gençliğin arkasından yanıp yakılacağına, yeniden genç olunabilirmiş gibi olayları sorgulama hali... Oysa zaman dönüşsüz. Hiç değilse şimdilik. Ve hayat dalından koparıp yediğin çirkin elmaları şimdi kustuktan sonra eskisi gibi olabileceğini ümid ediyorsun... Halbuki hayat hiçbir zaman bu denli müsamahakar olmaz. Ve sen artık bunları kabullenmek için elverişli bir yaştasın. Buna rağmen beyhude

ümitlerden kendini alamıyorsun. İşte bu yüzden hep geleceği erteleyerek yaşıyorsun. Ertelenmiş gelecekte kendine bulacağın anlamlı yol için bu tür kusma seansları düzenliyorsun. Kendi kendini kusarak yeniden doğacağına inanıyorsun. Ama yine de kendini suçluyorsun. Aslında tarafsız bakıldığında bu ülkede genç bir erkek olmanın ne tür bedeller ödemek anlamına geldiğini görmezden geliyorsun. Suç ve suçlu arıyorsun. Oysa oyunda, kahraman, özne, nesne, fiil aradığında; kendinden başka bir şey bulamıyorsun.

Kendin için; kendini yeniden kurmak için kendi kendini yargıladığın mahkemeler kuruyorsun. Sanık olup hesap veriyorsun. Kendini idama mahkum edip orada da durmuyorsun. İnfazı da kendi ellerinle yapıyorsun. Ardı sıra berbat bir halisünasyondan uyanmış perperişan bir yaratık olarak, kirli ruhlardan arınmış olduğunu umud ederek yeniden hayata doğru yollanıyorsun. Üç gün sonra gene aynı yerde olacaksın. Bunu bilmiyorsun. Ya da kabul etmek istemiyorsun. Genç bir erkeğin dramını; gelişmemiş, kentli değerlerini oluşturamamış, kadınsız bir toplum içindeki yarı entelektüel kimliğinle içine gömüldüğün iletişimsizlik, yalnızlaşma, kopma, duygusuzlaşma, soysuzlaşma halini hep kendi kabahatin olarak değerlendiriyorsun. Ve nafile arınma ayinlerini işte hep burada yapıyorsun. Kadıköy Mendireği'nde, lodosta... Bunu on beş yıl önce yapardın sık sık... Araya büyükçe bir manzara koydun... Şimdi yine adet ettin bunu... Lodosta mendireğine düşmeyi... Yanlış kurulmuş bir hayatın içine düşmüş, trajikomik bir karakter olduğunu kabullenip, hayatınla eğlenmeyi, olup bitecek absürd filmi izleyerek kahkahalar savurmayı tercih etmiyorsun. Ve buraya geldiğinde işte lodos canına okuyor. Seni çarpıp, esir edip suçlu olduğuna inandırıyor... Oysa lodos günahın ta kendisi. Hele mabed Kadıköy ise... Ve yıllardan iki bine üç var ise...”

***

“Yitik kişiliğini kovalıyorsun. Kendi kendinle hesaplaşmak istiyorsun. Masum ruhunu yeniden aramak için lodos zamanı buralara geliyorsun. Hayat karşısında tutunamadın. Yenildin. Yükselen trendlerin hiçbirinde yer alamadın. Bütün vagonlar doluydu. Birkaç tanesine binmek için hamle ettin. Tekmeyle aşağı attılar seni. Mücadele etmek gerekirdi. Sen ise bunu sevmezdin. Adeta tiksinirdin bundan. Mücadele ederek bir şeylere ulaşmak bayağılaşmanın öbür adıydı senin için. Kapitalist ruh, rekabetçi insan, azimkar kişilikler, ihtiras... Bunlar seni sadece korkutmuyordu. Daha çok iğrendiriyordu. Ama karavanadan ekmek çalmak ile mümkün idiyse hayatı idame ettirmek, burada asil filozofi hiç de icap etmiyordu. Ne olacaktı, o halde?... Gün be gün her şeyini yitirecektin. Maişet sözcüğünü duyduğunda kabuslar görmeye başlayacaktın. Kendi iç dünyana çekilip bu mücadelelere

karışmadan yaşamını tüketmenin yollarını arayacaktın. Ve seni hiç kimse anlamayacaktı. Bir evliliğin rutin halleri içinde eriyip gitmeye başlayacaktın. Oysa güzel duyguların vardı hayat hakkında, sevgili karın hakkında, gelecek günler hakkında... İşte o noktada alay konusu olmaya başlayacaktın... İlk iş evliliğindeki psikolojik üstünlüğü kaybedecektin. Ardı çorap söküğü gibi gelecekti... Çivisinden çıkmış bir kadın kadar çirkin bir yaratık yoktur yeryüzünde... İşte her gün bu halleri yaşamaya başlayacaktın. Karabasanlar görecektin vebir noktada kadınının tenine dokunmaktan tiksinecektin...

Teselliyi dramatik düşüşler yaşayan başka kadınların kollarına atılmakta görecektin. Seni kollarına aldıkları anda onların da dramlarından soyunup sana diş geçirip hayatla hesaplaşmaya çabaladıklarına şahit olacaktın. Kaçacaktın... Oradan da kovulacaktın. Profesyonellere yönelecektin... Kaldırımlara düşmüş, boya küpü, diş fırçalamayan, sakil dekoltelere bürünen, küfürlü konuşan kadınlara utangaççça yaklaşacaktın... İlk dokunuşta bile, binbir kitapta okuduğun, o asla sorulmaması gereken, amatör sorusunu dayanamayıp yine de soracaktın: “Nasıl düştün?” Tiz bir kahkaha çınlayacaktı. İşte yine yapamamıştın. İyi adamı oynamak düşüşün başlangıcı. Bir tokat da oradan yiyecektin. İnsanın, kadının ve erkeğin haletini anlamamakta ısrar edecektin. Hayat bize okullarda öğretildiği, kitaplarda yazıldığı gibi değil. Bunu kavramamakta ısrar edecektin. İlişkilerde “soğuk demir”, “karayüz”, “havuç sopa”, “serin takılma”, “içten pazarlıklı olma” hallerini, yüksek bir siyasetle taçlandırmadıktan sonra bir kadını elde tutmanın mümkün olamayacağını öğrenemeyecektin... Yetkiyi ele geçirmiş erlerin, subay kafasıyla top oynadığı bir birlik isyanına benzeyecekti artık senin halin... Tekmeyi her yedikçe gözü biraz daha açılan bir baş olarak kan ve toz içinde oradan oraya sürüklenecektin... Ama artık gövdene geri dönmenin imkansızlığını en yaralayıcı haliyle bilecektin... İnsanlıkta ilişkilerin üzerine oturduğu temelleri bilmediğin için yenilgiden yenilgiye koşacaktın. Hiç kimse, bir gün, durup da, “Şu adam da kıymetliydi,” demeyecektir. Ama sen hep bunu beklemektesindir. O yüzden sen lodos ellerinde bakirliğini teslim etmeyi beklemektesindir. İşte belki de bunun için tercihin bu. Fena fikir de değil hani... Lodos yıkayarak kirletir... Bunu sen de öğreneceksin... Doğru yerdesin...”

Kaybedenlerin öyküsü (İstanbul Dörtlüsü I. /Kadıköy Sound) Hikmet Temel Akarsu 1997

“Lodoslaraltında Bostancı”

Bostancı Bostancı... Hüzün limanı... Lodosların altı... Ve hatta hedefi... Sahillerine mahmur ve yalnız şairlerin düştüğü sıradanmış gibi gözüken sihirli semt...

Kimse anlayamaz Bostancı’yı... İçine girip de orada eskimedikçe... Küçük mendireğine kaçarcasına sığınan lodos kaçkını şehir hatları vapurları Adalar’dan kurtuluşu mu taşırlar bu limana; yoksa uzletin bitip hayat denen rezil şamatanın başladığı andan önceki son sığmak olan Bostancı’ya varmanın tedirginliği midir esas olan? Bunun yanıtı herkes için değişebilir. Ama değişmeyen tek şey şudur ki dünyaca ünlü inci gerdanlık; Prenses Adaları’na giden en kısa yol Bostancı'dandır.

İşte bu entelektüellerin ve üst tabakanın gözdesi sığınağa giden son durak olması, Bostancı’yı kutsamış, bir şiir limanı haline dönüştürmüştür. Soğuk kış gecelerinde, geç vakit, son vapura ya da son motora yetişerek Ada’daki evine ulaşmaya çalışan bohem, aydın, şair, ressam ve yazarların kan ter içindeki koşturmasını izlemeye bayılır karada kalan herkes. Adalar’a giden son vapuru bekleyen yorgun erkeklerin anakronik bir devrana düşmüş birer ayyaş gibi manasız saatlerde birahanelerde zaman tüketmeye çalışışını görüp de tebessüm etmemek mümkün değildir?

Bostancı vapur iskelesini de içine alan minik fakat muhkem mendireğin iç çeperlerine yorgun balıkçı tekneleri çekilmiştir. Kış boyu haşin dalgalar döver bu mendireği. Arkasında duran teknelere erişmek istercesine vahşileşirler. Kayalarda patlayan dev dalgalar yükselir, yağmur olur düşer çekekteki teknelerin üstüne. Sallana çalkalana mendireğin uç noktasından sığınağa giren şehir hatları vapurları, başarmanın verdiği vakar ve gururla tarihi iskeleye yaklaşırlar. İçinden inen muhtelif yaştaki yolcular hayata sanki yeni başlıyor olmanın ilk adımlarını atar gibi olurlar ansızın.

Yazlarıysa bu vapur seferleri apayrı bir neşeye bürünür. Sadece İstanbul’un değil, ülkenin her yanından Adaların ününü duymuş insanlar Ada vapurlarına üşüşür. Yaz-kış Adalar’da yaşayan, asude yaşamı seven, uzlete çekilmiş üst tabakanın ve yazar çizer takımının sıkıntılı günleri başlar böylece. 15 Haziranla 15 Ağustos arası bu hengame hiç bitmez, tempo düşürmez. Bisikletini, piknik malzemesini, mayosunu kapan Adalara seğirtir. Adalılar garip bir ruhsallık, garip bir aldatılmışlık ve hüzün duygusu içine düşerler. “Kış boyu, kimsecikler buralarda yokken Adalar’ın eziyetini biz çekmedik mi;

buraları terk etmeyip aşkla ve çileyle biz bu semti yaşamadık sevmedik mi; öyleyse güneşli günler geldiğinde bize ortak çıkan bu tufeyliler de kim? Bu ne adaletsizliktir!" gibisinden hislere kapılırlar.

Kuşkusuz bu görüşler yersiz, geçersizdir. Herkesin aklından geçer ama anlamsızdır. Böyle bir görüşe taraftar olmak yerçekimine karşı olmak gibi bir şeydir. Hiçbir anlamı yoktur. Güzel olan ilgi çeker ve herkes Adalara gitmek ister. Hem de en güzel mevsimde bunu yapmak ister. Bunu çaresi yoktur. Aslında gerek de yoktur. Çünkü o kalabalığın kattığı neşe Adalara apayrı bir güzellik verir.

İşte o güneşli yaz günlerinde Bostancı Meydanı bir karnaval havasına bürünür. Binbir renkte giysilere bürünmüş her sınıftan, her ülkeden, her milletten binlerce kişinin Adalar ile Bostancı arasında yarattığı sirkülasyon kışın ortalığı kaplamış şiirsel hüznün aksine, çılgın bir dirimselliği yansıtır. Ama bu gidiş gelişlerin bile, kimi zaman gün batımıyla, kimi zaman mehtapla, kimi zaman yakamozlarla ilgili olan gecikmiş hikâyeleri vardır ki; bunlar yaşandığında şiir yine sahneyi alır. Bostancı'dan Adalar'a gitmek ve gelmek; en duygusuz insanı bile bir an için bile olsa şair yapar. Bundan kaçış yoktur.

Son on beş yılda deniz otobüslerinin yaygınlaşmasıyla Bostancı İskelesi giderek daha da gözde bir kavşak haline geldi. İçinde iskelenin bulunduğu sığınağın bir bölgesi Deniz Otobüsleri'ne, bir bölgesi de Adalar'a giden motorlara ayrıldı. Böylece minnacık bir koyda olağanüstü bir deniz trafiği başladı. Hatta buna son olarak bir de deniz taksiler eklendi. Bu hummalı devinim sırasında nasıl olup da vapurlar, deniz otobüsleri, motorlar, tekneler, deniz taksiler birbirine çarpmaz; bunu asla anlayamamışımdır.

Sonuçta; deniz otobüslerinin en önemli limanlarından ve ikmal noktalarından olan Bostancı İskelesi'nde yükseliş devri başladı. Bakırköy'e, Kabataş'a, Boğaz'a, hatta Marmara Adalarına ve Mudanya'ya deniz otobüsü seferi kondu. Özellikle Kabataş ve Bakırköy seferleri büyük yoğunluk kazandı. Havalimanına gidip gelen kozmopolit tiplerin, işadamlarının, turistlerin, hostes ve pilotların, havalı giysileriyle ortama dahil olması işi iyice ilerletti. Bostancı tam bir beynelmilel merkez haline dönüşmeye başladı. Her milletten, çok değişik tarzda insanların cirit attığı bir geçiş noktası oluverdi. Bu, Bostancı'nın geleneksel imgelerine aykın bir durumdu ama ne yalan söyleyeyim yakışmadı değil. Bilakis çok güzel oldu.

Deniz Otobüsü iskeleleri ilk başta gaz tenekesini andıran saçma konteynır tipi barakalardan oluşurken iki binli yıllarda çok güzel ahşap, Türk kültürüne uygun mimari özellikler taşıyan harika iskele

binaları yapıldı. Bunların önüne Beltur'un çok çok ucuz fiyata çay satan kafeleri kuruldu. Böylece, dünyada belki de en çok emeklinin yerleşik olduğu semt olan Bostancı'da ihtiyarların neşesi yerine geldi. Sabah akşam oradan ayrılmaz oldular.

Semtin yüzü gülmeye başladı.

“Bostancı’da Gece Hayatı… ”

Türkiye’de 365 gün 24 saat dünyanın her yerine umumi vasıta bulabileceğiniz iki yerden biridir Bostancı. Bu yerlerden birincisi Taksim, ikincisi ise Bostancı’dır. Bu fikir biraz abartılı gibi gözükebilir. Ama derinlemesine düşündüğünüzde bunun kaçınılmaz olarak böyle olduğunu görürsünüz. Sabaha kadar mekik dokuyan Taksim-Bostancı hattı dolmuşları hiç durmaz, yolcu taşır. Belki güleceksiniz ama bana göre Türkiye’de mükemmel, kusursuz işleyen tek sistem Taksim-Bostancı dolmuşlarıdır. Ve bu nedenle Bostancı 24 saat aralıksız dünyaya bağlanır. Bostancı-Taksim dolmuşları Türkiye’nin eğlence merkezinden, Türkiye’nin yatakhanesine akımı sağlar; biteviye transfer yapar. 19-20’lik çıtır kızların, gitarları omuzlarında, sabaha karşı bir başına bu dolmuşlarla eve döndüklerini görürsünüz. Hepsi en az bir Avrupalı kadar zarif ve alımlıdır. Hiçbirinin başına bir şey gelmez, kimse onları rahatsız etmez. İçkili vaziyette hafif yalpalamalarla evlerine doğru gecenin karanlığına kanşır giderler.

Şiir gibi görüntüler oluştururlar.

Kimi zaman alkolde ölçüyü kaçırmış, tecrübesiz genç erkeklerin dolmuşlarda sevgililerinin kucaklarına koşuşuna tanık oluruz. O vakit tecrübesiz delikanlının incinen onurunu kurtarmak biz geçkin ağabeylere düşer. Bunun normal olduğunu, çocuğa dokunulmaması gerektiğini söyler, gerekirse temiz havada kusup rahatlaması için şoför üzerindeki ağırlığımızı kullanırız. O genç adamları, otobanın kıyıcığına bırakıp; yani bir anlamda çöpe atıp kaçmak isteyen şoförlere karşı sağduyu abidesi olmaya çabalarız.

Aslında Taksim dolmuşlarında şoförler saygılı ve organizedir. Sürekli bir iletişim hattı vardır aralarında ve tıkalı yolları devamlı anons ederler. Hemen açık olan yola sapılır. Yol belki uzatılır ama ne olursa olsun yarım saate varmadan menzile ulaşılır. Taksim dolmuşlarının şoförleri bu alanda birer büyücü gibidir. Adeta dolmuşları kuş gibi havadan uçururlar. Biraz sürat yapmayı severler ama her güzelin o kadar kusuru olur.

Bostancı’dan, Kadıköy’e, Kartal’a, Üsküdar’a, İçerenköy’e, İmes’e, Modoko’ya, Ümraniye’ye, Kozyatağı’na sürekli dolmuş ya da otobüs vardır. Adalar, Bakırköy, Kabataş ve Boğaz hattına ise Deniz otobüsü… Vapur seferleri azaltılmıştır ama yazları Adalara yine de bol bol sefer yapılır. Tüm bu yoğun trafikten çıkan insanlar, kendi mecralarına dağılmak için, sahil yolunu geçerek Bostancı meydanına, yani

dolmuşlara, tren istasyonuna ve biraz daha uzaktaki minibüs caddesine doğru ilerlerler. Bu kaliteli ve yoğun kalabalığın sürgit deveranı dolayısıyla Bostancı meydanı giderek canlılık kazanmış, mükellef birahaneler, meyhaneler, köfteciler, lokantalar, fast-food restoranları ile dolmuştur. Bu ambians geceye doğru yayıldığında bambaşka çekim güçlerini harekete geçirmiştir. Kasaplar Çarşısı'na doğru uzayan binaların üst-ara katlarında derme çatma, basit ve özensizce kurulmuş müzikholler kulüpler oluşmuştur.

Tüm İstanbul'da çok çok iyi bilinen ve çok sevilen ünü yayılmış Üçel, Bağdat, Çınar gibi kokoreççiler ve midye tavacılar vardır meydanda. Bunlara son zamanlarda Şampiyon filan gibi Beyoğlu ve Kadıköy'ün ünlü midyecileri de katılmıştır. Geceleri eğlenceden çıkmış kazanovaların, genç işadamlarının veya varsıl mahdumlarının, pahalı arabaları ve bebek gibi sevgililerivle Bostancı Meydanı'na uğrayıp kokoreç ya da midye tava yemesi Bostancı'ya özgü bir eğlence finali, bir ritüel olmuştur artık. Bu kokoreççi ve midyeciler o denli başarılıdır ki; gece hayatından dönüşte işkembeciye gitmeyi düstur edinmiş Türk rindlerine, servis vermek için Bostancı'da açılan bütün işkembeciler başarısız olmuş kapanmıştır. Çünkü Bostancı Meydanı demek bir anlamda, kokoreç ve midye tava demektir.

Eğlence sektörünün yayılması ve Bostancıyı tâli merkez edinmesi sonucunda, hemen Kasaplar Çarşısı'nm denize bakan sırası lüks et lokantaları, havalı kulüpler ve pahalı eğlence mekanları ile dolmuştur. Kasaplar Çarşısı zaten et işlemesiyle ünlü, kentin en kaliteli etini satan Günaydın gibi ünlü kasapların kümelendiği bir yerken, giderek bu namlı kasaplar kendi restoranlarını açmış, Rumeli yakasındaki Gelik, Kosova, Beyti gibi ünlü et lokantalarına Anadolu yakasının yanıtını vermişlerdir. Günaydın'da et yemek gerçekten de çok farklıdır. Çünkü eti bu denli özenli ve bilgili bir şekilde işleyen kasap dükkanının kendi lokantasıdır orası. O dükkanda et gerçekten de çok iyi işlenir. Özel beslenmiş kesim hayvanlarının etlerini satarlar sadece. Hayvanın geldiği yöre, yediği ota bile dikkat ederler. Bütün Adalar sosyetesi etini oradan taşır yazları. Günaydın Kasap'tan, kargo ile günlük külbastı, köfte ve antrikotlarını Bodrum'a alan varsıl ailelerin garip isteklerine bile tanık olmuşumdur o dükkânda. Uçak kargosu ile kişiye özel et gidiyormuş, Günaydın'dan Bodrum'a her gün...

Günaydın'a gitmeden hemen solda üst katlarda Dedikodulu Meyhane vardı. Daha "Türkiş" tarz eğlenmek isteyenlere özgü bir yerdi burası. Ama şimdilerde kapandı. Aynı sırada giriş katlarda bir başka "Türkiş" tarz yeme-içme mekanı oluşmuştur ki bunun güzelliğini kolay kolay başka bir şeyle değişmek mümkün değildir. Çınar Ocakbaşı, her masada devasa mangalların yer aldığı, üstü körüklü, açılır kapanır

tavanıyla ocakbaşı kültürüne bir vizyon getirmiştir. Orada karlı kış gecelerinde ocakbaşı muhabbeti yapmak, Kasaplar Çarşısı'nda hazırlanıp marine edilmiş etlerden kilo kilo seçip, kendi ellerinle, kendi masanda kızartıp yemek tadına doyulmaz bir işret alemi oluşturur.

Çınar'ın bir yanında, Pelit adlı lüks bir balık restoranı, diğer yanında Dörtler adlı bir ocakbaşı vardır. Kasaplar Çarşısı'nda da Bostancı Restoran gidilesi bir yerdir.

Tüm bu güzel mekanlara ve kulüplere rağmen Bostancı'nın eğlence hayatında derinden sezilen bir eğretilik hep vardır. En varsıl kesimin özenle tercih ettiği eğlence bölgesi olmayı hiç başaramamıştır Bostancı. O nedenle hep ikinci kalite eğlencelerin sürdüğü, Türkçe popun ve arabeskin çalındığı, yeterince incelmemiş kaba saba buıjuvaların akın ettiği bir eğlence bölgesi gibi gözükür Bostancı. Ama gerçek tam böyle değildir. Çünkü Bostancı'nın gerçek iddiası orta-üst burjuva sınıfına en rafine eğlenceyi sunmak değildir. Bostancı'nın karizması küçük salaş meyhanelerinde, gizemli, kinik aydınların rakının dibine vurduğu ücra lokantalarda, bohem dünyasının en büyük inceliklerinin sergilendiği bitik, melankolik, yoksul tavernalardadır.

O yüzden görüntüye çok giren ve itibar sarsan o derme çatma, popçu müzikhollerinin Bostancı'nın ruhunu yansıttığını söylemek büyük haksızlık olur. Ben en iyisi size o hayata tepeden bakan, soylu ve aşmış edebiyatçıların, yoksul şairlerin, mütevazi entelektüellerin yatışmak için seçtikleri itilmiş meyhanelerini, rindlerin otağlarını anlatayım.

Çünkü asıl Bostancı'ya dair incelikler ve derinlikler oralarda deruhte edilir.

Bir zamanlar Cemal Süreya'nın Hatay'da edip eylediği gibi...

“Bostancı'da Bohemler… ”

Cemal Süreya, Bostancı’ya taşınan Hatay Restoranı mekan eyleyip de edebiyata mal etmeseydi belki de asla bilinmeyecek, tanınır olmayacaktı Bostancı’da sürüp giden minör bohem hayatı. Oysa Bostancı çok eski yıllardan beri hep edebiyatçılar yatağı olmuş bir gizemli semttir. Tarihi tren istasyonunun hemen karşısında yer alan Kargalı çay bahçesine yolu düşmemiş İstanbullu edip yok denecek kadar azdır.

Kargalı aynı zamanda biz Bostancılıların en büyük kalp ağrılarından biridir. Çünkü bu namlı çay bahçesi eski yıllarda koca iki çınarın gölgesine sığınmış, havadar, tahta sandalyeli, salaş, mütevazi ve içten donanımıyla tam edebiyatçılara yaraşır bir yerdi. Uzlete yakın yaşamayı seçmiş, İstanbul’un dağdağasından uzak alanları tercih etmiş edebiyatçıların hepsinin de uğrak yeriydi. Ama ne yazık ki iki binli yıllardan itibaren garip bir şey oldu ve bu çay bahçesi -sözde- lüksleşmeye başladı. Önce kapalı alanlar imal edildi, sonra nargile kahvesi haline geldi, sonra lüks sandalyeler alındı, sonra çepeçevre alçak duvarlarla örüldü, üstü kapatıldı, naylon çeperler konuldu, çay zamlandı ve giderek tüm otantik özellikleri yok edilerek kentin herhangi bir yerinde olabilecek bir kafeterya haline dönüştürüldü. Bu dönüşümün sembol tarihi de çaybahçesindeki çınarları yakan gizemli bir yangının kalplerimizi paralayıp gölgelerimizi yok etmesidir.

Neticede bugün için Kargalı, İstasyon Çay Bahçesi adını almış lüks bir kafeterya görünümündedir. Hâlâ çok güzeldir, hâlâ çok değerli insanlar takılır, hâlâ edebiyatçıların tercihidir, hâlâ içine sinmiş bir otantik duygu sezilir ama asla eski Kargalı değildir. Kargalı Çay Bahçesi, Anadolu yakasında tıpkı Köhne gibi, Belvü gibi, Moda Çay bahçesi gibi, Kemal’in Yeri gibi kült bir çay bahçesiydi ve oradan neşet etmiş edebiyatçılar gerçekten de iz bırakmışlardı. Zaten bu karizmasından dolayı yanı yöresi hep kendisine benzeyen başka kafeteryalarla doldu şimdilerde… Şelale bunların en büyüklerindendir.

Bostancı’nın en kült mekanı Kargalı ise de, asıl şöhret Hatay’dan yayılmıştır. Çünkü sadece Cemal Süreya değil, başka pek çok önemli edebiyatçı, özellikle Cumhuriyet çevresi Hatay’ı mesken tutmuştur.

Hatay mezeleri ile ünlüdür. Edebiyata düşkün, yazıya, şiire önem veren sahipleri vardır. Bu meyhane bir ara edebiyat yanşması bile düzenlemiştir. Alt Bostancı meydanından Bağdat Caddesi’ne doğru uzanan yolda gösterişsiz bir apartmanın giriş ve bodrum katında yer

alır. Bugün bile uğradığınızda önemli bazı edebiyatçıları, orada işrette görürsünüz. Duvarları şiirler, haber kupürleri, eski ünlü edebiyatçıların fotoğrafları ve karikatürlerle doludur. Bir ara, 2001 krizi sırasında fiyatları müşterilere pahalı gelir gibi olmuş ve boşalmıştır ama hemen akabinde sahiplerinin gerekli tedbirleri alması ile kendine gelmeyi başarmıştır. Maçla, varyeteyle, sosyeteyle, toplumun geneliyle alakası olmayan bir meyhanedir. Temiz masalarında sanat müziği dinleyerek, tadına doyulmaz mezeleri yer, edebiyat sohbetleri yapar insanlar. Hatay, Anadolu yakasının en gelenekçi, en güzel meyhanelerinden biridir.

Tren yolunun hemen üstünde, raylara bitişik vaziyette ücra bir meyhane daha vardır ki orayı ben çok severim. Eski adı Salih'in Yeri'ydi. Şimdiki adı Çakıl'dır. Zamanla çok gelişmiş çok hoş bir meyhane olmuştur. At yarışçıları ve maç tayfası gelir. Harika Türk Sanat Müziği çalar, bir de İstanbul'da en güzel tereyağında baş yapan yerdir. Mezeleri de güzeldir. Fiyatları makuldür. Eski Türk filmlerindeki meyhanelerin havası vardır. Fakat dışarıdan gelen biriyseniz ve yanınızda havalı hatunlar varsa -ki nedense bu tıpkı eski Türk filmlerindeki gibi birazcık yadırganır- hesap bir parça değişik olabilir.

Bir de meydandaki birahaneler vardır ki bunların en önemlilerinden biri Kale Pilsen'dir. Kale Pilsen'de, Bağdat Caddesi'ne bakan, önü tamamen açık bir setin arkasında oturur biranızı yudumlayarak vapur saatini beklersiniz. Mekanın içinden canlı ağaçlar yükselir. Maç günleri izdiham olur. Bostancı'tan transit geçen her yabancının konaklama yeridir. Ama aydınlar, edebiyatçılar da severler orayı. Biraz ilerideki Karambol de sevilen bir birahanedir. Kale Pilsen ile aynı sırada harika köftesi ile daracık bir dükkanda nam salmış Köfteci Şükrü vardır ki, mutlaka tadılasıdır. Şükrü'nün köftesi üstüne köfte yoktur yakın civarda. Yine aynı sırada ücra ve küçük bir iki ocakbaşı vardır ki bunlar da meyhane geleneğini ve düsturunu iyi bilen mekanlardır. Rakı içmenin zevkli olduğu yerlerdir buralar. Kasaplar çarşısına doğru da birkaç mütevazi meyhane vardır. Ömer'in Yeri bunların en zevklisidir. Onlar da kalabalıklardan hoşlanmayan, içe dönük, ruhsal dünyası zengin, içli, sulu gözlü, orta halli insanlara çok güzel sığınaklık ederler.

Neticede gizemli küçük meyhaneleri, edebiyatseverlerin uğrak yeri olmuş çay bahçeleri, boşvermişler otağı birahaneleri, emeklilerle dolup taşan ganyan bayileri, vapur bekleyen sıkkınlarla gedikli aylakların beraber bira toklattığı tavernaları, grek restoranları, kokoreççi ve midyecileri ve köftecileriyle Bostancı'da gizemli ve doğal bir bohem hayatı derinden derine sürer gider.

Bakmayı bilmeyenler buna asla anlayamaz; ama Bostancı edebiyatçılara mahsus duyarlılıklara boğulmuş özgün bir semttir...

Orada martı çığlıkları arasında sahile yürürken duyduğunuz kadeh çınlamalarıyla düşmüş alkoliklerin iç çekişleri arasında, Adalara giden varsıllar ve entelektüeller kalabalığına karışıp hayata nazire yapma şansınız hep vardır.

Bostancı tüm karşıtların natürel bir şekilde bir arada olduğu, aleladelik ile soyluluğun, dirimsel hayat kaygıları çeken sıradan insanlarıyla yüksek edebi ideal sahiplerinin, ayak takımı ile güngörmüşlerin, yoksullarla zenginlerin harika bir terkip içinde hemhal olduğu, birlikte ve bir arada, ağırbaşlılık ve dinginlikle yaşayıp gittiği özellikli, hareketli, mütevazi ve hüzünlü bir semttir.

O nedenle Bostancı şairlere mekan olmuştur...

“Bostancı Gösteri Merkezi ve Rock Konserleri… ”

Bostancı’nın marifetleri bunlardan ibaret değildir. Bostancı ile Küçükyalı arasında; daha doğrusu Kadıköy ilçesi ile Maltepe ilçesi arasında sınır oluşturan Çamaşırcı Deresi boyunca yukarı çıkarken sırasıyla Bostancı Spor Kulübü, muhtarlık ve şimdilerde tamamlanmakta olan, alt katları büyük dükkanlardan oluşan büyük bir siteyi görürüz. Aynı istikamette birazcık daha yukarı yürüdüğümüzde, minibüs caddesini geçer geçmez Anadolu yakasının en büyük lunaparkını karşımızda buluruz. Nice imar düzenlemeleri, nice yıkımlar, nice müteahhit hamleleri, nice nazım planlar yapılmıştır ama bu değerli arsa hep lunapark olarak kalmıştır.

Bostancı Lunaparkı inanılması güç bir vakar ve adanmışlıkla çalışır. Bilebildiğim kadarıyla halihazırda İstanbul’daki en büyük lunaparktır. Kışın soğuk günlerinde bile okullar kapanır kapanmaz hemen faaliyete geçer, dönme dolapları çalışmaya başlar. Anadolu yakasının her tarafından çocuğunu kapan oraya gelir. Yaz geceleri geç vakitlere kadar çığlıklar eksilmez. Doğrusu işletmecisi hiçbir yeniliği getirmekte gecikmez. Her yıl raylı sistemleri, dönme dolapları, Heidi'leri, radarları modifiye edilir. İşletmecileri masraftan kaçınmayıp daha gelişkin ve cazip sistemler kurarlar.

Tabii ki Bostancı Lunaparkı, her lunaparkın yaptığı gibi çevresini şenlendirmiştir. Karşısında şık şıkıdım pastaneler, kafeler, köfteciler açılmıştır. Bir de kuzey sınırına Anadolu yakasının en büyük müzikholü olan Bostancı Gösteri Merkezi yapılmıştır ki, ondan sonra burası uçmuş, Türkiye çapında bir cazibe merkezi olmuştur. Pnömatik sistemle geniş bir açıklığın geçildiği salon, stadyum konserlerinden sonra gelen kategori olan orta çaplı konserler için çok elverişlidir. Ülkenin bütün popüler sanatçıları, popçuları, rockçıları burada her haftasonu konserler verirler. Konserler tıklım tıklım dolar ve tüm Üst Bostancı konser veren sanatçının sound’una bürünür. Kimi zaman müzikaller, kalabalık kadrolu gösteriler, tiyatrolar da sahnelenir ama en çok konserler ilgi görür. Burada yapılan Şebnem Ferah ve Pentagram’ın rock konserleri müzik tarihinde iz bırakmıştır. Doğal olarak rock müziğin yükseliş devri olan 90’larda bu konserlerin ambiansı daha yüksekti. Marjinal hayranları olan yabancı gruplar da kimi zaman burada konserler verirler. Power Metal rock grubu Blind Guardian’ın da buradaki konseriniizlemek bendenize nasip olmuştur.

Rock konserlerinin olduğu günler Üst Bostancı kara giysili, gothic makyajlı, zımbalı blue-jeanlar giyen, piercing'li, sert bakışlı gençlere mekan olur. Bu gençler yerlere yayılıp bira içer ve baygın baygın etrafa bakarlar. Motorsikletleri iki adım ötelerindedir. Bebek gibi sevgilileri vardır. Cool davranışlar sergilerler. Gençlerin bu çılgın aykırılıklarını izlemek harika olur. Onların varlığı, ortalama bir emekli semti görünümündeki Üst Bostancıyı aniden havaya sokar. Herkesi hayat hakkındaki fikirlerini gözden geçirmeye teşvik eder. Sözün özü, avangard, haftada bir Üst Bostancı'ya uğrar ve küllenmiş dimağlara umut saçar.

Sahilin Suadiye'ye doğru uzanan bölümlerinde, Sahil Yolu üzerinde "Anadolu yakasının Lailası-Rainası" iddiasını taşıyan lüks mekanlar açılır devamlı. Fakat bunlar bir süre sonra Bostancı'nın gerçeğini kabullenip içten, mütevazi ve cıvıl yerlere dönüşürler.

Sahildeki Cordon, Beers, Moonstruck ve Traffic denizi hissedebileceğiniz, zevkle bira içebileceğiniz harika mekanlardır. Takılması çokzevkli yerlerdir buralar.

Bir de Vükela Caddesi'nde çok güzel Konya kebabı yapan bir restoran vardır: Erkonyalılar. Ve de üst Bostancı otobüs duraklarının orada Eyvan Lahmacuncusu... Ve bir de Ali Nihat Tarlan Caddesi'nin minibüs caddesi ile kesiştiği köşede çok başarılı ekmek fırını Biberoğlu'na iliştirilmiş olarak Dondurmacı Yaşar Usta... Bunlar Bostancı'nın lezzet duraklarıdır. Dondurmacı Yaşar Usta'nın yola uzanmış sade bir tezgah üzerinde, Biberoğlu'na iliştirilmiş olarak, tek bir buzdolabı ile Anadolu yakasının en namlı küçük dondurmacısı olmayı başarması bir mucize gibidir. Bu tuhaf mucizeyi başarılı gazeteci Emre Aköz ile yaşam dolu gazeteci eşi Nur Çintay'a borçluyuzdur. Bu sade tezgahı ilk önce onlar keşfetmiş ve dağa taşa yazmışlardır. Kendi elleriyle seçip yoğurduğu meyvelerin ezmesinden yaptığı dondurmasıyla Yaşar Usta nam salmış, bir başarı öyküsü olmuştur.

Hem sahile hem de Bağdat Caddesi'ne ilk paralel sokakta (ikisinin ortasında) Cunda Balık vardır ki o da başka bir hikâye. Cunda Balık, rakı-balık olayının Bostancı şubesi olup, adap-usul-erkan bilen rakıcıları kendine çeker. Kasaplar çarşısının sevilen balıkçısı Selçuk da aynı sokakta bir balık restoranı açmıştır. Livar da aynı sokağın nezih balık restoranlarındandır. Selçuk ve Livar başarılı balık restoranlarıdır. Sofra adında özenli bir ocakbaşı vardır aynı sırada. Bir de açık pazar yıkıldıktan sonra meydana çıkan geniş alanda Yıldız Balıkçılık vardır ki orada balık hem satılır hem de bitişiğinde restoranı vardır. İçkisiz bir balık restoranı olan Yıldız Balıkçılık sevilmiş, orta halli ailelerin

içkisiz akşam yemekleri için güzel bir alternatif oluşturmuştur.

Adalar iskelesinin sol yanı da sıra sıra balıkçı tezgahlarıyla doludur. Ama bu balıkçı tezgahlarıyla ilişki birazcık karmaşıktır. Bu, biraz zor bir konudur; bunu ayrı bir fasıl olarak anlatalım.

Bu konuyu Adalara giden rindlerin meselleriyle iblağ ederek anlatmak daha münasip düşecek sanki...

“Adalara Vapur… ”

Adalar İskelesi ve Adalara gidiş-gelişin hengamesi Bostancı’nın ruhunu oluşturur. Adalar İskelesi’nde yaz-kış sürgit bir deveran vardır. Gidenler, gelenler, vapur saatini bekleyenler, karşılayanlar, uğurlayanlar, meraklılar, turistler, ikmal için triportörlere erzak doldurmuş vapurlara taşıyan esnaflar, sulusepken aşıklar, melankolik yalnızlar, aykırı ve uyumsuzlar, uzlette yaşamayı seçenler, Deniz Lisesi talebeleri, azınlık din adamları, ekalliyet mensupları vesaire, vesaire, vesaire...

İskelenin sol tarafı sıra sıra balıkçı tezgahlarıyla doludur. Balıkçılar sattıkları balıkları ayıklayıp, artıklarını denize attıkları için üzerlerinde devamlı bir martı bulutu vardır. Gak gak çığlıklar atan marnlar balıkçı tezgahlarının arkasındaki sığ denize sık sık pike yapıp artıkları yağmalarlar.

Balıkçıların biraz ilerisindeyse sahil büfeleri sıralarıır. Balıkçılar, büfelerinin etrafına çepeçevre portatif sandalyeler dizip sürekli alanlarını genişletmek sevdasındadırlar. İlk genleşmeler başarılı sonuçlar verdiğinde, giderek masalar filan da atılır sahile. Ve birkaç yıllık bir itiş-kakış sonucunda sahilin bir kısmı ele geçirilir. Bu değerli işgaliyeye bilemediğimiz nedenlerle birileri anlayış gösterir. Sonuçta sahilde hep bir takım eğreti büfe-kafe karışımı yerler, dürümcüler vardır. Lüks otolarıyla gece eğlenceden dönen tipler, kokoş sevgilileriyle bu dürümcülere yanaşıp yarım zamanlı barbekü partileri yaparlar her gece. İçkinin üzerine Adana dürüm yer ve ayran içerler. İstanbul’a özgü işret ritüelleridir bunlar. Çok fazla estetik ve mantık aramamak lazımdır ama eğlencelidir. Gecenin bir vakti külüstür bir minibüsün çevresinde toplaşıp, üstü üste köfte ekmek somuran iyi giyimli, pahalı arabalı, yeni yetme işadamları ve onların, dekolte giyimli, seksi sevgilileri hayli ilginç görüntüler oluştururlar.

Adalara gidenler çok zaman eksiklerini Bostancı’dan karşılarlar. Adalarda her şey birazcık pahalıdır. Adalara giderken balık da alınır kimi zaman. Ama bu noktada birazcık ters bir durum oluşur. Çünkü yazın balık avı yasağı olduğu için tezgâhlar, yarı yarıya kapalıdır. Açık olanları da çiftlik balığı satar. Zaten yazın Adalara gidiş o denli kalabalık olur ki, balık sofrası gibi inceliklere vakit ayırmak çok zaman bir kenara bırakılır. Daha çok baharlarda balık taşınır Adalara. Ya da kışın Adalara giden, yaz-kış Adada yaşamaya meraklı, görmüş geçirmiş, rind kişiler balık alırlar. Bu değerli şahsiyetlere de çok

zaman fiyat çekilir ama yapacak bir şey yoktur. Tam vapura binmek üzereyken nereye gidip de nasıl makul fiyatlı balık araştırılabilir ki?!...

O nedenle Bostancı'da balık serüveni biraz zahmetli ilerler. Balıkçılar da zaten sahil yolundan sürüp gelen ve özgüvenle tezgahlara yaklaşan pahalı arabalarıyla Ada'ya giden yaşlılara itibar ederler genelde. Bostancı'nın Kadıköy'e göre en büyük eksikliği şu balık alışverişinin tam oturmamış olması ve biteviye devam eden kurnazlıklardır. Bu iş balık zevkimi öldürdü desem yalan olmaz vallahi. Oysa Kadıköy Çarşısı öyle midir? Olağanüstü bir sürüm ve devamlı taze balık vardır. Her türden taptaze balık, çok ucuz fiyata müşteriyle buluşur ve çevre dükkanlarda rakı sofrasının milyon çeşit aksesuarı dizi dizi insanları bekler.

Ne yazık ki bu kültür Bostancı'da bir türlü oturamamıştır.

Bostancı'nın en büyük eksiği budur. Balık alışverişinin saygın, sağlıklı kriterlere henüz bağlanamamış olması... Oysa durmuş-oturmuş, ağırbaşlı ve gelenekleri olan bir İstanbul semti olmanın ilk şartı balık meselesini bir stile, bir tarza, bir güzelliğe yaslayabilmekten geçer...

“Bostancı’da Tarihi Yapılar…”

Merkez İstanbul’dan uzak oluşu dolayısıyla Bostancı’da tarihi yapılar çok yoğun değildir. Olanları da XX. Yüzyıldaki yapılaşma hamleleri sonucunda büyük oranda berhava olmuştur. Yerlerini karkas yüksek apartman blokları kaplamıştır. Ama yine de bu semtin eskiye, çok eskiye dair olduğunu anımsatan pek çok yapı mevcuttur. Bu bir anlamda doğaldır. Çünkü Bostancı, tarihsel olarak da İstanbul’un bitip taşranın başladığı yerdir. Adını bile bu nedenle almıştır. Osmanlı devrinde şehre giriş-çıkışları kontrol eden Bostancı Derbendi (karakolu) buradaymış. Bu noktada şehir bitermiş. Şehrin bu noktadaki sınırı, Bostancı Köprüsü’ymüş. Bostancı Derbendi ve köprü bu mahallenin Bostancı adıyla anılmasına neden olmuş. Bostancı Köprüsü de bu tarihi özellikleri ve şehre giriş çıkışı kontrol eden geçit olması dolayısıyla hep önemli olmuş. Bu tarihi, kemerli köprü hakkındaki anonim bilgileri Kent ve Demiryolu sitesinden aktarıyoruz:

“İstanbul, Kadıköy ilçesi Bostancı Mevkii’nde bulunan Bostancı Köprüsü, Bostancı Deresi üzerinde 1523-1524 tarihinde yapılmıştır. Osmanlı döneminde şehrin en uç, çıkış noktasında bulunan bu köprünün bulunduğu yerdeki Bostancı Derbendi aynı zamanda şehre giriş ve çıkışları kontrol ederdi. Bu Derbentten ötürü de köprüye "Cisr-i Derbend" ismi verilmişti. Köprü1709’da bir su taşkını ve fırtınadan ötürü yıkılmış, ardından Bostancı Ali Ağa tarafından yeniden yaptırılmıştır.

Kaynaklardan öğrenildiğine göre ilk köprünün ortasında bir kitabe köşkü bulunuyordu. Ancak bu köşkün nasıl olduğu konusunda bir bilgi bulunmamaktadır. Köprünün kitabesi de kaybolmuştur. Köprü kesme taştan yapılmış, orta bölümü diğerlerinden daha yüksek tutulmuştur. Köprünün uzunluğu 37.50 m. genişliği 6.00 m. olup, korkuluklarının yüksekliği 0.50 m.dir. Ortadaki göz 6.40 m genişliğinde ve sivri kemerlidir. Bunun iki yanında da 4.00 m. genişliğinde birer küçük sivri kemerli göz daha bulunmaktadır. Ortadaki gözün her iki yanında, büyük ölçüde selyaranlar bulunmaktadır. Ayrıca eski köşkün olduğu yere 1.30x0.35 m. ölçüsünde bir niş yerleştirilmiştir. Bu nişin olduğu yerde eski köşkün bulunduğu sanılmaktadır. Köprünün her iki başında ikişerden kavuk şeklinde başlıkları olan dört baba taşı bulunmaktadır. Ancak bunlardan yalnızca ikisi günümüze gelebilmiştir.

Köprü 1987 yılında onarılmış, bu arada çevredeki dükkanlara yer kazandırmak amacıyla köprünün her iki yan gözü doldurulmuş ve

zemin yükseltilmiştir. Böylece köprü orijinal durumundan büyük ölçüde uzaklaşmıştır.

Ayrıca Anadolu Bağdat Demiryolu Müdürü Hugeenin Köşkü'de Bostancı da bulunmaktadır. Hugeenin Haydarpaşa'dan köşküne kışları trenle yazlarıysa beyaz yatıyla gelmiştir.

Bostancı'ya ruh katan en önemli yapı hiç şüphe yok ki tren istasyonudur. Tren, Bostancı için büyük anlamlar taşır. Haydarpaşa'dan sonra, İstanbul'a veda edilirken uğranan en önemli istasyondur. Şehirlerarası trenler her istasyonda durmazlar. Fakat Bostancı'da muhakkak dururlar. Yolcu indirir bindirirler. Bu özellik Bostancı'nın önemli bir merkez ve kavşak olmasında büyük rol oynamıştır. Bostancı İstasyonu hakkında da Kent ve Demiryolu sitesinden değerli bilgiler edinmek etmek kabildir. Şöyle ki:

Bostancı tren istasyonu

"İstasyonumuz Haydarpaşa'ya 9100 m uzakta, denizden 5 metre irtifamda (rakım denizden yükseklik) fevkalade manzaraya haiz havası ve suyu ile şirin bir köydür. Havası mutedil olduğundan doktorlar tarafından aşağı yukarı bütün hastalara burası tavsiye edildiği gibi yazın da İstanbul halkının sayfiye mahallini teşkil eder. Kışın hayat İstanbul'a nazaran sönük geçerse de yazın fevkaladedir. Plaj ve gazinoları ile meşhur olan bu köy yazın bilhassa Cuma ve Pazar günlen tasavvurun fevkinde kalabalık olur hatta sureti hususiye de kiralanan motor ve çatanalarla kafile halinde halkın hücumu da ekseriya görülür. Taşdelen ve Kayışdağ buraya yakın olduğundan iyi su ucuz temin edilir. Ve bu hususta köye ayrıca bir rağbet uyandınr. Erenköy nahiyesine bağlı olan bu köy ilk mektep, Cami, Polis merkezi, idman birliği, Halk Fırkası (CHP), Hilaliahmer (Kızılay) ve Fukaraya Yardım Cemiyetlerine maliktir. Halkı memur, rençper ve mütekaidinden ibaret olup munis kimselerdir. İstasyonumuzda her türlü muamele yapılır. Başlıca varidatımızı yolcu nakliyatı teşkil eder. Kadıköy'den Maltepe'ye kadar yeni asfalt yol yapıldığından otobüslerin rekabetine maruz kaldık ve bu yüzden hasılatımız tahminen % 25 azaldı. Tren ücretleri otobüse nazaran çok ucuz olduğu halde otobüsler süratli nakilden maalesef rağbet görmektedir. Sabah akşam Köprü - Bostancı - Adalar arasında bir yol vapuru çalışmakta ise de hasılatımıza zararı dokunmadığı gibi yazın Adalarlarla aramızda tezyit edil bir nakil vasıtasından hasılatımız hüsnü tesir görür. Ambar muamelatımız zikre şayan değildir. Buna mukabil hareket nokta-i nazarından istasyonumuzun hususi ve ehemmiyetli vaziyetleri vardır. Yazın hasılatımız ayda vasati 2500 kışın da 1400 liradır, istasyonumuzda 1 istasyon şefi 3 hareket memuru ve 2 makasçı görev

yapmaktadır.”

Bostancı istasyon şefi: Vedat Demiryollar Mecmuası Yıl:1933 sayı: 100

“Bostancı İstasyonu bugün itibarıyla yolcu nakliyatına açık olup, bagaj ve yük taşıma nakliyatına kapalıdır. İstasyonun TCDD'deki statüsü Banliyö Durak Şefliğidir. Haydarpaşa Gebze banliyö hattının 9+092 km'sinde bulunmaktadır. Rakım 5+04 metredir. Bostancı Banliyö Durak Şefliği’nde 1 adet banliyö gar şefi, 8 adet gişe memuru (TCDD) 5 adet gişe memuru (özel sektör) olmak üzere toplam 14 personel görev yapmaktadır. Bostancı İstasyonu 2006 rakamlarıyla anahat trenlerini kullanan 74.889 yolcudan1.981.491 TL, Banliyö trenlerini kullanan 1.097.136 yolcudan 2.051.798 TL gelir elde etmiştir. Bostancı istasyonu deniz tarafında Çamaşırcı Deresi üzerindeki köprü Osmanlı döneminde inşa edilmiş olup bu gün Bostancı Köprüsü olarak anılmaktadır.

Bostancı Kuloğlu Camii

Cami tek minareli ve tek şerefelidir. Bayanlar kısmı üst kattadır. Külliyenin bir bölümü, günümüzde kütüphane ve halk eğitim merkezi olarak kullanılmaktadır. Külliye taş duvarlarla ve demir parmaklıklarla çevrilidir ve orta bahçesinde büyükçe bir şadırvan vardır. Son derecede ağırbaşlı ve munis, güngörmüş bir cemaati vardır.

Bostancı’nın tarihi yapıları arasında sayılabilecek en önemli eserlerden biri de kuşkusuz Bostancı İskelesi’dir. 1912-13 yılları arasında yapılan binanın mimarı kesin olarak bilinmemektedir. İskele, tarihi limanın önünde yapılmıştır. Tek katlı, taştan ve yığmadır. Taştan bir rıhtımla denizin ortasına uzanır ve orada konuşlanır. Dalgalardan etkilenmemesi için önünü muhkem bir mendirek kapatır. Beşiktaş ve Büyükada iskelelerinde olduğu gibi çatısında küçük bir kubbe vardır. XX. Yüzyıl ilk dönem ulusal mimarisini yansıtan nostaljik görüntüsüyle Bostancı’ya apayrı bir güzellik verir. Çini panoları, alçı tavan bezemeleri ve sütun başlıklarıysa yapıya özellik ve estetik değerler katar.

Bir de tam Alt Bostancı Meydanı’nda, otobüs durağının hemen arkasında tarihi bir çeşme, bir hayrat vardır. Bu çeşmenin üzerinde Osmanlıca yazılar vardır. Türkçe açıklamada ise çeşmenin yapım tarihi 1831 olarak belirtilmekte, yaptıranınsa, Sultan II. Mahmut olduğu belirtilmektedir. Bir asfalt denizinin ortasında, bir başına, mağrur, hüzünlü, efkarlı öylece kalakalmıştır.

Bostancı ve yapışık ikiz kardeşi Suadiye'nin XX. Yüzyıla dair tarihini, ritüellerini, mahalle yaşamını; çay bahçelerini, yazlık sinemalarını, plajlarını ve kulüplerini sade ve içli birer sahil beldesi olarak orada sürüp giden masalsı yaşamı, birincil tanıklıklardan öğrenmek isteyenlerin, bu kitapla aynı seriden çıkan değerli gazeteci Cüneyt Altunç'a ait Suadiye kitabını dikkatle okumalarını öneririm. Cüneyt Altunç hem çok tatlı bir üslupla bize o güzelim, masum yılları anlatmış, hem de güçlü hafızası, arşiv bilgisi ve geniş ilişkileri yardımıyla eşine zor rastlanır bir tarihsel tanıklık belgesi oluşturmayı başarmıştır. Bunları bu kitapta bir kez daha tekrarlamaya çabalamanın anlamı yok. Cüneyt Altunç'un eseri, bu konuya ilgi duyanlara başucu kitabı olabilecek kadar değerli bir yapıt.

Bize düşense, bu masalsı mahalle yaşamının güzelim hatıralarını Altunç'un da betimlemeleriyle birlikte hafızamıza nakşederek Bağdat Caddesi'nin derin imgelerle örülü "eksantrik" yaşamlarına doğru yeniden pike yapmayı denemek...

Bu sefer rota sahilden olsun derim...

Ne dersiniz?

“Bağdat'ın Sahilleri…”

Bostancı İskelesi’nden sahil yoluyla Kadıköy tarafına doğru yürümeye başladığınızda birkaç yüz adım sonra bir ferahlamayla karşılaşırsınız. Deniz otobüsü iskelesi ve otopark geridedir artık ve engin bir denizin asude ufuklarında gözüken Adalar manzarası ile baş başa kalmışsınızdır. Bu sahil şeridi sonradan doldurularak oluşturulduğu için öyle kolaycacık işgal edilememiş ve kilometreler boyunca yürüyüş ve spora açık tutulmuştur. Günün her saatinde, toplumun her kesiminden insanları orada yürüyüş yapar, koşar ve bisiklete binerken görürsünüz.

Yazları, haftasonlarında varoş, ölçüsüz bir pervasızlıkla buralara iner ve lüks yalı dairelerinin birkaç yüz metre uzağında sahile yayılır. Dolmalar, köfteler, mangallar fora edilip çoluk çocuk piknik yapılır. İnanılmaz bir pejmürdelik ve Cadde’nin ruhuna tümden aykırı bir alelade görsellik oluşur ki; bu varsıl evlerinin önünün hayatın bu türden gerçekleriyle kaplandığı bu günleri ben çok severim. Mutlaka oralara gidip yapıları bütün süfli aktiviteyi izler, güler eğlenirim. Bir tek donla denize girmekte ısrarlı varoş delikanlılarına tahammül edemem ki, bu da benim cezamdır.

Normal günlerde bu sahillerdeki asudelik ve güzellik erişilmezdir. Sakin, sessiz ve suskun kıyılar boyunca mütevazi tekne çekekleri, sörf kursları ve yat limancıkları oluşur. Suadiye Oteli’nin bulunduğu oymakta, biraz içeride lüks kafeler ve restoranlar oluşmuştur. Aynı yerde Cadde’nin Atlantik kapandıktan sonraki nadir sinema komplekslerinden biri olan Movieplex Sinemaları vardır. Bir de denize bakan bir köşk Suadiye Kafe adı altında, biraz pahalı ama harika bir restoran-kafeye dönüştürülmüştür.

Caddebostan’a varmadan önce yeni bir plaj yapılmıştır. Hesapta mavi bayraklıdır ama buna inanmak için oldukça iyimser olmak gerekir. Plajın biraz ilerisindeyse, Balık Adamlar Kulübü ile Marmara Yelken Kulübü vardır. Eskiden Caddebostan Maksim Gazinosu’nun olduğu yerden Caddeye dik çıkan sokak bugün için merkezi bir eğlence bölgesine dönüşmüştür, gençlerin buluşma yeri haline gelmiştir. Sokak boyunca sıradışı barlar, restoranlar, birahaneler, publar, balıkçı meyhaneleri, ocakbaşları sıralanır. Denize bakan bölgedeyse, çok popüler bir Starbucks ve Cafe Nero yer alır. Bu bölgede ambians özellikle geceleri ve haftasonları çok yüksektir.

Fakat daha önemlisi aynı mıntıkanın sahil kesiminde yaşanır. Eski

Caddebostan Maksim Gazinosu, şimdiki 3M Migros'un önü sahil boyunca gençlerin buluşma merkezi haline gelmiştir. Plaj gitaristleri, çapkın gençler, Grease figürleri, motorlular, tikky'ler ve her türden çılgın genç günün her saatinde burada buluşur, çimenlere yayılır ve Anadolu yakasının en renkli gençlik alanını oluşturur. Sahilde, banklarda ve çimenlerde bira içip gençlere özgü felsefeler imal eder ve muhabbetler yaparlar. Arada bir buralarda konserler, kutlamalar da düzenlenir. Hasılı, Caddebostan sahili bugün için Cadde gençliğinin en sevdiği yerdir ve tüm İstanbul'dan gençler oraya koşar. O havayı solumak için... Birkaç kilometre ileride kalan Fenerbahçe hâlâ eğlencelidir, hâlâ eski yılların ışıltısını taşır ama daha genç kesim artık Caddebostan'dadır.

Bu terakki başka alanlarda da görülür. Caddebostan Budak Sinemaları mükemmel bir modernist yapı halinde yeniden yapılmış ve bir kültür merkezine dönüştürülmüştür. İçinde son derecede lüks ve film izlemesi zevkli tam sekiz sinema salonu aynı anda perde açar. Aynı zamanda bu kültür merkezinde sanat galerileri, kitapçılar, kafeler, restoranlar da vardır. En üst katında ise bir tiyatro salonu vardır ki bu gerçekten de inanılmazdır. Tiyatro sanatı yüzyılların ardından Cadde'ye gelmiş, utangaç hamlelerle icra-yı sanat eylemektedir artık.

Bu gerçek bir devrimdir. Sanat artık Cadde'dedir.

Bağdat Cddesi ne kadar dirimsel, rekabetçi, havalı, neşeli, aymaz, gösterişçi ve çılgınsa, ona paralel olarak sahil yoluyla beraber uzanan kıyıları tam tersine hüzünlü, asude, mahmur, melankolik ve yalnızdır.

Nedense sahilde yürüyen ve spor yapan insanların yüzleri pek gülmez. Gözleri uzak ufukları tarar. Sahilde banklara ya da dalgakıranlara oturup melankolik, buğulu gözlerle boşluklara bakarlar. Sanki hayatla hesaplaşma halindedirler. Bağdat Caddesi insanlarının kendileriyle yüzleşme ve felsefe yapma alanı bu sonsuz sınırsız sahillerdir adeta. Hele orada yaz akşamlarında güneşin bir batışı vardır ki; dünyanın en ruhsuz adamı olsa bile, şair kesilir bu manzara karşısında. Kışlarıysa, buğulu, sisli, nemli bir dünyanın ardında kalmış efkarlı Adalar manzarası ve çığlık çığlığa sahillere atılmış çöpleri parçalayan martıların avazeleri ve hele hele lodos dalgalarının kayalara vurduğu anlarda en sade ve gamsız Cadde'li bile muhalif kesilir ve hayat hakkındaki fikirlerini gözden geçirmeye başlar. Muhalif duyguları, hayat karşısındaki mağlubiyetleri ve düş kınklıklarıyla beraber aykırı söylemleri dile getirmenin saatidir böyle zamanlar... Ben de o hüzünlü kıyılarda, bir başına dolaşırken az muhalif meseller yazmamışımdır. Anlayacağınız; Cadde hep öyle duygusuzluklar, realizmler, dirimsellikler, eğlenceler ve aymazlıklar otağı değildir. Hüzünlü

balladlar yazan insanlar da vardır orada...

Nasıl mı?

Sizlere Varlık Yayınları'ndan çıkan Dekadans Geceleri adlı öykü kitabımdan bir öykü aktarayım... Tam da burada yazılmıştır... Tam da bu duygular için...

Cadde'de kaybetmişler için...

Cadde sahillerinin verdiği nihilist duygular içinde eriyenler, tarumar olanlar için... Ki o modellerden çokça vardır orada; çılgın kalabalıklar arasına kaynamış olaraktan...

Kimse bilmez; çünkü gözükmezler; ama onlar hep oradadırlar... Vardırlar...

Şöyle ki...

“Sahilde Beyhudelik Haleti ve Hayat Hesaplaşmalarına Dair…” Nihilist…

“Ölgün sonyaz güneşi denize vuruyor. Mavi dünya ışıl ışıl. Parıltılar dans ediyor suyun yüzünde. Sıradan birinin sevinç duyacağı bir görüntü. Ama bir parça derinliği olan hiç kimse bu sahte peyzaja kanamıyor. Her şey bir Lynch filmi kadar kuşku verici, tedirgin edici. Günlerce süren lodos, ardısıra gelen yağmur ve sonrasında güneş. Her yer tuzlu sularla yıkanmış. İğfal edilmiş bir genç kız kadar kirli gözüküyor sahiller. Pet şişeler, kola kutuları, naylon poşetler, denizin dibinden kopup gelmiş yosunlar, kınk tahta parçaları, soyulmuş meyva kabukları, ıslanmış gazeteler, sigara izmaritleri, plastik çay bardakları, melamin tabaklar, ambalaj artıkları, martı leşleri ve ıslak ekmekler vurmuş sahile. Eski bir dosta ait, “Deniz kendine ait olmayan her şeyi dışarı atar,” tümcesini anımsıyorum. Bu iyi yürekli tümceyle idare edemeyecek kadar beter bir haldeyim. Ben sadece ve sadece insanların kötülüklerini görüyorum sahile vurmuş lodos atıklarında. Hiçbir sorumluluk ve iyi niyet taşımayan bir canlı türünün tahripkar aymazlıklarının koca bir resmi gibi gözüküyor sahil. Yine de bu sosyal düşüncelerle uğraşamayacak kadar yılgın durumdayım. Yadsımış, dışına çıkmış, görmek istemeyen halimle kinik bir yabancılaşma figürü gibiyim.

Sabahın biraz sonrası. İş güç sahibi insancıklar yeni bir günün boğuşmalarına girmek için tırnaklarını ve dişlerini sivriltiyorlar. Okulların başlama saatinin dinginlik getirmesi olanaksız. Uzaktan kentin homurtularını ve trafiğe çıkmış milyonlarca aracın dirimsel ihtiraslarını, canhıraş çığlıklarını, mütecaviz atraksiyonlarını duyuyorum, duyumsuyorum. Kentin en güzel sahili ıssız. Neredeyse bomboş. Her biri yaşamdan nema koparmaya programlanmış milyonlarca zavallı, gırtlaklaşmak için piyasaya çıkıyor her sabah olduğu gibi. Bir kuytuda sorsan, hepsi senden benden daha ermiş, daha aşmış, daha çelebi. Şu işi de devirsin çekip gidecek buralardan. Münzevi hayatına geçip yaşam düşünü gerçekleştirecek. Ama insanların hepsi alçak olduğu için onun bunları yapmasına izin vermiyorlar. O yüzden bir türlü kopup gidemiyor. Erteliyor devamlı gerçek hayatını. Bu hayat onun gerçek hayatı olamaz. Bu üzerine yapışmış bir pislik. Gerçek hayatını bir gün mutlaka yaşayacak… Zaten bu çektikleri de hep bunun için…

Bu palavralar artık ruhuma dokunamıyor. Çirkef bir rüzgâr gibi kırbaç olup yüzüme iniyor, birazcık acıtıp, gözümü yaşartıp geçip gidiyor. Artık bu sefillikleri dinleyemeyecek, bu ikiyüzlülüklere prim veremeyecek kadar sekterim. Yürüyüp giden bu toplum düzeninin, tamamı sahtekârlıklardan oluşmuş klişelerine karşı çıkamıyorum, bir ucundan iştirak de edemiyorum, ediyormuş gibi yapıp hayatımı idame de ettiremiyorum, ne yapacağımı da bilemiyorum. Ama ne istemediğimi biliyorum! En azından, böyle bir hayatı istemediğimi biliyorum.

O yüzden apokaliptik bir şarkının lirikleri kadar yalnızım. Sonu gözükmeyen bir çavdar tarlasına dikilmiş bir korkuluk kadar hissiz, amacına yabancılaşmış ve terkedilmişim. Bir "autheur" yönetmenin başyapıtındaki suskunluk sekansları gibiyim. Görünüşüm her şeyi anlatıyor. Bu ülkenin en çok değer verdiği diplomayı yaktım onlar gibi olmamak adına. Onları kendi yarışlarında başbaşa bıraktım ilk dönemeç dönülmeden. Oyun buysa, ben yokum dedim erkenden. Hayatta el attığım hiçbir işte başarılı olamadım. Aslında kolaylıkla olabilirdim. Ama başan için gerekli alçaklıkları yapmayı hiçbir zaman kendime yediremedim. İnsanların üzerine basa basa yükselmektense, en altta kalmayı ve üzerime basılmasını daha katlanılır buldum. O yüzden severek, sevinerek mağlup oldum. Bu mağlubiyetlerden gurur duydum.

Fakat bir ayrıntıyı düşünmeyi ihmal etmişim. O yüzden çok acı çektim. Bir zamanlar sevgiyle, tutkuyla bağlandığım tüm kadınlarım ucuz fiyata kapatıldı sistem tarafından. Saflık işte!... Mağlubiyetin böyle bir bedeli olacağını tahmin edememiştim.

Terkedilmek ve yalnızlaşmak... Ne tuhaf! Ve ne yaralayıcı! Nasıl olup da düşünememiştim? Tüm sevdiğim kadınlar; istisnasız her biri, küçük, sefil düşleri doğrultusunda uygun fiyatlara satın alındılar sistem tarafından. Her biri kendi düşlerinin büyüklüğüyle ters orantılı fiyatlara gitti. Güzel bir araba, merkezde bir ev, yurtdışı sevdası, içyüzü palavradan ibaret bir kariyer, güzel yalan söyleyen iki yüzlü genç adamlar, gelecek güvencesi, vesaire, vesaire, vesaire... Bir tanesinin bile gözü ıslanmadı beni satışa getirirken. Bir tanesi bile durup bir an tereddüt etmedi.

Sorabilirsiniz: Ne yapsalardı yani? Seninle kalıp ziyan mı olsalardı? Bir bakış açısına göre haklısınız! Ama bir başkasına göre... Her neyse; tüm bunları düşünmenin ne anlamı var bu saatten sonra? Bir kadının gerçekten derinliği olan bir erkeği anlaması mümkün müdür ki? Yanıt, sade ve net! Değildir! Sadece bunu oynayan bazı kurnaz kadınlar vardır. Bir gün, orta sınıfın hesapçı bir kadını sana yazıldıysa, sakın

aşk masallarına kanma genç adam! O gün kendine kuşkuyla bak! “Acaba ben neyi becerdim? Hangi alçaklıkta başarılı oldum? Hangi iktidara kondum?” diye sor kendine! Hiç değilse bu dürüstüğü göstermeli bir erkek! Herkesten insan olmasını bekleyemeyiz ama bu kadarını bekleyebiliriz!

Peki ben kendimden neyi beklemekteyim?

Nice yitmiş hayallerin hasadındayım. Tutkularımın, düşlerimin, arzularımın, dileklerimin her birini tırpanla değil, biçerdöverle kesip öğüttü sistem. Bir tek başağım kalmadı buğday tanesiyle dolu ve ayakta. Her bir ürünüm değirmen taşlarında un ufak edilip bir kent vandalının dişlerinin arasına gitti. Çiğnendi ve yutuldu. Salak soytarılar, içten pazarlıklı asalaklar, kibirli cahiller, tescilli ahmaklar, fahişe ruhlu esnaflar, kara yürekli egoistler yanıbaşımda ödüller aldılar ömür boyu. Ne kadar iyi yalan söyledilerse, ne kadar iyi oynadılarsa, ne kadar alçaldılarsa o kadar çok kazandılar.

Bunlara kızamadım. Çünkü duyduğum tepkilerden dolayı bilmeden bilgelerin yollarına girdim. Bu sefilliklere öfkeyle yaklaşamayacak kadar çok okudum, öğrendim, düşündüm, yazdım. Kafam taşınması olanaksız bir yük gibi oturdu omuzlarımın üzerine. Her adımımda ağırlığını hissettim. Her adımda daha da ağırlaştığını hissettim. İnsan ruhundaki karmaşanın, karanlık dehlizlerinde yol aldım günler, geceler boyu. Her şeyi gördüm. Bir o kadar daha başka bir “her şey” kaldı ileride. Ama çokça öğrendim. İnsan olmanın ne manaya geldiğini öğrendim. Öğrendikçe de henüz hiçbir şey öğrenemediğimi öğrendim. Öğrendiklerimden sevindim mi? Hayır. Sevinemedim. Aksine üzüldüm. Bildiklerimi de unutmak istedim. Çünkü onlar o kadar ağır şeylerdiler ki omuzlarımın üzerinde büyümüş, büyümüş devasa bir hale gelmiş bu kütleyi, yani beynimi taşıyamaz oldum. Öğrendiklerimin hepsini unutmak ve kurtulmak istedim. Bunu gerçek kurtuluş olarak gördüm. Hiçleşmeyi denedim. Öğrendiklerimi unutursam düşünemeyeceğimi, düşünemeyince varolmayacağımı, varolmayınca da acı çekmeyeceğimi düşündüm. Hiçleşerek bu taşınmaz yüklerden, düşünsel acılardan kurtulmayı can-ı gönülden istedim. Canla başla denedim. Hafiflemek ve bir çoban kadar mutlu olabilmek istedim. Naif olmayı düşledim. Aylar, mevsimler, yıllar boyunca bunun peşinden gittim.

Başarabildim mi? Unutabildim mi?

Asla!

Çünkü gördüm; bir kere öğrenilenler, öğrenildikten sonra birer günah

gibi, yakamızı bırakmazlar sonsuza kadar. O yüzden bilgiden soğudum. Ve kendimi kendimden soyunmak istedim. Bunu denedim. Pek çok kez denedim. Her birinde bir başka kendim tarafından reddedildim. Terslendim. Tahkir edildim. Sonuçta kabullendim. Unutamama yaralarıyla malul bir bilgelik kurbanı olarak mağdur, mahcur ve mahzun ortalarda gezindim durdum.

Eninde sonunda yaptığım nedir? Başardığım nedir? Nasıl söylemiştim ilk başta: Sonu gözükmeyen bir çavdar tarlasına dikilmiş bir korkuluk kadar hissiz, amacına yabancılaşmış ve terkedilmişim. Tıpkı bir erkeğin, fallusunun taleplerinin önüne geçemediği gibi yaradılıştan sakatım. İnsan olmaktan dolayı bazı kötü huylarım var. Bazı kötü şeyleri yapmanın önüne geçemiyorum; düşünmek gibi. Bu yüzden, tüm bir yaşamımın tercihlerinden dolayı kurulan mahkemelerde en ağır cezalara çarptırılmayı hakettim! Verilecek cezayı büyük bir kabullenmişlik ve içtenlikle çekmeye hazınm.

Fakat tüm bu serüven içerisinde sadece tek bir sorunun yanıtını kendime veremedim:

Ben tüm bunları neden yaptım?

Bir nihilist neden yazar ki?”

(Nihilist- Hikmet Temel Akarsu / Dekadans Geceleri-Varlık Yayınları)

“Ehlileşen Cadde…”

Durduk yerde neşemizi yitirip hüzünlere garkolmayalım. Ne de olsa hayatın kahir çoğunluğu hüzünden ibaret. Biz yine Cadde’ye çıkalım. Işıltılar, neonlar, pahalı mağazalar, çarpıcı vitrinler, top modelleri kıskandıran hatunlar ve son model arabaların sürekli ağır aksak geçit yaptığı kıvamlı akan trafiğe dönelim…

Nerede kalmıştık?

2001 krizinden sonra Türkiye’de ölümcül bir IMF programı uygulanmaya başlandı. Bütün Türkiye inim inim inliyordu. Maaşlar düşürülmüş, çalışanlar aleyhine sayısız düzenleme yapılmış, reel faiz kaymaklı hale getirilmiş, hayat küçük şirketler, esnafa, köylüye ve işçiye cehennem hale getirilmişti. Eşzamanlı olarak “keş” paraya dünya ortalamasının beş on katı faiz veriliyordu. Bütün küçük işletmeler iflas etti. Halk bankaların eline düştü. İntiharlar, cinayetler, cinnetler, boşanmalar patladı. Her şey büyük bir suskunluk dalgası altında, büyük medyanın övgü dolu pompalamaları ve Düvel-i Muazzama’mn alkış avazeleri ve pohpohlamaları arasında cereyan ediyordu.

Gören sanırdı ki Türkiye servet ve satvete kavuşmuş, mutluluktan mest oluyordu. Rantiye kesimi yabancı sermayeyle birlikte hayatının en tatlı parasını kazanıyordu. Sanayiciler, namlı tacirler, ihracatçılar, herkes işi gücü bırakmış, parasını faize koymuş, yan gelmiş yatıyordu. Memleket üretmiyor, gitgide son varlıklarını da uluslararası sermayeye kaptırıyordu.

Cadde bu dönemde kazananlar arasındaydı. Fahiş faiz furyasından hemen herkes çöplendi. Hak edilmemiş paralar, pahalı ithal mağazalarının moda kreasyonlarına harcandı. Hizmetçiler, metresler, garsoniyerler tutuldu. Uzakdoğu’ya, Rusya’ya, Karaib Adalarına, Amerika’ya tatillere gidildi. Miami’de, Londra’da evler alındı. Her aile evladını Amerika’ya tahsile yolladı. Haydan gelen huya gider mantığıyla, avanta faizle gelen para, vur patlasın çal oynasın ezildi. Tüm Türkiye çözülürken Cadde parladı. Daire fiyatları katlandı. Mağaza kiraları iyice uçtu. Araba markalarıysa iyice çılgınlaştı. Maserratiler, Z3’ler, Audi TN’ler, Porscheler, Jaguarlar, her türden kabrioleler cirit atmaya başladı Cadde’de. 90’ların karanlık havası, 2000’lerde belki tüm ülkeye ve Ortadoğu’ya savaşa dönüşerek yayılıyordu ama Cadde bu işlerden muaftı. Sanal alemde gibiydik.

Bir yanda savaş, çatışma, kitlesel kıyımlar, Ortadoğu'da utandırıcı katliamlar, bir yanda lüks, safahat, eğlence... Belki gerçekten de sanal alemdeydik artık. Her birimiz bir bilgisayar oyununda gibi hissediyorduk kendimizi. Yaşamın anlamı daha fazla bonus kazanmak ve ölmemek için ne gerekiyorsa yapmaktan ibaretti.

Kısacası artık bir başka yaşam dönüyordu Cadde'de. Zaten o dönemde, 90'lardan yadigar kalan anarko-nihilist, sosyalist, ekolojist, anti-kapitalist hareketlerin bir anda sesi kıp diye kesildi. Onların muhalif çığlıklarını dile getiren karanlık şarkıları, underground edebiyatı, aykırı filozofileri de... Sistemin bu gücüne hayran olmamak kabil değil. Bunu nasıl yapabildeklerini az çok analiz edebiliyorum. Ama taktir etmeden geçemiyorum. Nasıl yaptılarsa yine; her şey gizli bir el değmiş gibi bir anda bitiverdi. Duruverdi...

Dünyaya eğer muhalefet lazımsa onu da biz getiririz diyen egemenler, Rap ve Hip-hop'u devreye soktu. "Alın bunla eğlenin muhalefet eyleyecekseniz veletler;" dercesine. Ama tek gayeniz, bu şarkıları yapıp, ünlü olmak ve sürüdüğünüz o bataktan çıkıp en pahalı arabalara binmek en pahalı kevaşelerle düzüşmek olmalı. Bunun dışında bir maksadınız olursa sadece sizi o sürüdüğünüz çöplüğe geri göndermez bir de kellenizi alırız; haberiniz ola haa!

Hip-hop patlaması zaten 90'lardan beri hazırlanıyordu. 2000'lerde Dr. Dre'nin kanaat önderliğiyle Eminem devreye sokuldu. Beyaz, orta sınıftan birinin hip-hop'ta kapsayıcı şöhrete erişmesi ilk başta yadırgandı. Güya bu, alt sınıfların muhalefeti, müziği ve isyanı olarak görülüyordu. Ama zamanla herkes buna alıştı. Barlar, diskolar Eminem çalmaya, her yer hip-hop olmaya başladı.

Bunu bir tek Bağdat Caddesi benimsemedi. Hiç sevmedi ve arasına almadı. Cadde hip-hop'tan nefret etti. Çünkü o tür işlerle iştigal eden alt sınıflarla arasında artık hiçbir bağ kalmamıştı. Artık onları görmek bile istemiyordu. Zeytinburnu'nda, Maltepe'de, Kartal'da, Bakırköy'de, Şişli'de hip-hop taraftar ve fan bulabiliyordu ama Cadde'de asla...

Ve o gün bugün Cadde'nin muhalefetle alakası kesildi. Rockefeller gazetelerinin satıldığı, varsıl kadınların peri masalları yaşadığı, pahalı kalantor arabalarında ciritlerin atıldığı, hedonist kaygılar dışında hayatın tüm tasalarının bir kenara bırakıldığı ve sanat adına sadece ve sadece televizyonlardaki banal yerli dizilerin izlendiği bir garip plato oldu.

George Orwell'in 1984 romanı gerçek olmuştu. Tüm Cadde, Big Brother'ın has adamı olmuş, kuzu kuzu önüne verileni yapıyor, itiraz

etmiyor, yaşayıp gidiyordu.

Bizler gibi siyah civcivleriyse Orwell'in kır kahvesindeki nihilist mahzunlar gibi gözyaşı dökmeye bile güç bulamadan öyle boş boş bakıyorduk... Sahillere sığınıp martılarla dertleşiyorduk. Bizi gören deli sanıyordu.

İşte güzelim bir İstanbul semtinin kapitalistleşme seyrü serüveni... İşte Türkiye orta burjuvazisinin kısa tarihi...

Hüzün mü yoğun, neşe mi bilemem... Ama hepsi de bize ait... Hepsi de çok sevimli. Türk insanının yaşama bağlılığını, heveskârlığını, neşesini ve içtenliğini taşıyor her şey yine de. O yüzden bu distopik masala sakın öfkeyle bakmayın. Onu sevin ve anlayın. Çünkü o bizdik, biz oyduk.

Biz Bağdat Caddesi idik.

Bu Cadde'yi biz yarattık. Kaburga kemiğimizden... Biz o olduğumuz için de bir türlü vazgeçemiyoruz ondan işte...

Her türlü haytalığına rağmen...

Çünkü Cadde her şeye rağmen güzeldir.

Çünkü orada insanlar çok güzeldir. Kıpır kıpır; dirimseldir...

“Cadde’de Hayat…”

Cadde’de ne yapılır? Nasıl yaşanır? Ne yenir, ne içilir? Nasıl vakit geçirilir? İşte bu soruların yanıtı olağanüstü, sıra dışı, çılgın, ilginç, müthiş filan değil. Cadde oldukça “cool” ve sakin bir yerdir. Dingin ve tutucu eğlenceleri vardır. Çok fazla aykırılık sevilmez. Aykırılıkta ısrar edenler sessiz sedasız ayıklanır. Yılbaşları, Noeller, Sevgililer Günü, Anneler Günü, Babalar Günü, doğum günleri filan adeta bir Batı metropolünde olabilecek şekilde yaşanır. Çılgın alışveriş maratonlarına girilir ve tüketim patlar. Böylesi özel günlerde lüks restoranlarda kolay kolay yer bulamazsınız. Fiyatlar katlanır ama kimsenin umurunda olmaz. Dini ve milli bayramlardaysa fazla heyecan yapmaz Cadde. Ritüeller sakin sükut yerine getirilir hepsi o kadar. Ama Fenerbahçe’nin ya da Milli Takım’ın bir büyük başansı sözkonusu oldu mu Cadde çıldırır. Her taraf karnaval alanına dönüşür. Trafik filan ilga olur. Yollara dökülünür ve nümayiş eylenir.

Cadde’nin en büyük eğlencesi piyasa yapmak, “haftasonu promenadları” ve caka satma yürüyüşleriyse de; yürüyenlerden daha çok insan yolun her iki tarafındaki set gibi kafelere tünemiş olarak gelen geçenleri izler. Starbucks özellikle 2000’lerden sonra bütün Cadde’yi istila etmiştir. En az altı-yedi dükkânı vardır Cadde dolaylarında. Ayrıca Cafe Crown, Gloria Jeans Coffee, Kahve Dünyası, Cafe Nero gibi ünlü zincirlerin birden fazla dükkânı vardır. Kahveci dükkânı konsepti son yıllarda iyice yayılmış ve bütün Caddeliler’i cezbetmiştir. Bir de benzerine başka yerde rastlayamayacağınız “Benzin” adlı gençlik kafeleri vardır; bunlar çok ilginçtir, sanki 50’ler Amerika’sının briyantinli gençlerinin takıldığı kafelerin post-modern versiyonu gibidirler. Tam üç tane ayn Benzin Kafe vardır Cadde civarinda ve gençler Benzin’i çok severler…

Bir de Havelka adlı bir kafe son zamanlarda çok sevilmektedir. Üç şubesi vardır. Biri Caddebostan’da, biri Suadiye’de bir diğeri Şaşkın’dadır. Her zaman tıklım tıklımdır. Cadde’de genelde olmayan bir şey vardır orada; tavla filan da oynanır. Şaşırtıcı haber ama; kimi genç entelektüellerin, yazar ve çizerlerin buraya takıldığına da tanık olunmuştur.

Bunlara Dinette, Mado, Hacıbey, Divan, Midpoint, Cafe Cadde gibi eski gediklileri; klasikleri de eklemeliyiz. İnsanlar bu kafeleri doldurup gelen geçene bakar çene çalarlar. Bu insanlar Cihangir’deki gibi laptop ya da netbook fora etmezler, Beyoğlu’ndakiler gibi kitap mitap da

okumazlar, Nişantaşı gibi dergi de karıştırmazlar. Tavla, briç, satranç filan da oynamazlar. Flört mlört ettikleri de yoktur. Öylece durur ve bakarlar. Önlerinde birer kahve ya da dondurma, sonsuza kadar orada kalacakmış gibi dingin ve sakin sadece ve sadece yoldan gelen geçene bakarlar.

Cadde boyunca namlı kebabçılar, hamburgerciler, köfteciler, "chicken" restoranı zincirleri ve pizzacılar vardır. Sahan, Bursa İskender, Saray, Pizza Hut, Kentucky Fried Chicken, Schlotky's, Köfteci Remzi, Kızılkayalar, Banş Büfe, Kristal, vs... Bu restoranlar her gün dolar taşar. Eksilmez bir harcama yetisi vardır Cadde'nin ve bu durum her geçen gün daha özgün mutfakları Cadde'ye çeker. Son zamanlarda Cadde'de açılan nitelikli restoranlar, Bi-buçuk, Meksika Restoranı Ranchero, Noble, Şuşici Sushico, vs. her zaman tıklım tıklımdır. Yeni yeni, çokça maç izlenen biracılar da açılmaya başlanmıştır Cadde'de.

Bar olayı Cadde'de, İstanbul'un diğer bölgeleri kadar yoğun değildir. Hatta diyebilirim ki Cadde'de pek az bar vardır. Bunda aile yaşamının Cadde'de benimsenmiş olmasının ve oturmuş bir orta burjuva yaşamının hüküm sürmesinin rolü büyüktür. Bar yaşamından ziyade, 50'ler Amerika taşrasını anımsatan "teen-ager" serüvenleriyle, "West Side Story" imitasyonu gençleriyle, abartılı Amerikan mukallidi yaşam tarzıyla eğlencenin deruhte edilmesi söz konusudur.

Suadiye'deki Saloon, Erenköy'deki Bistro, Şaşkın'daki English Pub Cadde'deki barların en sevilenleridir. Barlar daha çok Caddebostan Plajyolu tarafına, eski Maksim Gazinosu'na inen yola kaymıştır. Onlar da karşıdaki gibi sert, metal ve rock barları değildir. Gençlerin gelip haytalık ettiği, biraz bira içtiği, üç şişeden sonra kustuğu, fıstık çıtlattığı, sulusepken aşklar yaşadığı, birbirlerine yabancı ülkelere dair hayranlıklarını anlattıkları amatör barlardır. Ama takılması çok zevklidir. Hele haftasonu geceleri bu amatör barları harika olur. Sanırsınız ki dünyanın en güzel kızları bu sokakta toplanmış. O denli güzel manzaralar vardır.

Cadde'de sanat adına pek bir şey bulamazsınız. Ama Caddebostan Budak AFM, gerçekten sinema zevkini geri döndürmüştür. Caddelilerin hayatta yapmaktan en çok hoşlandıkları şey alışveriştir. Bu, önü alınamaz bir tutku, bir düşkünlük, bir hastalık gibidir bu bölgede. Mevsim sonu ucuzlukları başladığında mağazaların önü izdiham olur. İçeride kadınlar kaplan kesilir ve bütün malları birkaç günde içinde yağmalarlar. İndirim zamanı Marks & Spencer'de kasadaki kuyruk ramazan pidesi kuyruğundan farksız olur.

İşte aleyhindeki tüm kampanya ve söylemlere rağmen Cadde böyle çocuksu, masalsı, içten, yaşaması zevkli güzel bir bölgesidir İstanbul'un...

İçi boştur; ama gerçekten çok hoştur.

Cadde dolaylarında yaşamak gerçekten de bir ayrıcalık, bir özelliktir, bir nevi ironik peri masalıdır.

Küçük ihtiraslara tutsak olmuş ya da hayatta kendini gerçekleştirebilmekte gecikmiş insanların burada sürüp giden çözümlü, dingin, masalsı, sabun köpüğü; kimi zaman gülünç ve özenti olsa da her zaman zevkli yaşama diş bileyerek bakması anlaşılabilir bir şeydir.

Oysa burada sürüp giden yaşama daha dikkatlice baktığınızda farklı hislerle dolacaksınız: Öyle veya böyle, burası biziz ; biz burasıyız. Sevabıyla günahıyla Bağdat Caddesi'ni biz yarattık. Bağdat Caddesi'nin tarihi Türkiye orta burjuvazisinin ironik tarihidir. Ve her şey bir yana; harika bir hikâyedir. Ve aslında hep birlikte yarattığımız bu namlı semt; tüm kusurlarına rağmen; hiç de itici gözükmüyor. O yüzden hâlâ herkes burada yaşamaya can atıyor.

Keşke her yer Cadde kadar güzel olsa. Keşke herkes Cadde'de yaşayanlar kadar mutlu olsa... Keşke dünyada para diye bir şey olmasa... Keşke herkes düşlediklerine kavuşsa...

Keşke herkesin hayatı Cadde'de yaşayanlarınki gibi tatlı olsa...

Kısacası; keşke hayat bayram olsa...

Hikmet Temel Akarsu - İstanbul - Haziran 2010